

Torsdagen den 4 maj

Kl. 12.00–18.43

§ 1 Anmälan om ersättare

Talmannen anmälde att *Björn Rubenson* (KD) inträtt som ersättare för *Annika Eclund* (KD) under tiden för hennes ledighet den 3 maj–1 november.

§ 2 Avsägelse

Talmannen meddelade att *Larry Söder* (KD) av sagt sig uppdraget som suppleant i utbildningsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Kristdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Aron Modig* som suppleant i utbildningsutskottet och *Björn Rubenson* som suppleant i försvarsutskottet, i socialförsäkringsutskottet, i utbildningsutskottet och i trafikutskottet under *Annika Eclunds* ledighet.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i utbildningsutskottet
Aron Modig (KD)

Talmannen förklarade vald *under tiden den 4 maj–1 november* till

suppleant i försvarsutskottet
Björn Rubenson (KD)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Björn Rubenson (KD)

suppleant i utbildningsutskottet
Björn Rubenson (KD)

suppleant i trafikutskottet
Björn Rubenson (KD)

§ 4 Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Från sammansatta utrikes- och försvarsutskottet hade följande skrivelse kommit in:

Sammansatt utrikes- och försvarsutskott

1 bil.

Utrikesutskottet och försvarsutskottet har jämlikt 7 kap. 7 § riksdagsordningen i separata beslut den 18 april 2017 och den 25 april 2017 kommit överens om att genom deputerade i ett sammansatt utskott gemensamt bereda proposition 2016/17:128 *Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali* samt motioner, proposition 2016/17:127 *Fortsett svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak* samt motioner och proposition 2016/17:177 *Svenskt deltagande i Europeiska unionens marina operation (Atalanta)* samt motioner.

Till deputerade och suppleanter i det sammansatta utskottet har utsetts de i bifogade förteckning upptagna riksdagsledamöterna.

Det sammansatta utskottet, som benämns sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU), har vid konstituerande sammanträde den 2 maj 2017 utsett följande presidium:

Karin Enström (M), ordförande

Åsa Lindestam (S), vice ordförande

Stockholm den 2 maj 2017

Martin Brothén

Kanslichef utrikesutskottet

Lars Franzén

Kanslichef försvarsutskottet

Bilagan hade följande lydelse:

Deputerade

Kenneth G Forslund (S)

Hans Wallmark (M)

Åsa Lindestam (S)

Karin Enström (M)

Olle Thorell (S)

Björn Söder (SD)

Lena Asplund (M)

Peter Jeppsson (S)

Daniel Bäckström (C)

Pernilla Stålhammar (MP)

Sofia Arkelsten (M)

Maria Andersson Willner (S)

Roger Richtoff (SD)

Allan Widman (L)

Stig Henriksson (V)

Mikael Oscarsson (KD)

Alexandra Völker (S)

Suppleanter

Pyry Niemi (S)

Jan R Andersson (M)

Kent Härstedt (S)

Margareta Cederfelt (M)

Emilia Töyrä (S)

Johnny Skalin (SD)

Lotta Olsson (M)

Mattias Ottosson (S)

Kerstin Lundgren (C)

Anders Schröder (MP)

Göran Pettersson (M)

Krister Örnfjäder (S)

Mikael Jansson (SD)

Birgitta Ohlsson (L)

Hans Linde (V)

Sofia Damm (KD)

Kalle Olsson (S)

Skrivelsen lades till handlingarna.

§ 5 Minskning av antalet suppleanter

Prot. 2016/17:105

4 maj

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter skulle minskas enligt följande:

från 28 till 27 i skatteutskottet
från 29 till 28 i trafikutskottet
från 74 till 73 i EU-nämnden

Kammaren medgav dessa minskningar.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2016/17:454

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:454 Regeringens beredskapsjobb
av Christian Holm Barenfeld (M)

Interpellationen kommer inte besvaras inom svarstiden.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 27 april 2017
Arbetsmarknadsdepartementet
Ylva Johansson (S)
Enligt uppdrag
Susanne Södersten
Expeditionschef

Interpellation 2016/17:463

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:463 Folkmordet 1915
av Robert Hannah (L)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 maj.

Skälen till dröjsmålet är att kammaren var fullbokad tisdagen den 2 maj och resor.

Stockholm den 3 maj 2017
Utrikesdepartementet
Margot Wallström (S)
Enligt uppdrag
Håkan Åkesson
Expeditionschef

Prot. 2016/17:105
4 maj

Interpellation 2016/17:464

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:464 Minoriteternas rättigheter i Irak och inom det kurdiska självstyret
av Robert Hannah (L)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 maj 2017.

Skälen till dröjsmålet är att kammaren var fullbokad tisdagen den 2 maj och resor.

Stockholm den 3 maj 2017

Utrikesdepartementet

Margot Wallström (S)

Enligt uppdrag

Håkan Åkesson

Expeditionschef

Interpellation 2016/17:469

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:469 Korrekta personuppgifter hos myndigheter
av Erik Andersson (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 maj 2017.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 27 april 2017

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2016/17:473

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:473 Åtgärder mot utländska stödligor
av Mikael Oscarsson (KD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 maj 2017.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 27 april 2017

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2016/17:474

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:474 Skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda
av Niklas Wykman (M)

Interpellationen kommer inte besvaras inom svarstiden.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 2 maj 2017

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Susanne Södersten

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:482 Utfodring av vilt
av Jesper Skalberg Karlsson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 30 maj 2017.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 3 maj 2017

Näringsdepartementet

Sven-Erik Bucht (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2016/17:492

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:492 Distanshandel med alkohol
av Lars-Axel Nordell (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 30 maj 2017.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade resor för Sr Wikström.

Stockholm den 2 maj 2017

Socialdepartementet

Gabriel Wikström (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2016/17:493

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:493 Nordiskt forskningssamarbete om miss-
bruk och beroendefrågor

av Penilla Gunther (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 30 maj 2017.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade resor för Sr Wikström.

Stockholm den 2 maj 2017

Socialdepartementet

Gabriel Wikström (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 7 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in
från Riksrevisionen och överlämnats till socialförsäkringsutskottet:

RiR 2017:10 Kommunersättningar för migration och integration – ett oge-
nomtänkt system

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2016/17:182 till justitieutskottet

EU-dokument
KOM(2017) 253 till arbetsmarknadsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 28 juni*.

Vuxenutbildningen

§ 9 Vuxenutbildningen

Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU16
Vuxenutbildningen
föredrogs.

Anf. 1 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Det har väl i alla tider pratats om matchningsproblem på arbetsmarknaden. Under de senaste 20 åren har vi pratat om att man behöver kunna utbilda sig under hela livet – det som ofta kallas det livslånga lärandet.

Sanningen är ju att behoven aldrig tidigare har varit så stora som nu. Det känns lite som att vi har ropat vargen kommer i årtionden, men nu kommer den på riktigt. Kassapersonalen i matbutiken byts ut mot självskanning. Appar byts ut mot hemsidor – för att inte tala om all ny teknik i dagens moderna bilar!

Inte nog med att arbetsmarknaden nu förändras allt snabbare. Det tillskott av arbetskraft som vi har fått – eller för att tala klarspråk: alla de flyktingar som har kommit till Sverige – kan alldeles för lite för att klara sig bra på vår arbetsmarknad.

Vi hade väl alla önskat att utvecklingen i stället hade gått hand i hand. Men nu är det snarare precis tvärtom. Det krävs alltmer utbildning för att man ska vara efterfrågad på arbetsmarknaden och för att man ska få ett jobb. De allra flesta av de nyanlända kan alldeles för lite och har inte den kunskap som krävs.

Utbildning är nog långt ifrån hela lösningen på det här ganska stora problemet. Det är ännu viktigare att reformera arbetsmarknaden, att sänka skatten på framför allt låga inkomster och att införa ett bidragstak. Med detta sagt är det mycket som kan bli väldigt mycket bättre inom utbildningssystemet. Det behövs ett bättre innehåll och bättre och mer effektiva system.

Vi har alla lagt fram förslag om att man ska bygga ut antalet utbildningsplatser inom de flesta utbildningar. Vi har gjort det tidigare, och vi gör det nu. Men vi får inte glömma bort att också säkra kvaliteten och se till att man lär sig rätt saker. Nyanlända behöver få läsa fler utbildningar samtidigt. De ska på en och samma gång kunna lära sig svenska, läsa kurser på grundskolenivå och få en yrkesutbildning.

Jag och Moderaterna tycker att man ska läsa svenska från dag ett i Sverige. Resten ska man läsa när man har fått uppehållstillstånd. Detta ska man göra i stället för alla de arbetsmarknadsutbildningar som vi vet inte leder någon vart.

I dag tvingas man lägga ned två år på att läsa korta Amsutbildningar som är så dåliga att de inte ger någonting generellt, speciellt inte för den som inte har grundskoleutbildning. Arbetsförmedlingens egna utvärderingar visar att dessa utbildningar tar de studerande längre bort från arbetsmarknaden. Detta om någonting måste vara definitionen på slöseri med skattepengar. Det är helt enkelt dyrt och dåligt.

Kravet på att lära sig svenska bör gälla överallt och i alla kommuner, särskilt om man inte har ett jobb att gå till. Som jag nämnde tidigare får vi inte heller här glömma bort kvaliteten. Vi vet att kvaliteten tyvärr varierar stort i olika kommuner. Det gäller inte bara utbudet utan också innehållet.

Därför vill vi att man ska ta fram en digital lärplattform för sfi. Med en sådan skulle det bli enklare att studera på distans, att studera samtidigt som man arbetar eller samtidigt som man har en praktikplats. Det skulle också bli lättare att lära sig svenska från dag ett redan innan man har fått uppehållstillstånd.

För att förbättra kvaliteten och korta vägen till jobb vill vi också att Skolverket ska ta fram nya sfi-program. Det är bara en tredjedel av kommunerna i Sverige som erbjuder sfi som är anpassad för dem som har en akademisk bakgrund. Det är ännu färre kommuner – var femte kommun – som erbjuder sfi kombinerad med yrkeskunskap för dem som har en yrkesbakgrund.

I stället för att först lära sig svenska, sedan läsa grundskoleämnen och slutligen lära sig ett yrke skulle man kunna göra allt detta på en gång samtidigt. Det är inte konstigt att det i dag tar väldigt lång tid för nyanlända att ta sig ut på arbetsmarknaden, och det sker helt i onödan.

Låt oss göra om allt, låt oss ha utbildningar som leder till jobb och låt oss ställa höga krav. Ingen utan jobb ska kunna sitta stilla och vänta, utan man ska plugga från morgon till kväll och göra allt som krävs för att kunna försörja sig. Det ska givetvis inte bara gälla dem som nyss har fått uppehållstillstånd, utan det ska gälla alla.

Det här betänkandet och vuxenutbildningen i stort handlar inte enbart om utbildning för vuxna nyanlända. Det är också en jätteviktig andra chans för exempelvis dem som hoppar av gymnasiet. Här påbörjade alliansregeringen ett viktigt arbete med att utöka utbildningsplatserna på framför allt yrkesvuxutbildningar.

Om man inte har fullföljt sina gymnasiestudier kan det vara så att man ångrar sig. Sedan kan man återfå sin studiemotivation och tycker att det är kul att plugga för att sedan komma in på högskola eller universitet. Men det gäller långt ifrån alla.

De allra flesta vill bara kunna få ett jobb. Sanningen är att de flesta vill plugga så lite som möjligt. Men de vill få ett jobb för att kunna försörja sig själva, tillåtas växa upp och bli självständiga. Då är just studieförberedande program inte särskilt bra. Tvärtom behövs det fler med en klassisk yrkesutbildning. Därför vill vi att dessa yrkesutbildningar fortsatt ska bli fler och bättre och finnas i hela landet.

Det tror vi i Moderaterna och vi i Alliansen görs bäst om företag och näringsliv får vara med och utforma innehållet i utbildningarna. Det gäller både inom vuxenutbildningen och inom yrkeshögskolan.

Yrkeshögskolan kommer jag inte att ta upp så mycket här i dag, för vi har haft en proposition och en debatt om det tidigare. Kort kan man säga att yrkeshögskolan kanske är den viktigaste pusselbiten i alla de här utbildningsinsatserna för just det livslånga lärandet och omställningen på vår arbetsmarknad.

Avslutningsvis vill jag berömma regeringen. Det sker inte så ofta, så lyssna noga!

Vi i Alliansen har lagt fram ett förslag om att ta bort alla de hinder som helt i onödan gör att elever som gått i gymnasiesärskolan inte kan läsa vidare efter gymnasiet. Detta har regeringspartierna gått med på och yrkat bifall till. Det ska ni ha en stor eloge för – låt det ske oftare!

Med det vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 2.

(Applåder)

Anf. 2 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Som centerpartist står jag givetvis bakom alla partiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Precis som Ida Drougge avslutade vill jag också börja: Det är en bra dag i dag! Vi har ett motionsbetänkande där vi också har bifall till ett antal motioner. Just i dag gäller det att lyfta frågan om alla elevers möjligheter till eftergymnasiala studier och då inte minst alla de elever som har gått i gymnasiesärskolan.

Det finns nämligen ett tillkännagivande i betänkandet som säger att regeringen ska se över hur tillgången till eftergymnasial utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning kan förbättras. Det behövs många vägar framåt för alla!

Det finns många engagerade människor runt om i vårt land, och också i vårt utskott, som har jobbat länge med den här frågan. Min partikollega Per Lodenius kommer säkert att komma in lite djupare på den här frågan lite senare i debatten.

Det känns väldigt bra att kunna nämna att när det gäller mycket av det som har skett i projektverksamhet kommer det nu förhoppningsvis att öppnas vägar framåt så att människor får möjlighet att på olika sätt och utifrån sina behov rustas för arbetsmarknaden. Det handlar om studier av olika slag, och det handlar också om andra former av insatser, om jag ska uttrycka mig så, för att komma närmare arbetsmarknaden.

Vid ett antal tillfällen här i kammaren har man nämnt SV Kulturcollege i Örebro. Det är många som känner till den verksamheten och på vilket sätt det också rustar människor att komma närmare studier. Det behöver finnas olika broar och bryggor mellan varje steg i utbildningssystemet.

På det sättet är detta alltså en väldigt bra dag, herr talman!

I reservation 1 i detta utskottsbetänkande behandlar vi yrkesvux och yrkeshögskolan, och eftersom jag yrkade bifall till denna reservation tänkte jag uppehålla mig mest vid den.

Jag tycker att det finns många bra tankar från regeringen kopplat till vuxenutbildning. Man pratar till exempel om regionalt yrkesvux, där kommuner i samverkan arbetar för att arrangera de former av utbildning som näringsliv och arbetsliv behöver.

Jag vill ändå ringa lite i en varningsklocka. Kommunpolitiker och regionpolitiker har nämligen hört av sig och på olika sätt lyft upp frågan om det ändå inte är så att antalet platser har blivit färre. När de jämför antalet platser de senaste fem åren med hur det regionala yrkesvux ser ut är det så mycket färre platser.

Jag vill bara peka på detta. Det finns ingen statistik ännu, eftersom det är alldeles nyss genomfört. Men inte minst regeringspartierna måste hålla ett öga på detta, något som även vi verkligen kommer att göra så att inte yrkesvux utarmas under den här perioden när vi behöver så mycket utbildning för dem som står en bit från arbetsmarknaden.

Ida Drougge var inne på sfi, en fråga som även vi i Centerpartiet har lyft upp på olika sätt. Vi har ett förslag i en motion om en sfi-peng just för att ge individen möjlighet att välja utbildningsanordnare och att det inte alltid ska vara kommunerna som har planeringsmonopolet och är bäst på detta. Det finns en mängd utförare som skulle kunna göra detta på ett mycket bra sätt. Tyvärr avslås det förslaget.

I betänkandet nämns någonting som jag också vill lyfta fram, och det handlar om den stora satsning som man gjorde på folkbildningens möjligheter med svenska från dag ett och även vardagssvenska.

Det är spännande när man ser att vi har tio studieförbund i Sverige som tillsammans har nått 75 000 människor med olika former av introducerande språkutbildning på olika sätt. Det är en fantastisk möjlighet, och därför tänker jag att det blir så otroligt viktigt att säkerställa att den kompetens som man har byggt upp under de år som man verkat kan finnas kvar och att man får möjlighet att fortsätta på ett bra sätt.

Tillbaka till reservation 1 som handlar om yrkesvux och yrkeshögskolan, där vi pekar på besöksnäringens möjligheter att utvecklas. Jag tror att vi har fått glädjande besked från Skolverket kopplat till naturturism. Landsbygdskommittén nämnde behovet av olika utbildningar i livsmedelskedjan, något som vi lyfter fram här.

Vi ser även att utbildningarna inte är jämnt fördelade över landet, utan många av yrkeshögskoleutbildningarna är koncentrerade till våra tre storstäder. Det kommer nog alltid att vara så att söktrycket är allra högst i Stockholm, Göteborg och Malmö, men det är också så att kompetens behövs i hela landet, och därför blir det viktigt att fortsätta digitaliseringen av yrkeshögskolan.

Det är även viktigt att se över de kompetensplattformar som tas fram regionalt och att de får en bra möjlighet att möta de yrkeshögskoleutbildningar som man visar verkligen behövs.

Med dessa olika synpunkter vill jag återigen yrka bifall till reservation 1.

(Applåder)

Anf. 3 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Som har nämnts tidigare debatterar vi utbildningsutskottets betänkande gällande vuxenutbildningen. Vi bör påminna oss själva om att det endast är ungefär 40 år sedan alla kommuner blev skyldiga att anordna motsvarande utbildning.

Det är också en väldigt viktig debatt, vilket har nämnts även av föregående talare, gällande tillgången till vidareutbildning för dem som har gått gymnasiesärskolan. Vi i Vänsterpartiet är glada över att vi har en bred samsyn kring detta. Vi anser dock att dessa utbildningar just nu är utformade efter studenter som har gått i den vanliga gymnasieskolan och att systemet därför behöver moderniseras och anpassas till hur verkligheten ser ut och utifrån de behov som finns.

Vänsterpartiet och resten av utskottet föreslår därför att riksdagen ska rikta ett tillkännagivande till regeringen om att se över och förbättra tillgången till eftergymnasial utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning. Vi ska vara väldigt stolta över att vi har kunnat komma överens om detta.

Jag vill yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 5 under punkt 6 som bland annat handlar om etableringen och möjligheterna för nyanlända att lyckas i vårt land.

Språket är, som de flesta känner till, en nyckel för att komma in i samhället. De utrikesfödda som trots många år i Sverige inte har fått möjlighet att lära sig tillräckligt bra svenska har också mycket svårare att få ett arbete. Att se till att de får möjlighet att lära sig svenska är en smart investering på flera sätt. Det är därför välkommet att regeringen efter överenskommelser med Vänsterpartiet har gett studieförbund, folkhögskolor och andra aktörer rätt att bedriva svenskundervisning för asylsökande.

Men det behövs mer. Även om en del av de asylsökande inte kommer att stanna i Sverige leder en ökad kunskap i språket till en närmare koppling till Sverige och en bättre bild av vårt land som också gynnar Sverige.

För att nya svenskar snabbt ska kunna komma in i samhället och kunna delta i samhällslivet vill Vänsterpartiet ge dem bättre möjligheter att lära sig svenska. Utbildning i svenska för invandrare, sfi, har flera problem och brister som det ser ut i dag. Avbrotten i utbildningen är många, och det råder brist på kvalificerade sfi-lärare. Det finns även brister i sfi när det gäller själva utformningen. I dag kompenserar inte utbildningen i tillräckligt stor utsträckning för de klasskillnader som finns eller det språkliga avstånd som kan finnas.

Vänsterpartiet ser behovet av att höja kvaliteten i utbildningen för att säkerställa att alla får rätt till en bra sfi- och svenskundervisning. Men vi behöver också göra det lättare att kombinera sfi med andra etableringsinsatser, som praktik, förbättrad validering etcetera. Den löpande intagningen är också en faktor. En annan är att den studerande tvingas göra avbrott i studierna för att man är tvungen att ta ett jobb och försörja sig, även under en kort period, för att inte gå miste om sin försörjning. Det handlar också om att delta i olika program. Det här systemet bör ses över. Det skapar en motsägelsefullhet, då individen å ena sidan ställs inför ett behov att skaffa sig goda kunskaper i svenska och å andra sidan ställs inför de andra kraven från arbetslivet och samhället.

Mot bakgrund av den brist på sfi-lärare som i dag råder tycker vi från Vänsterpartiets sida att vi bör satsa på utökad distansundervisning och digitalisering av undervisningen, som andra partier har nämnt. Jag är glad att de borgerliga partierna tidigare har nämnt det från talarstolen, men frågan som ställs i mitt huvud är varför det här inte skedde tidigare, när Alliansen i åtta år satt vid makten. Det här skulle kunna vara och kommer att

bli ett väldigt bra sätt att tillgängliggöra utbildningarna för asylsökande och se till att utbildningarna blir mer rikstäckande.

Detsamma gäller frågan från vilken dag man ska få gå på sfi. I dag har vi ett system där man inte får börja från dag ett, vilket skapar stora problem. Å ena sidan ökar kraven på de asylsökande att skaffa sig jobb och därmed kunna få stanna i landet, å andra sidan möjliggör vi inte för de asylsökande att lära sig språket genom att gå sfi. Därför föreslår Vänsterpartiet att sfi-undervisningen ska ske från dag ett. Även där blir frågan varför alliansregeringen inte gjorde någonting åt saken.

Med det sagt vill jag hålla mitt anförande ganska kort i den här debatten, då vi har diskuterat vuxenutbildningsfrågorna i andra betänkanden också. Jag yrkar som sagt bifall till vår reservation nr 5.

Anf. 4 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! Jag hade en gång, när jag vikarierade i grundsärskolan, en elev som sa till mig: Alla frågar mig vad min lillebror vill bli. Det är aldrig någon som frågar mig vad jag vill bli. Är det för att de tror att jag redan är någonting, att jag är dum och därför inte kan bli någonting? Jag vill också bli någonting, Christina; inte är väl jag bara dum?

Många gånger när vi står här i talarstolen vill vi förklara och berätta om de skillnader som finns mellan oss. Vi vill visa vad det är som skiljer det egna partiets politik från alla andra partiers politik. Vi missar då många gånger att tala om att vi faktiskt är överens om saker och inte bara ligger i luven på varandra. Men att vi tar upp skillnader beror på att vi vill visa att det finns olika vägar och på att vi vill pusha på varandra: Det här tycker vi är viktigt, och det vore bra om ni också gjorde det!

Därför är jag sanslöst glad att få stå här i dag och veta att det råder en total uppslutning och enighet kring det förslag som ska ge dem som går på särgymnasiet möjlighet att studera vidare. Det är helt fantastiskt! För ungefär ett år sedan var vi flera ledamöter från flera partier som stod här i talarstolen och tog upp just den här problematiken, men då fanns det egentligen inte så många lösningar i sikte. Att det efter bara ett år råder total uppslutning är otroligt roligt.

Utskottet föreslår att ”riksdagen ställer sig bakom ... att regeringen särskilt ska se över hur tillgången till eftergymnasial utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning kan förbättras”. Nyckelordet här är ”hur”, inte ”om”. Det handlar inte om en utredning som ska titta på *om* det är möjligt och *om* det behövs, utan det handlar om *hur* det kan göras.

Jag tänkte tala lite grann om bakgrunden till varför det här är viktigt, även om vi är överens allihop. Det handlar om den inlåsning som gymnasiesärskolan i dag innebär. År 2009 skrev vi i Sverige under FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Den innebär att alla har rätt till högre studier på lika villkor och till ett livslångt lärande utan diskriminering. Så fungerar det inte i dag. Inget av programmen på gymnasiesärskolan leder till grundläggande högskolebehörighet. Vill man studera vidare är det folkbildningen, yrkeshögskolan eller någonting åt det hållet som gäller. Gymnasiesärskolan låser in elever.

Jag är alltid lika glad när jag, som tidigare talare här, får lyfta SV Kulturcollege hemma i Örebro. De gör en fantastisk insats. Samtidigt ska det inte behöva vara så att det bara är folkbildningen som tar i det här. Vi tar i dag inte samma ansvar för alla ungdomar. Vi säger att vissa inte behöver

ha en statlig eller kommunal utbildning. Sedan kommunerna tog över ansvaret för särskolan på 1990-talet har elevantalet i princip fördubblats. Varför det är så kan vi säkert dividera om, men det är så det ser ut. Vi har aldrig haft så många barn inom gymnasiesärskolan eller på grundsärskolan.

Vi gillar ju projekt i Sverige. Vi tycker att det är bra. Det finns nästan hur många projekt som helst. Det är toppen när man vill testa någonting nytt och se om det fungerar. Sedan är tanken att projekten också ska leda någonstans. Är de bra blir det verksamhet, är de dåliga lägger vi ned dem och testar någonting annat.

Problemet är när projektformen i stället ersätter de långsiktiga och permanenta lösningarna. Det som är tänkt att vara testverksamhet som det sedan ska hända någonting med läggs bara ned, och så gör vi ett nytt projekt. Det är det här som är problemet. Det är projekt på projekt på projekt för en grupp som absolut inte ska ha tillfälliga lösningar.

Det finns i dag ett antal projekt som är riktade till den här målgruppen, intellektuellt funktionshindrade, men det finns i princip ingenting permanent. I teorin finns det utbildningar inom såväl folkhögskolan som yrkeshögskolan och yrkesvux. Men i praktiken är det väldigt få som vänder sig till målgruppen. Eller rättare sagt: Det finns många folkhögskoleutbildningar för personer med intellektuell funktionsnedsättning, men få utpräglade yrkesutbildningar och väldigt få som de facto går att söka. Det finns inga specifika yrkesutbildningar för dem med intellektuell funktionsnedsättning. Det finns inga anpassade utbildningar, utan var och en måste hålla koll på varje enskild skola. Dessutom måste man bo på rätt ställe, för det finns i princip ingenting norr om Gävle, utan man förväntas flytta på sig.

Det här handlar om fördomar och förväntningar. Det handlar om att föra diskussionen om hur personer med intellektuell funktionsnedsättning ska få möjlighet att göra aktiva val, få makt över och i sin vardag och sitt liv och naturligtvis få mer inflytande. Det är därför det här är så viktigt.

Det här med förväntningar och inflytande över sin egen vardag är naturligtvis någonting som gäller oss alla. Som tidigare har nämnts finns det mycket som behöver göras inom exempelvis sfi, inte minst att säkra kompetensen hos lärarna. Någonting annat som behöver göras är att snabbt se till att människor som kommer till Sverige får möjlighet att känna sig delaktiga och känna att de blir en del av samhället. En väg dit är att snabbt få en möjlighet att lära sig svenska och lära sig om samhället. Tyvärr är asylprocessen många gånger väldigt lång. Om det kan vi också säga väldigt mycket. Men det borde inte bara ligga på folkbildnings- och studieförbunden att gå in på asylboenden för att kunna ge den här utbildningen. Likvärdigheten blir givetvis lidande. Genom sfi-utbildning direkt på asylboenden kan vi korta etableringstiden och samtidigt undvika passivitet, som vi vet leder till psykisk ohälsa.

Jag yrkar bifall till Alliansens reservation nr 1. Mina allianskollegor har tidigare förtjänstfullt berättat om vikten av bredd i yrkesutbildningarna samt om att det behövs och varför det behövs satsningar på regionala utbildningar, så jag ska inte fördjupa mig mer i det.

I stället ska jag bara vara väldigt glad. Jag är glad över att den motion som jag har väckt, den alliansmotion som har väckts och den centerpartimotion som har väckts bifalls och att vi är eniga. Jag är glad över att vi ska ta fram *hur* fler ska få fler möjligheter.

Min före detta elev är vuxen nu. Jag vet faktiskt inte vad han blev. Jag har inte stött på honom sedan dess. Vad jag vet är att han borde ha haft fler möjligheter att välja bland fler alternativ.

Jag ska avsluta med ett citat: En människa med en funktionsnedsättning är egentligen inte en människa med särskilda behov utan en människa med alldeles vanliga behov som måste tillgodoses med särskilda insatser. (Applåder)

Anf. 5 ARON MODIG (KD):

Herr talman! Vi diskuterar i dag utbildningsutskottets betänkande nr 16 för det här riksdagsåret som rör vuxenutbildningen.

Jag vill yrka bifall till reservation 1. Det är en alliansgemensam reservation som handlar om bland annat den yrkesinriktade vuxenutbildningen på gymnasial nivå, det som brukar kallas för yrkesvux.

Vi vill bygga ut yrkesvux ytterligare. Varför då? kan man fråga sig. Yrkesvux är en form av utbildning som syftar till att motverka brist på arbetskraft med yrkesutbildning. Om fler personer kan gå en yrkesvuxutbildning menar vi att hela samhället skulle fungera bättre, då viktiga bristyrken kan tillsättas med kunnig och utbildad personal. Men ett ännu viktigare skäl är att yrkesvuxutbildningen är ett av de allra viktigaste verktyg vi har för att hantera och komma till rätta med den allt kraftigare tudelningen på den svenska arbetsmarknaden. Det fenomen vi ser i dag är att vi, trots en stark ekonomi och hög sysselsättning, har en stor och växande grupp människor som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Bakgrunden till detta känner vi till. Den svenska ekonomin är avancerad, och vi har förhållandevis höga ingångslöner eller lögstälöner för de flesta jobben på den svenska arbetsmarknaden. Det är ju inget problem för personer som är välutbildade och har höga kvalifikationer – tvärtom. Men det är ett stort problem för de människor som inte har en hög utbildning eller i ganska många fall ingen utbildning alls. I dessa fall gör de höga kraven att det helt enkelt är tufft att konkurrera på den svenska arbetsmarknaden.

Det är också en grupp som växer, eftersom den i stor utsträckning består av utrikes födda eller utomeuropeiskt födda personer som kommit till Sverige från länder där skol- och utbildningssystemen i många fall inte är speciellt välutvecklade.

Statistiken över de nyanlända som var inskrivna i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag i mars visar att drygt 48 procent hade som högst en förgymnasial utbildning på nio år. Till dessa kommer drygt 20 procent som visserligen har en gymnasial utbildning med sig från hemlandet men som vi vet inte alltid är gångbar i Sverige.

I det här läget, herr talman, finns det i huvudsak två saker som man kan göra för att få fler av de personer som står långt ifrån arbetsmarknaden att faktiskt komma i arbete. Det ena är att göra det möjligt för arbetsgivare att anställa personer till en lägre lön och kostnad, och det behöver vi göra. Det andra är att höja utbildningsnivån, humankapitalet, för de personer som inte har tillräcklig utbildning med sig i bagaget.

Vi vet att yrkesvux är ett effektivt sätt att nå just de grupper som saknar gymnasieutbildning. Exempelvis visar Skolverkets utvärderingar att tre av fyra av dem som har gått yrkesvux har fått en anknytning till arbetsmarknaden ett år efter att yrkesstudierna har avslutats.

Det här är anledningen till att vi från KD:s sida i den budgetmotion som vi lämnade in till riksdagen i höstas avsatte drygt en halv miljard kronor mer än regeringen till yrkesvux för 2017 och en ytterligare upptrappning under åren därefter. Det är positivt att vi i betänkandet har en samlad allians för att yrkesvux behöver byggas ut ytterligare.

Herr talman! Jag vill även säga några ord om reservation 3, som också är en alliansgemensam reservation. Den handlar om att det bör införas ett krav på att asylsökande ska delta i undervisning i både svenska för invandrare och i samhällsorientering. Bakgrunden också till detta förslag är att vi vill få till stånd en snabbare och bättre etablering, både på den svenska arbetsmarknaden och i det svenska samhället, för de personer som kommit och kommer till Sverige för att söka skydd.

I det läge som vi har i dag med långa väntetider från det att man lämnar in sin asylansökan till det att man får besked om man får uppehållstillstånd eller inte tycker vi att det är viktigt att man redan under asyltiden kommer igång med både svenskastudier och med att lära sig hur det svenska samhället fungerar. För att åstadkomma det har vi från KD:s sida ett förslag som vi kallar för asylprogram, där en viktig del är just studier i sfi och samhällsorientering. En annan viktig del är ett arbetskrav på asylsökande. Exempelvis ställs krav på att man ska hjälpa till med skötseln av det egna asylboendet. Jag är väldigt glad över att vi nu har en samlad allians också kring just utbildningsdelen i detta.

Avslutningsvis, herr talman, har vi ett särskilt yttrande i betänkandet gällande motionsförslag från KD som har avstyrkts av utskottet genom en förenklad behandling, då de har behandlats tidigare under mandatperioden. Vad gäller dessa vidhåller vi det som har anförts av våra företrädare i samband med att utbildningsutskottets betänkande 16 debatterades förra året och betänkande 13 behandlades för två år sedan.
(Applåder)

Anf. 6 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Vi behandlar i dag utbildningsutskottets betänkande med inlämnade motioner inom området vuxenutbildning. Jag inleder med att yrka bifall till förslagen i betänkandet.

Min kollega Caroline Helmersson Olsson kommer att ta upp frågan om hur eftergymnasial utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning kan förbättras, så den frågan hoppar jag över i det här anförandet och lämnar till henne.

Jag brukar alltid hävda att en bra förskola är den viktigaste start i livet man kan få. Sedan är såklart skolan viktig, men därefter kommer nog ändå vuxenutbildningen. Vuxenutbildningen kan vara en grund för att få ett arbete och att faktiskt vara en aktiv samhällsmedborgare. Den kan vara en plattform inför fortsatta studier och vara bryggan mellan arbetslöshet och nytt jobb eller högre studier. Det handlar framför allt om frihet – frihet för oss som människor att ha tillräckligt på fötter för att själva kunna göra våra val i livet. Det är så viktigt.

Vuxenutbildning är så många olika saker. Det är en plats där man möter andra människor, där man i samtal med andra kanske till och med förändrar sin världsbild och inte längre blir så kategorisk i sitt tyckande och tänkande. Man kan till och med ändra åsikt, eftersom man helt enkelt möter ny kunskap men också för att man får en chans att ta till sig andras kunskap.

Herr talman! Det här är ju inget förstamajtal. Men jag kan ändå inte låta bli att prata lite om det som jag nämnde häromdagen i mina tal, nämligen hur viktig den svenska modellen är. Den handlar om ett samhälle där vi alla bidrar för att öka friheten för de många, just det som vuxenutbildningen handlar om. Då är det viktigt att vi har duktiga lärare som satsat många år av sina liv på att utbilda sig och sedan brinner för sina deltagares utveckling, att vi har ett system för studiefinansiering som möjliggör studier, oavsett vad du har med dig i din ryggsäck, varifrån du kommer och hur mycket du har i din plånbok, och att vi har duktiga studievägledare som visar olika vägar för dem som är villrådig eller för dem som behöver hjälp att välja.

Det bästa med vuxenutbildningen är att den öppnar dörrar. Den är en brygga mellan arbetslöshet och jobb eller mellan arbetslöshet och högre studier, och alla har rätt till den.

Det är därför det är så härligt att vi har en regering som nu satsar på fler utbildningsplatser, som infört rätt till komvux och som ser att de som står längst bort från en avslutad gymnasieutbildning är de som bäst behöver stöd, och som därför har infört ett studiestartsstöd som ska göra det lättare att vidareutbilda sig.

Vårt kunskapslyft kommer fullt utbyggt 2019 att omfatta 70 000 nya platser för vuxna. Det innebär en satsning på 8 miljarder kronor – väl investerade pengar, skulle jag vilja säga.

Jag tänkte avsluta med att berätta om Peter i Årjäng. Han är pappa till min vän Kenny.

Peter utbildade sig i unga år till verkstadsmekaniker. När livet ställdes på ända bestämde han sig ändå efter ett tag för att tiden var mogen att ta det där steget och förverkliga sin, och kanske till del Kennys, dröm om att bli sjuksköterska. Han hade ingen lätt uppgift. Det enda han hade med sig av det som krävdes av ämnen var matematiken. Allt annat var han tvungen att läsa in på komvux. Han jobbade på dagarna och läste in ämnena som behövdes på kvällar och helger. Sedan gjorde han högskoleprovet, och det gick jättebra. Det fick honom att förstå att målet att komma in på en högskoleutbildning faktiskt var inom räckhåll.

Tack vare vuxenutbildningen och sin egen starka vilja, sin familjs stöd och alla timmar som han avstod från andra aktiviteter för att i stället plugga är han i dag framme och är färdig sjuksköterska. Han jobbar som det i dag. Och ja, jag har frågat honom om lov att ha med honom här i dag i anförandet. Han bor i en liten kommun, i min hemkommun Årjäng. Han tog klivet och utbildade sig till ett av de yrken där det ständigt är brist.

När jag tänker på Peter och andra män och kvinnor som han blir jag så stolt över vårt samhällsbygge och än mer övertygad om vikten av att fortsätta att investera i gemensamma vägar till ökad frihet för den enskilde.

Jag vill avsluta med att upprepa att det bästa med vuxenutbildningen är att den öppnar dörrar.

(Applåder)

Anf. 7 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Det är bra att Gunilla Svantorp tycker att vuxenutbildning är bra. Det är såklart jättebra att vi på det stora hela är överens dels om att vi behöver fler platser inom yrkesvux, dels om att vuxenutbildningen är till för att man ska kunna byta jobb, få ett jobb och ta igen saker man har missat.

Gott så, men jag trodde, herr talman, att en företrädare för Socialdemokraterna, som bara har suttit i regeringsställning förhållandevis kort tid, inte skulle vara så nöjd med allting. Det brukar låta tvärtom: att allting är ganska dåligt och att det är alliansregeringens fel.

Jag måste därför ställa en fråga, för jag tycker att vi har stora utmaningar även inom vuxenutbildningen. Jag tycker att mycket måste bli bättre. Därför, herr talman, vill jag fråga Gunilla Svantorp vad hon och regeringen gör för att det ska bli lättare att bland annat kombinera sfi och yrkeskunskaper och att läsa detta samtidigt. Och vad gör ni för att det ska gå att göra detta inte bara här i Stockholm utan även på andra ställen i Sverige?

Anf. 8 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Jag skulle kunna börja med att säga så här, Ida Drougge: På den tiden du inte var med i riksdagen, 2006, var det första beslut som regeringen Reinfeldt fattade att skära ned vuxenutbildningen med en tredjedel. 600 miljoner försvann. Det tycker jag visar väldigt väl hur viktigt man tycker att det är att man kan ställa om i livet och att man har utbildningsplatser.

Du inledde ditt anförande i dag med att säga: Behoven av vuxenutbildning har aldrig varit så stora som nu. Sedan säger du så här: Det absolut viktigaste för Moderaterna är skattesänkningar och att vi inför ett bidragstak.

Vår gemensamma välfärd, herr talman, bygger på att vi bidrar. Om vi ska ha utbildningsplatser bygger det på att vi plockar in pengar som möjliggör dessa utbildningsplatser. Det är klart att man i opposition kan stå och prata om att det behövs fler platser. Vi tillför fler platser. Men när man sedan själv styr det här landet gör man någonting helt annat.

Som svar på din fråga kan jag säga att vi kommer att ha fler platser. Jag ska även säga något om din andra fråga, som handlar om hur man möjliggör sfi och praktik på samma gång. Vi har sfi även på små ställen där det kanske inte riktigt fungerar på samma sätt som här i Stockholm, där det är lättare att göra andra saker. Jag är fullständigt övertygad om att de som jobbar med sfi och med de nyanlända som kommer gör sitt allra bästa oavsett var de bor någonstans.

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Ida Drougge hur hon tänker finansiera alla dessa utbildningsplatser när hon samtidigt ska sänka skatterna.

Anf. 9 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Jag tar mer än gärna en skattedebatt, men här och just nu kanske inte är rätt forum. Man kan dock kort säga att om vi är fler som är med och arbetar och fler som är med och bidrar får vi precis de effekter som jobbskatteavdragen tidigare gav: Vi får in mer pengar. Då kan vi lägga mer pengar – även mer pengar per person i landet – på vår välfärd. Att beskatta bort jobb är inte svaret på tillväxt, på fler platser och på högre kvalitet inom vuxenutbildningen.

Herr talman! Trots att jag inte satt i riksdagen 2006 vet jag mycket väl, precis lika bra som Gunilla Svantorp, att antalet utbildningsplatser inom vuxenutbildningen alltid har följt med konjunkturen. Det är naturligt att öka på antalet platser när det finns större behov och att minska det när behovet är mindre. Utöver detta är det ytterst kommunerna som är ansvariga för antalet platser och vi som är ansvariga för ramarna, för kvaliteten och för uppföljningen.

Trots att jag ställde min fråga och gav Gunilla alldeles utmärkta möjligheter att tala om hur hon och regeringen vill ta ansvar för att göra just det som ytterst är vår uppgift och säkra kvaliteten och utveckla innehållet i utbildningarna tog hon inte denna möjlighet. Hon utvecklade inte detta utan konstaterade att alla de duktiga medarbetare som vi har inom vuxenutbildningen får klara sig själva.

Anf. 10 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Ja, det får de, Ida Drougge, och kanske också med hjälp av de 10 miljarder som vi har valt att avsätta och skicka ut till det kommunala för att själva avgöra hur de vill använda pengarna.

När det handlar om skolan har vi utöver dessa 10 miljarder skickat ut ungefär 11 miljarder. Det är klart att det handlar om hur man möjliggör det man tycker är viktigt. För oss är det mycket viktigare att investera i den gemensamma välfärden än att sänka skatterna. För oss är det mycket viktigare att förstärka den svenska modellen, som handlar om våra trygghetslösningar och om insatser i välfärden, än att sänka skatterna. Vi har två helt olika världsbilder.

Jag skulle kunna räkna upp hur mycket som helst som vi gör inom vuxenutbildningen för att förstärka, men det allra viktigaste handlar om att vi ger resurser.

Anf. 11 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Jag har inga motioner att yrka bifall till i detta ärende eftersom våra motioner har avhandlats tidigare, i övriga debatter på samma område. Men jag har ändå en del saker att säga om detta.

Vuxenutbildningen är så mycket mer än de punkter som vi tar upp här i dag. De punkter som vi tar upp i dag handlar i hög grad om den tillströmning av asylsökande Sverige hade 2015. Det är den enorma mängd människor som kom då som nu har gjort att systemet har pluggats igen på olika nivåer.

Herr talman! Med Sverigedemokraternas politik hade vi inte stått här i dag. Om vi hade fått styra hade inte dessa paniklösningar behövt tas fram, för då hade vi inte haft det största misslyckandet under 2000-talet att försöka ta hand om.

Nu när den krassa verkligheten kommer i fatt presenteras alla tänkbara plåsterlösningar. Tyvärr är många av dessa rena kopior. Några av förslagen skulle både ha behövt läggas fram tidigare och varit mer genomtänkta.

Just nu tävlas det om vem som har den tuffaste flyktingpolitiken bland vissa partier. Men det är, som sagt, bleka kopior av vad vi har sagt under lång tid. Tyvärr måste verkligheten landa i knät på vissa människor för att de ska förstå vad det är vi har att göra med.

Ett mottagande av 70 000 elever på ett år börjar nu kännas av i systemet. Tidigare hörde vi att det kom fullt med kärnforskare och högutbildade, men de verkar lysa med sin frånvaro. Däremot verkar systemet just nu, herr talman, riggas för dem med låg utbildning eller kanske ingen utbildning. Vem som sa det först överlåter jag till svenska folket att avgöra angående dessa personers utbildningsnivå.

Bland grundskoleeleverna har det blivit fler och fler som inte uppnår grundkraven. Låt oss tänka oss hur systemet fungerar: Grundskoleelever som inte har uppnått grundkraven är de som kommer in först. Därefter fastnar de i det individuella programmet på gymnasiet för att de inte har klarat av att komma in på de andra programmen. Detta innebär, herr talman, också att ett allt större antal elever hoppar av gymnasiet.

Folkhögskolorna, till exempel, används nu som en allmän dumpningsplats. Andelen elever på allmän kurs skulle vara under 20 procent, 15 procent eller till och med under 13 procent, om jag kommer ihåg rätt. Nu är det nästan 50 procent. Det är många av dessa människor som fastnar i systemet eftersom vi inte är riggade för att ta emot så många människor under en och samma tid.

Nu ska man försöka få allt detta att sväljas av komvux, yrkesvux och yrkeshögskolan bland annat. Det är väl jättebra, för det här är människor som faktiskt vistas i det här landet och som har kommit hit lagligt, de flesta av dem. Då ska vi engagera oss i att försöka ta hand om de här eleverna.

Men det finns en sak som vi har glömt att debattera. Ingen har nämnt det tidigare, herr talman, så jag tar upp det. Tyvärr saknas det lärare till alla dessa vuxna elever. Just nu upplever byggbranschen en enorm boom. Det händer fantastiskt mycket inom byggbranschen, och det är oftast därifrån vi tar våra lärare till yrkeshögskolorna. Men de är inte beredda i dag, i den här byggboomen, att komma in för att ställa sig och utbilda. Vi har jättesvårt att hitta lärare till det här området.

Herr talman! Vuxenutbildningen var från början tänkt som en utbildning som skulle vara kompletterande för dem som ville byta yrke eller kanske hade läst en kurs som inte längre var aktuell. Då kunde man läsa in de ämnen som behövdes. Nu får den verksamheten tyvärr bära ansvaret för en dåligt förd flyktingpolitik av de andra sju partierna.

Som sagt, herr talman, många förslag som ligger här är behjärtansvärda, men de skulle aldrig ha behövt läggas om SD hade suttit vid styrpulpeten under förra mandatperioden eller tidigare. Det är visserligen något som kanske kommer att ändras 2018.

Vi har liksom många andra partier gjort en verklighetsanalys – jag ska säga att många av partierna som sitter här inne faktiskt har lyckats analysera problemet nu, och jag vill ge dem en klapp på axeln för det – men jag kommer inte att släppa några konkreta förslag här i talarstolen i dag, utan det kommer jag snarare att göra vid en presskonferens i framtiden. Vi vill inte ha de här lösryckta idéerna, utan vi vill ha en övergripande helhetssyn inom varje område, herr talman.

Vi har faktiskt en vuxenutbildning som redan i dag är en av de bästa i Europa, men vi har stora problem med vuxenutbildningen som har håll när det gäller ekonomisk effektivitet och anpassningen efter marknadsbehov, som vissa andra har nämnt. Jag skulle vilja kommentera det som några tidigare talare har sagt här.

Moderaterna erkänner nu att de som kommer är lågutbildade, vilket är någonting som vi har sagt under lång tid, och det är inte riktigt samma ton som vi hörde under Reinfeldts styre.

Vi har i alla partier talat om vikten av att fokusera på det svenska språket. Det har vi också talat om hela tiden. Vi väljer däremot att fokusera på lösningar som minskar asyltrycket i Sverige. Det gör vi bäst på de platser som de här människorna flyr från, herr talman.

Ett intressant experiment nämndes här som handlar om att man skulle ta fram en digital plattform. Det tycker jag är mycket klokt. Jag har input när det gäller det. Det finns en forskare som heter Carl Hamilton som redan har tagit fram en sådan lösning. Det är en digital lösning, en app, där du när du lär dig antingen läser eller lyssnar på det svenska språket, och det andra språket är det språk som du har som grund.

Det här är ett mycket bra exempel. Jag har själv sett detta utföras i verkligheten, och det här är någonting som jag skulle vilja förorda att vi tar till oss. Den här lösningen är genomförd, analyserad och baserad på grundläggande forskning, herr talman. Det är många gånger som det inte är så.

När det gäller särskoleeleverna instämmer jag med alla föregående talare.

(Applåder)

I detta anförande instämde Crister Spets och Robert Stenkvist (båda SD).

Anf. 12 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Den fråga jag skulle vilja ställa till Sverigedemokraterna är: Finns det något område som debatteras i den här kammaren där Sverigedemokraterna inte tänker skylla sin dåliga eller icke-befintliga politik inom området på invandring eller flyktingar?

Oavsett vilken fråga vi hanterar i det här utskottet eller andra utskott är Stefan Jakobsson och andra kostymklädda personer som företräder ett rasistiskt parti mycket noga med att ständigt skylla allting på invandringen. Du svarade delvis på frågan innan du ens fick den, Stefan Jakobsson, och det var när du sa att ni inte har en politik och att du därför inte kan presentera den här och inte har förslag på området i dag. Det kan vara på tiden att Sverigedemokraterna och dess representanter slutar att uttala sig om och skylla saker och ting som de själva har varit delaktiga i att försämra på flyktingar och asylsökande.

Självklart finns det stora utmaningar som vi behöver ta oss an. Det handlar främst om resurser som vi tillsammans med regeringen har lagt fram förslag om att utöka samtidigt som Sverigedemokraterna bland annat vill minska resurserna till kommunerna med flera miljarder.

Du har rätt i en sak, och det är att vi inte hade stått här om Sverigedemokraterna hade styrt, och anledningen till det är inte att ni har en så bra politik utan att ni förmodligen hade haft så lite pengar till välfärden och vuxenutbildningen att vi inte hade haft en vuxenutbildning att diskutera.

Anf. 13 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är alltid lika intressant att diskutera med Daniel Riazat, som är duktig på att sätta epitet på andra människor och på att tala

om för andra människor vad de ska tala om. Tack och lov är inte fallet att jag inte kan tala för mig själv, för då hade kanske Daniel Riazat vunnit den här debatten. Men det kommer han inte att göra, och det är av den enkla anledningen att vi talar om det här varje gång för att kostnaden för den extremt oansvariga invandringspolitik som har förts ramlar över i alla områden. Just nu har vi många personer i vårt utbildningssystem som vi måste försöka ta hand om på bästa möjliga sätt. Vi är överens när det gäller det, för de är här nu. Men det finns ett antal personer som vistas här illegalt som också kostar systemet en massa pengar.

Jag tror att det viktigaste i det här fallet är att sätta sig ned och diskutera konkreta lösningar. Tyvärr vill inte Daniel Riazat, herr talman, sitta i samma rum som jag och diskutera lösningar. Här har vi ett problem. Finland gjorde det här för många decennier sedan, och de har ett väl fungerande system för den finska skolmodellen. Det här är någonting som vi också borde göra. Jag är beredd att sätta mig i samma rum som Daniel Riazat och diskutera framtida lösningar. Är Daniel Riazat det?

Anf. 14 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! En minut och 15 sekunder gick åt till att inte svara på min fråga som handlade om vad Sverigedemokraterna har för politik inom det här området och varför man ständigt skyller samtliga problem inom samtliga områden inklusive vuxenutbildningen på personer med utländsk bakgrund. Jag fick som sagt inget svar på det, vilket återigen visar att Stefan Jakobsson och Sverigedemokraterna inte har en komplett politik när det gäller vuxenutbildningen, precis som i många andra delar inom utbildningsområdet.

Först och främst vill jag säga att ingen människa är illegal. Det är en mycket viktig princip för mig. Även om Sverigedemokraterna vill att stora delar av det här samhället ska betecknas som illegala är det en mycket viktig princip för mig att följa, och jag accepterar inte att någon människa i den här salen eller utanför den kallar barn, ungdomar och unga vuxna för illegala. Men det är en separat diskussion eftersom de inte berörs av vuxenutbildningssystemet.

Det vi talar om här i dag är att Sverigedemokraterna står uppe i talarstolen och för en debatt om vuxenutbildning utan att tala om vuxenutbildningen i sig. Man talar om någonting helt annat. Det är inte seriöst och det är inte värdigt.

Jag vet att Stefan Jakobsson tidigare har nämnt att lärare ska provas för att se om de är lämpliga för sitt yrke, och jag har också nämnt tidigare att det kanske vore bra att testa om vissa ledamöter och partier är lämpliga för det vi gör i den här kammaren. Det vi gör i den här kammaren är att som seriösa lagstiftare diskutera utifrån den politik vi har på ett seriöst och allvarligt sätt för att det berör människors liv. Det gör inte Sverigedemokraterna. Det enda som Sverigedemokraterna gör för att föra bort fokus från det faktum att de har stöttat högern i flera år och de skatteminskningar som har skett för de rikaste på bekostnad av välfärden är att prata skit om invandrare.

Det är det som Stefan Jakobsson upprepar här: floskler.

Anf. 15 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Det var två minuter som Daniel Riazat använde väl till att ägna sig åt så många påhopp som möjligt. Han började sitt anförande med att säga att han inte accepterar att vi kallar folk illegala. Men det går tydligen bra att kalla folk som är invalda i Sveriges riksdag för rasister. På så sätt går det jättebra att välja epitet. Häri, herr talman, ligger konstiga värdegrunder, och jag kan inte följa med i vad som gäller där.

Vad har vi för politik för vuxenutbildningen? är frågan som ställs. Framför allt vill vi se till att det fungerar på ett bra sätt för de personer som är i vuxenutbildningen – att de passerar in i systemet och antas på ett komplett sätt.

Vi har talat om många av de här förslagen tidigare, och jag känner inte att det är någon mening att jag står här och upprepar mig. Men på just det här området som vi debatterar i dag har vi inte så många förslag, därför att med vår politik hade vi inte behövt stå här och diskutera de här sakerna. Av den anledningen lägger vi heller inga förslag. Det finns säkert delar av andra områden där Vänsterpartiet inte har någon politik eftersom ni har en annan lösning på saker och som används innan problemen uppstår.

Herr talman! Jag vet inte hur vi ska tala mot de här sakerna, men Daniel Riazat har en förkärlek för att stå och tala om vem som är vad, hur och varför i vårt parti. Jag kan bara tala för mig själv, herr talman. Jag står här just nu framför Daniel Riazat, och han vill uppmärksamma mig på att jag har föreslagit att man kan titta på läraryrket och se ifall de som är lärare är lämpliga, och Daniel Riazat skulle vilja titta på om riksdagsledamöter är lämpliga att vara det.

Jag, herr talman, har ett kliniskt rent avsnitt i mitt belastningsregister. Jag tror tyvärr inte att Daniel Riazat har det.

Anf. 16 ELISABET KNUTSSON (MP):

Herr talman! Jag har aldrig träffat någon som på djupet är nöjd med att vara arbetslös.

Det kan finnas otroligt många anledningar till att människor är utan arbete, och en av dessa kan vara bristande utbildning. Att samhället ger möjlighet till utbildning oavsett var i livet man befinner sig ger många en chans att ta sig ur arbetslöshet, byta karriär eller fortbilda sig.

Komvux är en väg där vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. Man ska få möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens för att kunna få bättre möjlighet att komma in i arbets- och samhällslivet, få bättre självförtroende och utvecklas som person. Utbildningen utgår från den kunskap man redan har, och så bygger man på. Om man inte har klarat av grundskolan inleder man med grundvux för att få grundskolebehörighet och läser sedan vidare för att få gymnasiekompetens.

Herr talman! Att hitta ett yrke som motiverar till studier är inte alltid så enkelt. Smedjebackens kommun har arbetsmarknadskunskap i årskurs 8. Där får eleverna frågan hur många olika jobb de känner till, och oftast känner de till 25–30 stycken. Detta visar att det kan vara svårt att veta vad som passar just en själv när man bara känner till ett fåtal jobb.

Uppskattningsvis finns det 8 000 yrken, mer eller mindre, som har skiftat under årens gång. I dag vet unga inte vad en rorgångare, en flottare eller en växeltelefonist är. Och de som lämnade jordelivet på 80-talet hade

ingen aning om att spelutvecklare skulle bli ett hett eftertraktat yrke, för det fanns inte med på listan över huvud taget.

Det livslånga lärandet blir viktigare och viktigare. Att stanna kvar i ett yrke är inte det självklara för vår tids arbetskraft. Detta ställer krav på utbildningsanordnare att leva upp till en arbetsmarknad som är i ständig förändring.

Grundskolekompetens öppnar dörrar till ett antal olika val. Ett av dessa är yrkesvux, som regeringen har gjort en kraftig satsning på för att ge elever möjlighet att utbilda sig inom bristyrken för att få chans att snabbt komma i arbete.

Det känns bra med nya regler om utökad rätt att läsa på komvux. Kravet på en examen från ett yrkesprogram i gymnasieskolan för att ha rätt till komvux på gymnasiet tas bort. I stället införs en utökad rätt att delta för att uppnå behörighet till högskoleutbildning, även om denna påbörjas på grundnivå och vänder sig till nybörjare eller till utbildning inom yrkeshögskolan.

Satsningen på allas rätt till komvux är viktig eftersom den öppnar dörrar i utbildningssystemet och stärker individers rätt till utbildning. Möjligheten att utfärda slutbetyg enligt äldre bestämmelser för gymnasial vuxenutbildning förlängs så att de får utfärdas till och med den 1 juli 2020. Dessutom tar man bort riktvärdet på 525 timmar för undervisning inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare.

Utbildningen inom yrkeshögskolan ska svara mot behoven av kvalificerad arbetskraft i arbetslivet, för de jobb som verkligen finns, eller i alla fall medverka till att utveckla eller bevara kvalificerat yrkeskunnande inom smala yrkesområden som är betydelsefulla för individen och samhället. Att bli till exempel silversmed är en av dessa utbildningar.

Konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar ska bland annat medverka till att utveckla ett kvalificerat yrkeskunnande inom det konstnärliga eller kulturella området.

Yrkeshögskola är en utbildningsform där man kombinerar teoretiska studier och praktik, så kallat LIA – lärande i arbete, i samarbete med potentiella arbetsgivare. På en LIA-arbetsplats utbildas eleverna i skarpt läge. Under handledning får de vidareutveckla sina kunskaper från skolan i en verklig miljö. De får arbetslivserfarenhet och får känna på sin kommande yrkesroll redan under studietiden. De får kontakter i arbetslivet som mycket väl kan leda till jobb direkt efter utbildningen.

Elise, som gör LIA på FN i New York, säger: Min utbildning till internationell kulturprojektledare har tagit mig på en överraskande resa från att ha arbetat med marknadsföring av svenskt konst- och kulturliv till att arbeta med digital diplomati och marknadsföring av Sverige.

Varje år beslutas på nytt vilka utbildningar som ska få starta inom yrkeshögskolan. När arbetsmarknadens behov av en viss kompetens har fyllts startas inte fler utbildningar inom det yrket. En effekt av detta är att det hela tiden tillkommer många nya och spännande yrken inom yrkeshögskolan.

Inom vissa branscher har kompetenskraven förändrats mycket. Yrkeshögskolan ger vidareutbildning och/eller specialisering – ännu en ingrediens i det livslånga lärandet.

Vuxenutbildning är på många sätt det som ger hopp om att vi ska kunna erbjuda människor den utbildning som behövs för att de ska kunna hitta

ett arbete som får dem att växa, samtidigt som arbetsmarknaden får tillgång till välutbildade medarbetare.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 17 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Livslångt lärande, möjligheten att vidareutbilda sig också efter gymnasiet, är viktigt.

Också den som har en utvecklingsstörning och därför har gått i särskola borde ha den möjligheten. Men har du gått i särskola har du inte samma möjlighet, utan det beror på vad kommunen vill erbjuda dig. Du har egentligen ingen egen valmöjlighet. Detta är onödigt. Vi vet att det finns mycket man kan utföra även om man har en utvecklingsstörning, bara man får chansen att fortsätta att lära sig mer efter gymnasiet.

Lika viktigt som det är att de som har det lätt för sig har möjlighet att utvecklas efter sin förmåga och sitt intresse är det att de som har en intellektuell funktionsnedsättning också får möjlighet att utvecklas efter sin förmåga och sitt intresse. Jag vill ha en högskola också för den som har gått i särskolan. Alla behövs i vårt samhälle. Alla har en plats i vårt samhälle. Det är en fråga om demokrati.

Herr talman! Detta är några meningar jag har använt i riksdagsmotioner, debattartiklar och här i riksdagens talarstol under mina år som riksdagsledamot. Vi kommer i dag att anta ett tillkännagivande om att regeringen särskilt ska se över hur tillgången till eftergymnasial utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning kan förbättras. Detta är ett beslut som jag har längtat efter ända sedan jag klev in här i Sveriges riksdag 2006, inte minst för mina elever från min tid som lärare i gymnasiesärskolan och för alla de särskoleelever som jag har fått träffa sedan jag blev riksdagsledamot.

Jag har förmånen att få följa många projekt och andra arbeten som handlar om att öppna upp möjligheten till eftergymnasial utbildning för den som gått i särskolan. Många har också kommit hit till riksdagen för olika seminarier. Tack, alla kollegor från olika partier som sitter här, som har ställt upp för dem och tagit till sig budskapet! Ett särskilt tack vill jag rikta till Caroline Helmersson Olsson från Socialdemokraterna: Tack för ett bra samarbete!

Det är ett enigt beslut vi fattar i dag, och så ska det vara, för det här är inte och bör inte vara ett partiskiljande ställningstagande.

De stora hjältarna och förebilderna är dock alla ni som kämpar runt om i landet, till exempel SV Kulturcollege, med Maria Östby i spetsen, som nämndes tidigare här, Hälsoinspiratörsprojektet på Högskolan i Gävle, med Tomas Boman tillsammans med Kennet Fröjd och Elin Lund Jonsson, projektet Anpassad IT på Mora Folkhögskola, med Kerstin Gatu i spetsen, liksom yrkeshögskoleutbildningen till kulturkommunikatör i Bollnäs samt Anders Skogh, som inte finns med oss längre men vars arbete fortsätter genom andras försorg, bland annat genom Kultur och Kvalitet, där bland andra Kjell Stjernholm, Malin Lucchesi och Camilla Lucchesi är aktiva. Och så har vi Jessica Arvidsson vid Högskolan i Halmstad, vars avhandling om sysselsättning och social rättvisa blivit en ögonöppnare för många och absolut bidragit till dagens beslut.

Jag skulle kunna fortsätta att räkna upp alla hjältar som jag mött runt om i vårt land. Ni är alla otroligt viktiga. Förlåt om jag inte nämnt alla er här och nu, men ni vet vilka ni är och ni är alla guld värda.

Förra onsdagen hade Kung Saga Gymnasium en manifestation på Mynttorget här utanför riksdagen. Den uppmärksammades både här i riksdagshuset och av medierna. Det här beslutet är också för er.

Men vi ska vara medvetna om att vi inte är i mål med dagens beslut. Det är ett första steg, ett viktigt steg, för att bryta kommunarresten för den som har gått i särskolan. Det är många beslut kvar att ta, men nu är vi äntligen på väg.

Jag lovar att jag kommer fortsätta att kämpa för möjligheten till eftergymnasial utbildning för den som gått i särskola. För, herr talman, detta är ett litet beslut för riksdagen att ta i dag men ett stort beslut för allas möjlighet till livslångt lärande.

Anf. 18 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Herr talman! Även jag ska som utlovat säga några ord om det tillkännagivande om fortsatt lärande efter gymnasiesär och särvux som ett enigt utskott står bakom i dag. Det blir lite svårt efter det mycket fina tal som Per Lodenius nyss höll. Jag blev faktiskt lite rörd.

Jag vill också tacka Per Lodenius för att han har bidragit till åtminstone min kunskapsutveckling och mitt engagemang. Han har fått med sig sitt parti, allianspartierna och nu hela riksdagen i dessa viktiga frågor. Jag vet att Christina Örnebjär har bidragit till detta.

Jag vill börja med att säga att det är bra att regeringen i februari tillsatte en utredning, med Roger Mörtvik som utredare, om en väl anpassad vuxenutbildning. Regeringen har tagit ett viktigt steg där. Enligt direktiven ska utredaren bland annat kartlägga vilka möjligheter det finns till utbildning efter gymnasiesärskola och särvux och analysera om dessa svarar mot målgruppens behov.

Om utbildningsmöjligheterna inte svarar mot målgruppens behov av fortsatt utbildning ska utredaren föreslå åtgärder för att fylla behovet. Här fattas yrkeshögskola och högre utbildning. Detta rättar vi till i dag, gemensamt över partigränserna.

Jag och flera ledamöter har länge varit engagerade. Detta gick inte på ett år, och vi har många steg kvar att ta. Men flera av oss stod där på Mynttorget med eleverna från Kung Saga och demonstrerade för deras rätt till högre utbildning.

Herr talman! Jag vill också säga att varje barn och ungdom, oavsett kön, bakgrund och funktionsnedsättning, ska ges en god grund att stå på. Vuxna ska ha god tillgång till utbildning under hela livet, oavsett var i landet man bor. Detta är en ambition som regeringen har, och det gäller alla barn, unga och vuxna, oberoende av ålder, könstillhörighet och funktionsnedsättning. Detta är viktigt att slå fast.

Rätten till utbildning slås också fast i flera internationella konventioner. I artikel 24 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning beskrivs att rätten till utbildning ska ges utan diskriminering och på jämlika villkor. Utbildning är dessutom ett målområde i Agenda 2030, och personer med funktionsnedsättning nämns särskilt.

Detta ska staterna säkerställa: att det blir en likvärdig utbildning av god kvalitet för alla senast 2030. Sverige måste och kan gå före här. Jag tror på

ett samhälle som tillvaratar varje enskild människas förmåga att bidra till samhällsbygget på bästa sätt.

Jobb ger frihet. Vägen till ett jobb går ofta via utbildning. Har man utbildning har man fler möjligheter och mer frihet att välja och välja bort. Möjligheten att välja bort ska inte underskattas i detta sammanhang.

Jag vill yrka ett bestämt bifall till utskottets förslag!
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 10 Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor

Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU17
Skolväsendet – grundläggande om utbildningen,
Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU18
Skolväsendet – lärare och elever och
Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU19
Skolväsendet – övergripande skolfrågor
föredrogs.

Anf. 19 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Det är inte ofta man börjar med att hänvisa till tidigare betänkanden, men för oss som är här i rummet är detta fantastiskt. Tänk om vi kunde ha den typen av stämning när vi tar motionsbetänkanden i allmänhet – det vore fantastiskt!

Herr talman! Vi ska i dag behandla utbildningsutskottets betänkanden om skolväsendet: UbU17, UbU18 och Ubu19. Detta är ett omfattande motionsbetänkande som av praktiska skäl har delats upp i tre men som alltså behandlas i en samlad debatt.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i samtliga betänkanden, inklusive ett gemensamt tillkännagivande om studie- och yrkesvägledning. Jag vill också säga att utskottets ställningstaganden och regeringens arbete har målsättningen att höja kunskapsresultaten, stärka läraryrkets attraktivitet och öka jämlikheten i skolan.

Men, herr talman, anledningen till att jag inte yrkar bifall till någon av de två reservationer som vi står bakom är att oppositionens båda tillkännagivanden slår in öppna dörrar.

Tillkännagivandet om att undervisning inte ska vara könsuppdelad slår in en vidöppen dörr. Regeringen beslutade redan den 2 februari 2017 om ett uppdrag till Skolverket: att föreslå ändringar i läroplanerna för att förtydliga skolans uppdrag att motverka traditionella könsmönster, att gestalta och förmedla värden som jämställdhet mellan kvinnor och män samt att aktivt och medvetet främja deras lika rätt och möjligheter. Ändringarna ska särskilt tydliggöra att den värdegrund som anges i läroplanen inbegriper att skolan ska organisera undervisningen så att flickor och pojkar möts och arbetar tillsammans i undervisningen. Uppdraget ska redovisas senast den 29 maj 2017.

Prot. 2016/17:105
4 maj

Vuxenutbildningen

Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor

Regeringen är alltså i full färd med att förtydliga regelverket just för att stoppa könsuppdelad undervisning. Sanningen är dessutom att de förändringar som regeringen redan påbörjat kommer att gå snabbare än en skollagsförändring.

Det andra tillkännagivandet, herr talman, handlar om att regeringen bör vidta åtgärder för att införa digitala och centralt rättade nationella prov. Här slår oppositionen in ytterligare en öppen dörr. Ingen är emot en digitalisering av de nationella proven. Faktum är att en digitalisering av de nationella proven pågår just i detta nu. En särskild utredare har presenterat en rad förslag kring de nationella proven, bland annat att de digitaliseras under perioden 2018–2022.

Skolverket, en av många remissinstanser, säger: ”Vår samlade bedömning är emellertid att det inte kommer att vara möjligt att alla prov är digitaliserade till år 2022, men väl i de ämnen och de delar där det är särskilt lämpligt med hänsyn till kurs- och ämnesplaner.” Detta ger en liten fingervisning om frågans komplexitet.

Redan i höstbudgeten förra året aviserade vi att de nationella proven skulle digitaliseras och få ökade inslag av extern bedömning. Skolverket arbetar nu med ett förberedande uppdrag för att digitalisera proven, och regeringen planerar att lägga fram en proposition i slutet av sommaren.

Den meningsskiljaktighet som möjligen finns är att vi inte tycker att de nationella proven ska samlas in och skickas till en central myndighet i Stockholm, som ska rätta dem. Vi tror, precis som utredningen kom fram till, att ett viktigt syfte med de nationella proven ska vara att stödja betygssättningen. Så kan vi stärka en likvärdig betygssättning och elevernas rätts-säkerhet.

Men för att kunna bedöma i hur hög grad kunskapskraven uppfylls behöver också de som ansvarar för elevernas kunskapsutveckling, lärarna, spela en fortsatt viktig roll när det gäller hur man använder de nationella proven. För att lärarna, som i slutändan ska sätta elevernas betyg, ska kunna göra det på ett likvärdigt och rättssäkert vis är det viktigt att de har kunskap om de nationella proven och rättningen av dem. Därför är vi för extern bedömning men inte nödvändigtvis centraliserad rättning.

Herr talman! Eftersom detta är ett motionsbetänkande, och således inte utgår från regeringsförslag, vill jag kort säga något om några av oppositionens reservationer. Också de tar sin utgångspunkt i att regeringens arbete uppenbarligen är ointressant att ens sätta sig in i: Motion ska skrivas, antingen utifrån en vilja att visa på konflikter som inte finns eller utifrån en tro på att skolpolitiska segrar vinnas av den som skriver flest motioner, reservationer eller tillkännagivanden i ämnet, alldeles oavsett hur verkligheten ser ut.

Ett förslag gäller programmering i skolan. I september 2015 fick Skolverket ett uppdrag av regeringen att föreslå nationella it-strategier för skolväsendet. Skolverket bedömer att programmering inte ska bli ett nytt ämne i grundskolan utan ingå framför allt i matematik och teknik, och teknik föreslås bli ett eget ämne i samband med proposition och fastlagd timplan.

Regeringen beslutade den 9 mars 2017 om förtydliganden och förstärkningar i skolans styrdokument för att tydliggöra skolans uppdrag att stärka elevernas digitala kompetens. Ändringarna innebär bland annat att programmering införs som ett tydligt inslag i flera olika ämnen i grundskolan, framför allt i teknik och matematik. Detta gäller från och med den 1 juli

2018. De skolhuvudmän som vill kan dock börja förändringarna redan den 1 juli 2017.

När det gäller motioner om ett introduktionsår och lättnader i legitimitationskraven har regeringen tillsatt en utredare efter nationell samling för lärarkretsen. Björn Åstrand ska lämna förslag som syftar till att ge bättre förutsättningar för lärare, förskollärare, rektorer och förskolechefer att utföra sina uppdrag och bland annat se över behörighets- och legitimitationsreglerna. Bland annat ska han bedöma om det finns behov av att justera reglerna om legitimation och behörighet – utan att reformens grundprincip förändras – för att underlätta kompetensförsörjningen. Utredningen ska vara klar senast den 1 juni.

Introduktion och fortbildning för lärare redovisade skolkommisionen i sitt delbetänkande, och även Björn Åstrand har inom ramen för sin utredning i uppdrag att titta på just professionsprogram.

Herr talman! Det finns en reservation om höjda lärarlöner, vilket redan genomförts med 3 miljarder kronor från staten. Det görs lyft för lärare i nationella skolutvecklingsprogram inom bland annat digitalisering, skola och arbetsliv och systematiskt kvalitetsarbete, vilket Skolverket redan har redovisat. Samverkan för bästa skola innebär resurser till de skolor som har de tuffaste utmaningarna och som på flera områden fått kritik av Skolinspektionen. Samverkan för bästa skola är ett långsiktigt och framgångsrikt arbetssätt för att efter tillsyn följa upp, analysera och vidta åtgärder för att åstadkomma ökad behörighet hos eleverna, stärka ledarskapet, åstadkomma trygghet och studiero, öka specialistkunskaperna beroende på skolans olika utmaningar. Det finns helt enkelt större möjligheter för de huvudmännen som vill att satsa ytterligare i de mest utsatta områdena, lönemässigt, i personaltäthet och i kompetensutveckling.

Jag rekommenderar alla som ännu inte besökt någon Samverkan för bästa skola-skola att göra det. Det är ett systematiskt arbete, där skolläring och profession först analyserar och sedan utvecklar metoder, strukturer, arbetsformer och förhållningssätt i dialog med våra lärosäten och med stöd från forskning och empiri. Det ger stort hopp om att mycket är möjligt om verktyg och tillit ges.

Mitt sista exempel på att reservationerna rör sig i samma härad som det arbete regeringen redan bedriver är fjärrundervisningen. Förra året gjorde vi ett gediget och komplicerat arbete i utskottet för att komma längre än vad vi hade beredningsunderlag till. Med andra ord: Utskottet ville mer än den förra politiska ledningen. Den utredning som Jan Björklund tillsatte var inte särskilt ambitiös – vi ville mer när propositionen kom, och vi gjorde därför ett gemensamt tillkännagivande om att se över entreprenadbestämmelserna i skollagen gällande fjärrundervisning. Det handlar om att helt enkelt få köpa, sälja och samarbeta mellan kommunala huvudmän. Utredningen ska vara klar nu den 30 maj.

Herr talman! Det finns egentligen bara ett område i betänkande UbU19 som jag funderar över. Det är skrivningarna från oppositionen om ett gemensamt kösystem för kommunala och fristående skolor. Utan att förhastna mig vill jag säga att det är ett klokt förslag. Men om alla elever ska välja är det upp till bevis för kommunerna att rigga ett system där valen också kan tillgodoses. Jag har fortfarande min kompis i Stockholm på näthinan

Prot. 2016/17:105

4 maj

Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor

när jag tänker på frågan. Hon har två döttrar som gjorde fyra val inför högstadiet, men inget kunde tillgodoses. De fick ett helt annat alternativ, där varken geografi, kollektivtrafik eller förväntningar stämde.

Jag är fortfarande nyfiken och genuint intresserad av vem som ska gå först när platserna inte räcker till. Det är ingen stor diskussion i min hemkommun eller i min valkrets, men det är en rimlig diskussion, i synnerhet när kommunen dessutom inte har möjlighet att dimensionera utbudet av skolor utan faktiskt är beroende av att fristående skolor etablerar sig där de bäst behövs och i sådan utsträckning att det inte blir vare sig under- eller överetablering, med överfulla klassrum eller tomma, påkostade skollokaler som resultat.

Långsiktiga planeringsförutsättningar är avgörande för en kommun som ansvarar för alla barns rätt till en likvärdig skolgång. Men det är också helt avgörande för alla som verkar i skolan. Jag tänker då på huvudmän, lärare, föräldrar och självklart elever.

Herr talman! Jag kanske har låtit lite pessimistisk i de första 9 minuterna och 40 sekunderna av mitt anförande. Jag vill dock säga att vi sällan haft ett läge som detta. Öppna dörrar – att oppositionen skriver motioner om sådant som regeringen redan jobbar med – kan ju också tolkas som ett momentum, alltså att vi inte står så långt ifrån varandra i alla skolfrågor. Med ett färskt betänkande från Skolkommissionen vill jag påstå att vi har ett läge i skolpolitiken som vi inte har haft på länge. Förhoppningsvis kan vi se en bruten trend gällande fallande kunskapsresultat, men likväl på tidigare oacceptabelt låga nivåer. Vi ser en ökande skolvariation och en växande ojämlikhet. Vi har stor andel nyanlända elever. Det råder lärarbrist och stora utbildningsbehov samtidigt.

Samtidigt har en kommission med forskare, skolhuvudmän och professionsföreträdare just enats om en strategi för svensk skolutveckling. Lärarfack och skolledare talar med en röst. Skolpolitiken ligger högt på svenska folkets agenda.

Efter remissrundan och lite sommarledigt från riksdagen är det dags för oss att ta ansvar. Då är det faktiskt upp till oss – det är helt upp till oss om vi vill visa att vi klarar det som decennier av skolpolitiker inte lyckats med, nämligen att sätta skolans bästa i fokus och främja långsiktighet och tilltro till professionen.

(Applåder)

Anf. 20 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 6 och 7 i UbU17, reservationerna 2 och 6 i UbU18 och reservationerna 2 och 16 i UbU19.

Jag vill också önska min ärade kollega Lena Hallengren snar bättring. Det lät jobbigt att vara så sänkt i en rejäl förkylning. Vi har alla varit där. Vi vet hur tufft det kan vara att behöva vara på hugget och debattera samtidigt.

Jag vill också instämma i Lena Hallengrens egna reflektioner om att hon kanske var något negativ i stora delar av sitt anförande. Det är nog viktigt att ändå konstatera att det är oppositionens uppgift att driva på en regering som möjligen ”redan jobbar med” vissa frågor men som inte jobbar med dem tillräckligt snabbt, tillräckligt omfattande eller riktigt på rätt sätt.

Vi i Alliansen har högre krav på vad som ska hända i svensk utbildningspolitik, och vi har till stora delar också idéer och förslag som skulle kunna innebära viktiga reformer som skulle behöva komma på plats mycket snabbare.

Herr talman! Sveriges skolminister har nu varit ansvarig för skolan i snart 1 000 dagar. Trots något som under en tid såg ut som en räddningsplan kan vi konstatera att inte mycket har hänt. Dagarna har gått, och regeringen har skruvat lite här och var i systemen, men några betydande reformer för att förstärka och förbättra svensk skola har det tyvärr inte blivit.

Men det var i och för sig väntat. Man lade alla ägg i en korg och visade på att alla skolans utmaningar skulle lösas av Skolkommissionen. Därför var det inte så konstigt att inte bara Alliansen utan även många med oss hade ganska höga förväntningar på vad Skolkommissionen skulle föreslå. Kommissionen har förvisso lämnat flera intressanta förslag, som jag kommer att återkomma till senare. Men med facit i hand kan vi ändå konstatera att den här regeringens mandatperiod innebär fyra förlorade år för svensk skola.

Herr talman! Vi var många som både höll andan och blev väldigt glada när vi fick de viktiga styrkebeskeden i vintras. Det var väldigt roliga resultat i både PISA och Timss. Vi har mycket kvar att göra, men det var ändå en viktig vändning. Resultaten bekräftade att Alliansens reformer för mer kunskap i skolan – som Socialdemokraterna ofta har ofta kritiserat oss för och som de också har reserverat sig mot här i kammaren – nu börjar verka och stärka elevernas kunskaper.

De årskullar som deltog i PISA och Timss 2015 var de första elever som gick i skolan när de större alliansreformerna trädde i kraft. Nu måste svensk skola fortsätta att ta välbehövliga kliv framåt. Det måste vara ett slut för skolor som år ut och år in inte klarar av sitt uppdrag. Vi välkomnar därför Skolkommissionens förslag om att regionalisera skolmyndigheterna, så att de kommer närmare lärarna, närmare rektorerna och närmare eleverna. Men vi moderater tror inte att det räcker.

Herr talman! Alla elever – oavsett efternamn, bostadsadress eller miljöbakgrund – har rätt till en skola som håller en hög kvalitet och som har lika höga förväntningar på alla elever. Jag är väldigt ledsen över att behöva konstatera att det inte ser ut så i dag. Det finns skolor där inte ens hälften av eleverna får behörighet till gymnasiet. Det är lika mycket ett svek som en utsortering till arbetslöshet, till utanförskap och i allra värsta fall också till kriminalitet. Detta är inte värdigt ett Sverige som för det första ska hålla ihop och för det andra ska konkurrera just med kunskap.

I Moderaternas Sverige ska alla barn och elever i alla våra skolor bli bemötta med inställningen: Det spelar mindre roll varifrån du kommer och en större roll vart du är på väg. Därför säger vi stopp till skolor som, år ut och år in, inte klarar sitt uppdrag. Det är därför helt avgörande att våra skolmyndigheter, särskilt Skolinspektionen, får ett helt annat fokus i sitt myndighetsuppdrag. Det föreslår vi i dagens betänkande. Granskningarna måste utgå mer från arbetet i klassrummen och mindre från om rätt dokument finns i rätt pärm på rektorns rum. Det innebär också helt andra befogenheter för myndigheten att gripa in och sätta stopp för skolor som inte gör det de ska: ge alla elever en utbildning som håller en hög kvalitet.

Vi vill även se en förändring av Skolverket. Vi vill se mer av en skol-
utvecklande myndighet, som har muskler och resurser att stötta skolut-
vecklingen när många elever inte får det stöd de behöver.

Herr talman! Ett annat, men inte lika glatt, besked som kom förra året
var att det fanns skolor där flickor och pojkar separerades under många år
i undervisningen. Vi var många som reagerade på det, inklusive jag själv.
Det gjorde glädjande nog även utbildningsministern. Det glädde mig
mycket. Det fanns en samsyn från politikens sida om att huvudregeln ska
vara att flickor och pojkar ska ha undervisning tillsammans i svensk skola.
Men i efterhand kan vi konstatera att regeringen och utbildningsministern
inte var beredda att göra den förändring av skollagen som krävs. Därför är
jag glad över att en majoritet i utbildningsutskottet i dag slår fast att en
sådan förändring är direkt nödvändig. Det är nu upp till regeringen att följa
riksdagens beslut och sätta stopp för den tolkning av skollagen som Skol-
inspektionen har gjort, som innebär en sanktionering av en regelbunden
separering av flickor och pojkar i undervisningen.

Herr talman! När vi står här i dag börjar våra elever närma sig slutet på
sina terminer. Det är uppsatser som ska skrivas. Det är projektarbeten som
ska slutföras. Men det är också en tid då kunskaper ska mätas, bedömas
och dokumenteras. Många är de elever som just nu gör, som har gjort och
som under de kommande veckorna kommer att göra de nationella proven.

Men tyvärr har vi under terminen fått se både tv-program och nyhets-
rapportering – det var inte länge sedan senast – om något som hotar hela
legitimiteten för de nationella proven. Det är det omfattande fusket, som
det verkar vara svårt att få stopp på. Att proven, som ska vara ett instru-
ment för att mäta vad eleverna kan och inte kan, läcks och sprids är ett
problem som vi moderater tar på stort allvar. Att Skolverket har förtydligat
sina råd är en bit på väg men långt ifrån tillräckligt. Det vi behöver är
digitaliserade och externt rättade nationella prov.

Här säger vi från Alliansen: Det räcker inte att presentera att detta ska
vara klart till 2022. Det är för långt bort. Reformerna ska självklart sjösättas
med både eftertanke och respekt för professionen, men för varje år som
går riskerar vi att sänka både rättssäkerheten och legitimiteten för de natio-
nella proven. Digitaliserade och centralt rättade prov innebär också en
annan stor vinst, nämligen en minskad administrativ börda för lärarna. Det
ger lärarna möjlighet att fokusera mindre på administration och mer på
kunskapsuppdraget.

Jag måste ärligt säga att jag väldigt ofta möter lärare som frågar: Vad
väntar vi på? Varför ska vi behöva vänta på en fullt utbyggd digitaliserad
skola till 2022?

Här får nog regeringen tugga i sig att det faktiskt är så att vi ska och
bör ha högre krav på när digitaliseringen ska genomföras.

Politik handlar i mångt och mycket om prioriteringar. Låt oss därför
leka med tanken att regeringen hade prioriterat att ta reda på hur våra nor-
diska grannländer arbetar med digitaliserade prov i stället för att lägga tid
och kraft på att ändra namn på lov. Min gissning är att vi då hade haft detta
på plats långt mycket tidigare än 2022.

Herr talman! Jag lovade i början av mitt anförande att återkomma till
Moderaternas syn på Skolkommisionens förslag. Jag vill å hela mitt partis
vägnar rikta ett varmt tack till Skolkommisionens ledamöter, som jag vet

har jobbat hårt med att vrida och vända på svensk skolas problem, utmaningar och möjligheter. Skolkommissionen har kommit fram till flera förslag som svensk skola är i ett stort behov av. Det handlar inte minst om bättre fungerande och mer närvarande myndigheter, ett aktivt skolval och stärkta förutsättningar för lärares och skolledares kompetensutveckling och karriärmöjligheter.

Det ska bli spännande att se hur regeringen väljer att förvalta och utveckla dessa förslag. Jag kan lova att vi moderater kommer att vara en konstruktiv samtalspartner i dessa frågor, som vi anser är viktiga att jobba vidare med.

Men det finns också delar där vi anser att Skolkommissionen hade behövt komma längre och vara skarpare i sina förslag. En bra skola börjar med det som sker i klassrummet. Därför måste lärarutbildningen förbättras, så att fler väljer att slutföra den i stället för att hoppa av eller att välja en annan utbildning. Vi vill fördubbla den lärarledda tiden på utbildningen för att stärka kvaliteten och modernisera utbildningen, så att alla lärare får med sig kunskaper om metodik och pedagogik i en digital skolmiljö, specialpedagogik, andraspråksinlärning och inte minst ledarskap – det är kanske det allra viktigaste.

Jag saknar också förslag som på allvar möter den brist på lärare som vi har i dag – och den kommer att förvärras framöver. Det handlar inte minst om att ta bort de regler som i dag stänger alldeles för många dörrar till läraryrket. Det har vi inte råd med.

Min förhoppning är därför att Skolkommissionens arbete är startpunkten för en ny fas för svensk skola. Med reformer för mer kunskap i skolan kan utvecklingen vändas och alla skolor bli bra skolor att välja mellan. Men det kräver en modig regering som släpper sin prestige och som vågar lyssna på de signaler som vi har skickat från kammaren till regeringen under snart tre år. Det handlar om fler förstelärare, en tidig skolstart och om att utöka undervisningstiden i viktiga ämnen, som matematik och idrott. Det är bara några förslag.

Herr talman! Det har nu snart gått 1 000 dagar sedan vi fick en ny utbildningsminister. Tiden för att lägga fram några betydande reformer för mer kunskap i skolan börjar rinna ut. Jag kan konstatera att facit så här långt mest är en fortsättning av Alliansens skolpolitik, vilket i och för sig gläder mig, men svensk skola behöver mer. Vi behöver fler skickliga lärare. Vi behöver mer tid mellan elever och lärare. Vi behöver skolstart från sex års ålder, större insatser för att nyanlända elever ska lyckas bättre i skolan och, framför allt, ett stopp för skolor som år ut och år in inte klarar av sitt uppdrag.

Det blev inte mycket av detta från denna regering, vilket är synd. Ett växande och välmående Sverige kräver en skola som ger alla elever rätt förutsättningar för lärande och kunskap från dag ett i skolan. För att detta ska bli verklighet krävs både en politisk vilja och ett politiskt mod att förändra det som inte fungerar och se det som har en potential att bygga oss starkare. Detta mod har regeringen tyvärr inte vågat visa, och mandatperioden riskerar därmed att gå till historien som fyra förlorade år för svensk skola. Det är något jag verkligen beklagar.

(Applåder)

Anf. 21 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Ordningen i riksdagen är sådan att om inte jag begär replik på Camilla blir det inget replikskifte här inne i kammaren, och det måste vi väl ändå ha när vi ska debattera skolväsendetsbetänkandet.

Jag vill gärna korrigera en sak. Jag vill inte påstå att jag var negativ. Däremot skulle jag kanske inte tolka att det finns öppna dörrar och ett påhejande av regeringens politik. Det går ju inte att komma ifrån, Camilla Waltersson Grönvall, att digitaliserings- och programmeringsuppdraget till Skolverket och en förändring av läroplanen är inte något som är på gång; det presenterades i mars 2016. En översyn av legitimations- och behörighetsreformen kommer den 1 juni. Det är inte många veckor kvar.

När det gäller fjärrundervisning, som många av oss i utskottet har ett stort engagemang för, får vi vänta till den 30 maj. Då presenterar utredaren ett förslag. Ett systematiskt kvalitetsarbete för att se till att skolor inte år ut och år in går med så pass dåliga resultat och många obehöriga elever att det inte borde vara möjligt kan se ut på olika sätt.

Man skulle kunna lägga ned skolan, vilket kan antas vara ett enkelt sätt. Men att jobba med ett systematiskt kvalitetsarbete genom Samverkan för bästa skola visar sig så här långt vara framgångsrikt. Jag vet inte hur Camilla Waltersson Grönvall ser på Samverkan för bästa skola. Det är dock ett arbetssätt som myndigheterna tidigare har haft. Jag tror verkligen att vi skulle kunna utveckla detta mycket mer.

Att regionalisera skolmyndigheterna är heller inget som Skolkommisionen har inväntat för att kunna göra, utan en utredare är redan tillsatt.

Jag vill fråga Camilla Waltersson Grönvall hur hon och Moderaterna tänker om vinster och reservation 13 i UbU19. Polletten tycks uppenbarligen ändå ha trillat ned hos Moderaterna när det gäller svenska folkets rättmätiga ifrågasättande. Vi betalar tillsammans skatt och plockar sedan ut verksamhet snarare än vinster. Jag undrar om jag har förstått förslaget rätt: Fristående aktörer får driva skolor och gå med vinst. De får plocka ut vinst, men när det går dåligt ska staten ta över huvudmannaskapet. Sedan kan skolan komma tillbaka och ta ut nya vinster.

Anf. 22 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Det finns en hel del som är positivt i det som Skolkommisionen säger, men det finns även en rad punkter där den återkommer med tio utredningar. Det innebär i praktiken att vi kommer att stå med regeringens facit efter denna mandatperiod, som i mångt och mycket visar fyra förlorade år för svensk skola.

Nu nämner Lena Hallengren en rad frågor där vi moderater vill gå längre. Vi har bättre förslag, vilket är skillnaden. Fjärrundervisningen skulle kunna vara ett fantastiskt förslag. Tekniken och svenska lärare har gått längre än lagstiftningen, som inte kan matcha dem. Detta innebär konkret att när vi nu här i kammaren ska få en lagstiftning på plats väljer Sveriges regering, med Lena Hallengrens socialdemokrater och Elisabet Knutssons miljöpartister i spetsen, att dra utvecklingen tillbaka.

Det som tekniken möjliggör och det som svenska lärare genom sin kompetens har utvecklat ger man inte någon möjlighet till. Man anser nämligen inte att alla ämnen ska vara tillgängliga i fjärrundervisningen. Detta är ett ypperligt exempel på när vi i Alliansen inte är nöjda med vad regeringen kommer med. Det behöver göras mer.

Vad regeringen gör i dag är att lägga en hämsko på utvecklingen i Sverige. Vi har ju stora utmaningar. Det gäller inte minst för små skolor ute på landsbygden, som Sveriges regering nu faktiskt lämnar åt sitt öde trots att det finns lösningar. Vi har så stora brister, vilket Lena Hallengren borde veta, att vi behöver hitta alla möjliga lösningar. Det är vår ingång.

Min fråga till Lena är: Varför stoppar ni dessa möjligheter?

Anf. 23 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Camilla Waltersson Grönvall och hela oppositionen vet mycket väl att möjligheten till fjärrundervisning inte är begränsad till vissa ämnen. Det pågår en försöksverksamhet ända fram till 2018 i vilken man kan ha fjärrundervisning i samtliga ämnen. Frågan handlar om möjligheten att göra detta på entreprenad med olika kommunala huvudmän.

Jag kan hålla med om att detta känns krångligt, men alla vi som sitter i denna kammare och är lagstiftare vet att lagstiftning och inte minst det kommunala självstyret är ganska komplext. Jag tycker inte att vi ska fördumma varandra i diskussionen utan erkänna att förslaget är komplext.

Hur många ämnen ska en liten elev kunna ha med en lärare på distans, till exempel? Har man ett huvudansvar för eleverna i den egna kommunen? Vilket ansvar kan man förväntas ta för elever i andra kommuner? Detta är frågor som ställs på sin spets när man talar om fjärrundervisning.

Jag understryker å hela majoritetens vägnar att vi väldigt gärna vill göra mycket mer än vad Björklunds utredning gav oss beredningsunderlag till. Den 30 maj hoppas jag att vi får en bra utredning för detta.

Programmering och teknik som ett eget ämne, framsteg i fjärrundervisning, översyn av legitimerings- och behörighetsreformen, regionaliserade skolmyndigheter – det finns en hel del som händer. Vi behöver inte vänta på någon skolkommision.

Jag hoppas verkligen på Camilla Waltersson Grönvalls avslutande ord om att ta seriöst på Skolkommisionen så att vi efter sommaren på riktigt kan fundera över hur den kan hjälpa oss framåt.

Jag hoppas också att jag kan få ett svar på frågan om Moderaternas syn på vinst i skolan. Förstår jag det rätt? Man ska först kunna driva en skola och ta ut vinst. När det går tillräckligt dåligt ska staten ta över huvudmannskapet, och då får man inte ta ut vinst. När skolan sedan går tillräckligt bra igen kan man ta tillbaka sin skola, och man får åter gå med vinst. Har jag förstått Moderaternas inställning till vinst i skolan rätt?

Anf. 24 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! En annan sak från Skolkommisionen som jag tycker är absolut mest positiv är att den enhälligt fastställer att vi har ett fristående skolsystem och att det ska finnas kvar. De fristående skolorna ska fortsätta finnas. Det gör att jag har en förhoppning, om än liten, om att vi ska kunna lägga vinstdebatten åt sidan och i stället fokusera på det som är viktigt, nämligen att ha kvalitet i svensk skola.

Det är precis vad det handlar om. Vi ska ha bra skolor. Det har Skolkommisionen tyvärr valt att fokusera för lite på, vilket har varit en del av vår kritik. Valet ska bara stå mellan bra skolor. Vi säger när det gäller våra kunskapskontrakt att om en fristående skola inte håller tillräckligt hög kvalitet ska det under en tid heller inte vara möjligt att ta ut någon vinst. Det är alltså helt korrekt.

Prot. 2016/17:105
4 maj

Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor

Nu behöver vi fokusera på det aktiva skolvalet, som också en enig skolkommission lägger fram som förslag. Det har inte minst vi moderater drivit under väldigt lång tid. Jag tror att Lena Hallengren är medveten om det.

Att ta bort möjligheten till ett aktivt skolval genom att lägga till ett lotteriförslag är något som vi aktivt och konsekvent kommer att arbeta emot, vilket jag lovar här och nu. Vi kommer att vara konstruktiva i alla de delar som vi ser leder svensk skola framåt, men förslaget om lottning till skola är ett förslag som vi inte kommer att stödja. Vi tror nämligen inte att barn ska vara del i ett lotteri. I den delen är beskedet tydligt. Det känns positivt att det verkar finnas en majoritet i kammaren som är emot förslaget om lottning.

När det gäller övriga delar om aktivt skolval, kompetensutveckling för svenska lärare och annat kommer vi att vara mycket konstruktiva samarbets- och samtalspartner. Det kan jag lova Lena Hallengren.

(forts. § 12)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.49 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 11 Frågestund

Anf. 25 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av närings- och innovationsminister Mikael Damberg, justitie- och migrationsminister Morgan Johansson, kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke och statsrådet Anna Ekström.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Närings- och innovationsminister Mikael Damberg besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Villkoren för svenska företag

Anf. 26 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! Svenskt Näringsliv frågade nyligen tusentals företagare hur de ser på villkoren för att starta och driva företag i Sverige. Två av tre säger att det har blivit svårare och krångligare de senaste två åren. 1 procent, blott en av hundra företagare, säger att det har blivit enklare.

Det är ett klart underbetyg till regeringen, ett rimligt sådant sett till många av de besked och beslut som har kommit. Det har blivit dyrare att

anställa och mindre lönsamt att jobba. Det är flygskatt, lastbilsskatt och en hel del andra reformer.

Med anledning av detta, herr talman, vill jag fråga näringsministern vad han tror är skälet till att landets företagare ger regeringen ett så kraftigt underbetyg för näringspolitiken.

Prot. 2016/17:105

4 maj

Frågestund

Anf. 27 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Lars Hjälmered, för frågan!

Om man tittar på utvecklingen i svensk ekonomi men också företagan- det i Sverige ser man att det är otroligt bra drag i svenskt näringsliv just nu. Det har sedan oktober 2014 skapats 200 000 nya jobb, 114 000 av dem i privata företag. Det kanske mest glädjande är att arbetslösheten har sjunkit från 8 procent till under 7 procent. Mest har arbetslösheten sjunkit för unga människor. Det var det fokus vi i regeringen hade, så vi är tacksamma för det.

Det vi gör är att vi jobbar brett med näringspolitik utifrån ett investe- ringsperspektiv eftersom vi vet att när det byggs bostäder, när man reno- verar och underhåller järnvägen, när man bygger ut bredbandet och skapar bättre utbildningsmöjligheter, då skapas det också fler jobb i ekonomin. Det är den näringspolitiken som levererar ett gott resultat just nu.

Anf. 28 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! Rätt är att konjunkturen går bra och att det går bra för många svenska företag.

Rätt är också att utfallet är tydligt när landets företagare betygsätter regeringens näringspolitik. Två av tre tycker att det är krångligare och svå- rare i dag än för två år sedan. En av hundra tycker att det har blivit bättre. I en undersökning nyligen har till och med åtta av tio sagt att de har inget eller litet förtroende för regeringens förmåga att fundamentalt förbättra villkoren för att starta och driva företag i Sverige.

Min följdfråga är om statsrådet Damberg är nöjd med det betyg företa- garna ger honom och regeringen.

Anf. 29 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag är nöjd med att svensk ekonomi är en jobbmotor som producerar bra resultat.

Jag är orolig för att Moderaternas ekonomiska politik skulle innebära en investeringsbroms för Sverige. Ni har kraftiga besparingar i bostadspo- litiken och underhållet av järnvägen, och en del utbildningssatsningar skulle tyvärr gå förlorade i ett läge där svenskt näringsliv verkligen behö- ver kompetent personal och matchning är det största tillväxthindret för Sverige.

Vi kommer att fortsätta bedriva en politik som satsar på investeringar, inte stora skattesänkningar.

Anf. 30 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Som vi alla vet befinner sig svensk sjukvård i djup kris. Vi har längst väntetider i hela Europa, vilket innebär att patienter i operationsköerna har väntat längre än vårdgarantins 90 dagar.

Ett sätt att korta operationsköerna skulle vara att erbjuda patienterna rätten att välja slutenvård i hela landet.

För att alla här inne ska förstå hur orimligt dagens system är ska jag ta ett kort exempel: Som patient i Skåne får man vänta mer än 13 veckor för att byta hjärtklaffar, medan landstinget bredvid, Blekinge, har en kötid på fyra veckor för samma operation med ledig kapacitet.

Min fråga till statsrådet Mikael Damberg är om statsrådet anser att det är rimligt att patienterna ska stå i en lång operationskö i sitt eget landsting när det finns ledig kapacitet i ett annat landsting. Om inte, tänker regeringen införa rätten att välja slutenvård i hela landet?

Anf. 31 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Sjukvården är en starkt prioriterad fråga för regeringen. Generellt sett kan man säga att svensk hälso- och sjukvård håller hög kvalitet i internationell jämförelse. Men vi har utmaningar. Inte minst är kötiderna ett problem.

Därför har regeringen sedan dag ett jobbat med att se till att man klarar kompetensförsörjningen i landstingen, som är den stora tröskeln för att beta av köer. Vi har dessutom tillfört kommuner och landsting 10 välfärds- miljarder långsiktigt för att man ska kunna jobba med kompetensförsörjning men också uppvärdera yrket så att fler söker sig tillbaka till det.

Vi presenterade häromdagen ambitionen om en patientmiljard ytterligare för att korta tiderna till sjukvård och omsorg i Sverige. Det här är en prioritering vi kommer att fortsätta jobba med.

Jag kan konstatera att Sverigedemokraterna inte har haft en politik som har prioriterat kommuners och landstings ekonomi. Det är snarare en av era största besparingsposter, i alla fall i er förra budget.

Man måste inse att sjukvård av hög kvalitet kostar pengar, och man måste våga prioritera den ekonomiskt.

Anf. 32 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Jag noterar att jag inte fick svar på min fråga. Det hade jag heller inte förväntat mig. Men vi talar alltså om mer än 30 000 patienter som har väntat längre på operation än vad som är tillåtet.

Regeringen aviserade för några dagar sedan att man ska skärpa vårdgarantin och införa ett patientkontrakt.

Min fråga är följande: På vilket sätt kommer garantier och kontrakt att korta operationsköerna inom sjukvården, när det i själva fallet är bristen på vårdpersonal som gör att köerna växer?

Anf. 33 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Den stora förändringen är ju den miljard som kommer med i det här. Vi ger pengar för att man ska kunna lösa de kompetensbrister som finns genom att avlasta befintlig personal och jobba med att göra yrket attraktivt så att fler söker sig tillbaka till det.

Återigen: Ska man förbättra hälso- och sjukvården bör man koncentrera sig på att ge resurser, inte jobba med skattesänkningar som metod för att förbättra sjukvården.

Eftergymnasial utbildning för funktionshindrade

Anf. 34 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa min fråga till statsrådet Anna Ekström.

Just i dag debatterar utbildningsutskottet vuxenutbildning här i kammaren. Vi har precis tagit fram ett tillkännagivande om att regeringen särskilt ska se över hur tillgången till eftergymnasial utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning kan förbättras på olika sätt.

Jag vet ju att statsrådet känner till frågan väl, och just nu känns det relevant att ställa frågan hur statsrådet ämnar gå vidare med det tillkännagivande som ett enigt utskott föreslår i den pågående debatten.

Anf. 35 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, Ulrika Carlsson, för frågan! Den är verkligen viktig.

Vi har i Sverige ett skolsystem som ska vara för alla och en skola som ska vara inkluderande. Jag är glad över att utbildningsutskottet visar den stora omsorg och det stora intresse för frågan som Ulrika Carlsson redogör för.

Vi har under åren gjort ett stort antal insatser för att säkra att den svenska skolan verkligen är en inkluderande skola. Jag kan som exempel nämna de stora insatser som har gjorts för elevhälsan men också de stora insatser som görs inom ramen för Samverkan för bästa skola och andra stora, generella och breda kompetensutvecklingssystem. Kanske viktigast av allt är den satsning som görs på specialpedagogik och speciallärare.

Jag ser fram emot att göra ännu mer och är glad över det stöd som riksdagen visar i den här frågan.

Anf. 36 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Tack, Anna Ekström, för svaret! Just nu gäller det de elever som har gått på särgymnasiet, deras möjligheter till arbete och vidare studier och på vilket sätt man från regeringens sida ämnar arbeta med frågan hur man ska tillgodose det här behovet.

Vad vi vet har det varit många stängda dörrar för just den här gruppen elever genom åren, och det känns viktigt att en enig riksdag pekar på att här vill man se förbättringar och resultat.

Jag undrar hur ministern ämnar gå vidare med detta.

Anf. 37 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Tack för frågan, Ulrika Carlsson!

I den svenska gymnasieskolan har vi ett allmänt problem, som gäller för alla elever, men det blir kanske allra mest tydligt för de elever som finns inom särskolegrenen. Jag tänker på tillgången till APL-platser inom yrkesprogrammen.

Skolverket har nyligen beslutat att fördela statsbidrag för att säkerställa att det kan ske ett arbete med att säkra att särskoleeleverna också ska få tillgång till praktikplatser. Det är oerhört viktigt för deras arbetsmarknadsinträde.

Särskoleelevers möjligheter till vidare studier

Anf. 38 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! Jag tänker fortsätta på samma tema. Vi fick inte riktigt svar på hur elever med en intellektuell funktionsnedsättning ska få möjlighet till vidare studier, nu när den inläsning som särgymnasiet innebär ska tas bort.

Jag är otroligt glad i dag över det tillkännagivandet. Det innebär bifall på en motion från bland andra mig. Jag är fullt medveten om att beslutet inte är taget i kammaren än. Det är ett par timmar kvar. Men det är inte en ny fråga, och det är ett enigt utbildningsutskott som står bakom.

Jag vill veta hur gymnasieministrern avser att gå vidare med hur inläsningseffekten av särgymnasiet ska tas bort.

Anf. 39 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Tack för att du följer upp den här viktiga frågan, Christina Örnebjär!

Vi har problem med inläsning, som är precis som ni beskriver, i den svenska skolan. Den tar sig flera olika uttryck. Ett av dem är att de elever som går ut från särskolan har en tuffare väg in på arbetsmarknaden.

Jag vill betona att det kan göras stora insatser, också för den här gruppen, i den mån vi genom gymnasieskolans yrkesprogram kan öppna upp för mer praktik och i den mån vi kan använda olika former av praelösningar och liknande.

Skolverket gjorde för något år sedan en rapport som handlade om kommunernas arbete med att säkerställa arbetsplatsförlagt lärande också för denna grupp. Den rapporten ger faktiskt grund för eftertanke. Den svenska skolan måste bli bättre på att inkludera alla elever i sin verksamhet.

Den målgrupp som utskottet och kammaren tydligen kommer att peka på är viktig.

Anf. 40 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! Min oro blev egentligen lite större nu. Jag är orolig för att det här med gymnasiesärskolan och vidare studier på högskola kommer att försvinna bland andra reformer, som givetvis också är viktiga.

Min kollega Barbro Westerholm brukar säga att politik är som ett maratonlopp. Jag hade hoppats att vi nu skulle befinna oss på upploppet så att vi snart skulle se någonting, få ett beslut och snart vara i mål. När tror statsrådet att vi kommer att ha något på bordet som vi kan besluta om och

som leder till att elever i särskolan också får läsa vidare på högskola och universitet?

Prot. 2016/17:105
4 maj

Frågestund

Anf. 41 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Liknelsen med ett maratonlopp är väldigt bra.

Jag uppfattar det här som en fråga som inte är särskilt partiskiljande. Det är ett område där det är svårt att komma fram till ett resultat eftersom det är en stor utmaning för många skolor att klara den uppgiften. Men det är en viktig utmaning.

Som vanligt finns det inga enkla, kvicka lösningar. Det handlar om tillgång till kompetent lärarpersonal, det handlar om att säkra kvaliteten i undervisningen och det handlar om att säkra en god samverkan med det omgivande samhället.

Framtidens föräldraförsäkring

Anf. 42 ARON MODIG (KD):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till Mikael Damberg som är allmänpolitiskt ansvarig.

Jag tar min utgångspunkt i helgens lördagsintervju i *Ekot*. Där frågades socialförsäkringsminister Annika Strandhäll ut, framför allt om sjukförsäkringen men också om föräldraförsäkringen. När det gäller den senare framförde Annika Strandhäll ett antal förslag på hur försäkringen bör utvecklas framöver, bland annat att den bör kortas.

Jag vill fråga Mikael Damberg hur regeringen ställer sig till ett av Kristdemokraternas förslag. Vi vill se en helt flexibel föräldraförsäkring, där alla dagar kan överlåtas från den ena föräldern till den andra. Jag vet hur regeringen ställer sig i den frågan. Men vi tycker också att möjligheten att överlåta föräldrapenningdagar till andra närstående bör utökas. Det skulle kunna underlätta vardagen för många familjer, inte minst för ensamstående och samkönade föräldrar. Hur ställer sig regeringen till det?

Anf. 43 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack för frågan, Aron Modig!

En utredning arbetar nu. Det blir lite att föregå den utredningens resultat, om vi skulle låsa fast oss exakt vid resultatet av utredningen. Den ska gå på remiss. Sedan ska det komma synpunkter. Och sedan fattar regeringen beslut.

Det är klart att Kristdemokraterna och Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som sitter i regeringen, har olika uppfattningar när det gäller familjepolitiken. Ni har nämligen inga jämställdhetsambitioner i familjepolitiken. Ni vill dessutom försäkra föräldraförsäkringen ur ett jämställdhetsperspektiv, vilket du just redogjorde för. Och ni driver frågan om ett krav på vårdnadsbidrag som bevisligen var en kvinnofälla – framför allt för de många kvinnor som har kommit till Sverige på senare år. Där har vi olika uppfattningar.

Om en sak är vi däremot överens. Det är att titta på ensamstående. Är det möjligt för dem att överlåta dagar till närstående? Det är en sak som utredningen också ska titta på.

Anf. 44 ARON MODIG (KD):

Herr talman! Jag är förstas väl medveten om den utredning som pågår. Regeringen brukar hänvisa till den i de här frågorna.

Det som var speciellt i lördagsintervjun var att ansvarigt statsråd ändå började resonera kring hur föräldraförsäkringen ska omformuleras framöver. Därför tänkte jag att det var värt att fråga om regeringen också har tagit ställning till frågan om bättre möjligheter att överlåta föräldrapeningdagar också till andra närstående.

Anf. 45 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag lyssnade också på lördagsintervjun och noterade att det framfördes idéer och tankar om hur föräldraförsäkringen kan utvecklas i framtiden. Då gäller det inte bara någon form av försämring av försäkringen, vilket beskrevs här, utan snarare en utveckling. Till exempel skulle kontaktdagar också kunna vara en möjlighet framöver för många som har lite äldre barn.

Det talades också om hur försäkringen ska möta de moderna familjebildningar som finns i dag, som stjärnfamiljer och ensamstående. Det är definitivt en del av utredningens uppdrag att titta på det. Jag hoppas att de kommer med bra förslag.

Kompetensförsörjningen i natur- och ekoturismen

Anf. 46 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! En grundpelare i den svenska modellen är att det offentliga tar ansvar för utbildning av näringslivets kompetensförsörjning över hela landet. Människor ska rustas med den utbildning och kompetens som de behöver för att vi sedan ska kunna utveckla de näringar och branscher där vi har en möjlig ekonomi. Landsbygd och stad, förort och bruksort – alla delar av landet behöver utvecklas på sina villkor.

En näring som växer så att det knakar är natur- och ekoturismen, som lockar människor från hela världen att komma till Sverige och uppleva alla olika aspekter av vår natur.

Ledamöterna i utbildningsutskottet har i flera års tid arbetat för att få till stånd en utveckling av naturbruksprogrammets naturturismutbildningar. Jag vill fråga Anna Ekström: Vad avser regeringen att göra för att förbättra kompetensförsörjningen inom naturturism?

Anf. 47 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Tack för frågan, Lena Hallengren!

Naturbruksgymnasierna är en viktig del av vår svenska gymnasieskola. Och de gröna näringarna är, precis som Lena Hallengren säger, ett viktigt inslag i vår strategi, för att hela Sverige ska leva men också för att hela Sverige ska växa och för att den här växande näringen ska kunna fortleva och utvecklas.

Naturturism utvecklas ständigt. Det gäller inte minst ekoturism. Det är en växande näring i hela vårt land.

Skolverket har i två rapporter lämnat förslag om hur naturbruksgymnasierna ska utvecklas i det här avseendet. Vi har dessutom mottagit gymnasieutredningen som har varit ute på remiss. Och regeringens sammanlagda bedömning är att arbetsmarknadsbehovet kommer att växa inom naturturismsektorn. Därför har vi för avsikt att gå till Skolverket och be dem ta fram en ny inriktning om naturturism inom naturbruksprogrammet.

Anf. 48 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag har en väldigt kort följdfråga.

Varför väljer regeringen att avisera de här förändringarna nu och inte vänta tills Skolverket får uppdraget i höst?

Anf. 49 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Det här är en fråga som verkligen har engagerat. Jag har fått frågor om den på frågestunden, interpellationer och en hel del frågor från både branschen och pressen. Det är uppenbart att det är en fråga som engagerar.

När vi nu hade satt ned foten och bestämt att vi vill ha en ny inriktning mot naturturism ville regeringen inte vänta med att lämna det beskedet. Vi valde därför att gå ut och säga det nu, även om uppdraget till Skolverket kommer först i höst.

Diskriminering av romer på bostadsmarknaden

Anf. 50 EMMA HULT (MP):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till demokratiminister Alice Bah Kuhnke.

Tak över huvudet är en mänsklig rättighet. Rätten till en bostad borde vara en självklarhet. Men det är det inte i dag.

Det byggs mer i Sverige i dag än på 40 år. Vi har två stora utmaningar: De som står utanför bostadsmarknaden måste komma in på den. Men det som byggs måste också bli bra, för både människor och miljö.

Trots detta är det flera grupper som i dag diskrimineras och inte kommer in på bostadsmarknaden. En av dessa grupper är romerna.

Jag vet att regeringen har gett Boverket i uppdrag att se över och motverka diskriminering av romer på bostadsmarknaden. Jag skulle vilja höra hur det går med detta uppdrag.

Anf. 51 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Antiziganismen har dessvärre en lång tradition och etablerad historia i Sverige. Romer har fortfarande en särskilt utsatt situation på bostadsmarknaden. Det finns dessutom en stor förtroendeklyfta mellan bostadssökande romer och hyresvärdar.

Det uppdrag som vi har gett till Boverket bygger på den romastrategi som arbetades fram av den förra regeringen och Erik Ullenhag. Denna strategi har vi breddat och fördjupat.

Boverket gör nu ett stort arbete och tar fram ett utbildningsmaterial, och det har kommit en delrapport. Man gör detta tillsammans med romska

aktörer, och man ska nu rikta dessa utbildningar till hyresvärdar och fastighetsägare och till romska intresseorganisationer.

Anf. 52 EMMA HULT (MP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Du svarade lite på min följdfråga, Alice Bah Kuhnke, som gäller just om romerna också är inkluderade i arbetet. Det sa du att de är.

Men vad finns det för tidsplan för detta arbete? Är det tänkt att arbetet ska börja nu och finns det en viss framförhållning i detta?

Anf. 53 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH

KUHNKE (MP):

Herr talman! Detta är ett pågående arbete, och det romska inflytandet har varit helt centralt. Det finns flera studier som visar att speciellt om man jobbar med utsatta grupper är det oerhört viktigt att man inte gör det med ett uppifrånperspektiv. Därför har de romer som har jobbat i projektet och de romska intresseorganisationerna varit mycket aktiva. Man jobbar alltså parallellt.

Vi kommer att sprida materialet och säkerställa att det får den effekt som vi vill att det ska få.

Sveriges bidrag till Unescos kulturarvslista

Anf. 54 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Min fråga går också till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke.

Regeringen har valt att inte nominera några levande svenska traditioner till Unescos lista över immateriellt kulturarv. Man kan lätt få uppfattningen att regeringen saknar kunskap eller, ännu värre, att regeringen anser att svenskt kulturarv inte är värt att hamna på Unescos lista.

Därför vill jag fråga vad ministern tänker göra för att svenska traditioner ska få plats i världskulturarvet.

Anf. 55 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH

KUHNKE (MP):

Herr talman! Jag tackar för att jag får möjlighet att tala om vårt svenska kulturarv som jag älskar och vurmar för och har ägnat mycket tid åt.

Självklart ska det svenska kulturarvet få utrymme på många olika sätt. Det finns tre olika listor som vi arbetar med gentemot Unesco. Bland annat har vi nominerat Sagobygden i Kronoberg till en av dem.

Men när det gäller just den som har varit uppe i debatten har expertmyndigheten i fråga, Isof, sagt att vi först behöver arbeta fram metoder för att nominera rätt, så att det inte blir godtyckligt och där politiker hakar på trender och nominerar. Vi ska veta att när vi lyfter fram det svenska kulturarvet på Unescos listor ska det vara någonting som också expertisen och professionen menar att vi ska sprida och vara stolta över i hela världen.

Anf. 56 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Det finns redan traditioner som blivit utpekade som svenskt kulturarv, bland annat luciatåg, majstången på midsommar och så vidare. Bekymret är att Kulturdepartementet skapar en känsla av att man inte skyddar kulturarvet tillräckligt mycket utan låter sig styras av tillfälliga intellektuella trender, till exempel när det gäller uppdraget för Östasiatiska museet och tre andra museer. Vad gör ministern för att förhindra detta?

Anf. 57 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Tyvärr tror jag att det föreligger en rad missuppfattningar. När det gäller den lista som finns har Isof, expertmyndigheten, fått i uppdrag att göra en förteckning. Isof gör bedömningar och ger regeringen rekommendationer. Vi ska arbeta fram denna lista ordentligt och arbeta metoder för att det inte ska bli trender och nycker. Framför allt ska det inte vara politiker som sitter och tycker lite lättvindigt om vad som verkar hett eller bra. Det ska vara grundat på vad expertisen och professionen säger.

Svenska traditioner och Unescos lista över immateriellt kulturarv

Anf. 58 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Herr talman! Min fråga gäller samma ämne. Jag anser att man som kulturminister har ett uppdrag att lyfta fram vår svenska kultur, och i detta fall våra svenska kulturarv, när man är på internationella och nationella uppdrag.

Några exempel – det nämndes en del tidigare – är luciatåg, fika, ålafiske med mera. Det är just de kulturarv som riskerar att försvinna som man bör gradera för att de inte ska försvinna.

I stället fastnar man i en rekommendation som är helt obegriplig för vettigt folk utanför departementets väggar.

Min fråga är: Varför väljer ministern att inte nominera svenska kulturarv till Unescos listor över immateriellt kulturarv?

Anf. 59 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Jag tackar för att jag får möjlighet att tala om detta, eftersom jag tror att detta är en helt central diskussion för att vi inte ska ha godtycklighet i fråga om detta och för att vi som politiker inte ska nominera och lyfta fram trender och vända kappan efter vinden i fråga om vad som gäller för tillfället.

Det finns en profession och expertis som arbetar med det svenska kulturarvet. Det är något som vi ska vara oerhört stolta över. Men då ska vi också ta stegen i rätt ordning. Jag vidhåller att vi bör undvika subjektiva värdehierarkier som är godtyckligt beslutade. Vi ska göra detta på professionens grunder. Då är det bättre att det tar tid och blir rätt än att det blir fel och trendigt.

Anf. 60 ANGELIKA BENGTSSON (SD):

Herr talman! Återigen visar ministern en stor okunskap. Det finns listor som allmänheten har gjort, och det finns en expertis. Varför använder man inte dem? Om man låter tiden gå kommer vårt kulturarv att försvinna. Just nu finns det många som står och faller samman.

Jag frågar återigen: Varför vill ministern inte lyfta fram de kulturarv som vi har på Unescos lista?

Känslan som man får är att vårt kulturarv inte är värt någonting, och det är oerhört tråkigt.

Anf. 61 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH

KUHNKE (MP):

Herr talman! Här krävs det uppenbarligen att stora kunskaper inhämtas.

Det finns tre olika listor. Till en av dessa listor nominerade vi för någon månad sedan Sagobygden i Kronoberg – ett immateriellt kulturarv.

När det gäller den lista som är aktuell i diskussionen gör expertmyndigheten, Isof, bedömningen att vi först behöver en metod för att nominera för att det inte ska bli godtyckligheter. Vi ska inte bara vända kappan efter vinden så att det blir kortsiktiga trender, utan vi ska ha en metod som håller.

En ny filmutredning

Anf. 62 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag ska ställa en fråga till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke som jag har gått och grunnat på en del, och den gäller en ny filmutredning. Jag är, med tanke på det tillkännagivande som har kommit från riksdagen om filmpolitiken och en ny filmutredning, intresserad av att få veta när denna filmutredning kommer.

Det handlar om att få en fungerande filmpolitik framöver. Frågan är helt enkelt när utredningen kommer.

Anf. 63 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH

KUHNKE (MP):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Jag hade den stora glädjen att få debattera filmpolitiken mycket under förra året. Nu har vi en ny svensk filmpolitik på plats som borgar för att vi kommer att ha många goda och bra filmer att se som är producerade och gjorda av svenska konstnärer. Det är också en filmpolitik som skapar utrymme för biografier och film i hela vårt land. Det känns mycket häftigt att vara en del av en regering som tar fram detta.

När det gäller det tillkännagivande som Roland Utbult lyfter fram och som vi självklart ska tillmötesgå arbetar vi just nu med den nya filmpolitiken. Den måste först upp och rulla innan vi kan ta tag i tillkännagivandet.

Jag vill påminna om att den dåvarande regeringen, under den förra mandatperioden, tog i snitt tre år på sig att tillmötesgå tillkännagivanden.

Anf. 64 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Tack för svaret, ministern! Jag är ändå orolig att tiden rinner iväg och att det så småningom kan bli så att tillkännagivandet egentligen inte får någon effekt. Det vill jag alltså gärna bli förvissad om. Det är ju en konstitutionell fråga att man tillgodoser ett tillkännagivande och inte bara hanterar eller tittar på det, så jag vill gärna ha ett mer konkret svar.

Anf. 65 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Självklart respekterar regeringen riksdagens ordning, och självklart kommer vi att tillgodoser och tillmötesgå tillkännagivanden.

Åtgärder för att stärka hyresgästers ställning

Anf. 66 EVA LINDH (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Morgan Johansson.

Många är de hyresgäster som efterfrågar tydligare regler och större inflytande för att öka tryggheten för dem som hyr sitt boende. Sommaren 2015 tillsatte också regeringen en utredning som handlar om en stärkt ställning för hyresgäster. Uppdraget till utredningen var bland annat att se över om hyresgästernas inflytande behöver stärkas och se över möjligheterna att vidta åtgärder om en fastighetsägare missköter sina fastigheter.

Utredningen har nu presenterat sina slutsatser, och man har föreslagit ökade krav på information och att större hänsyn ska tas till hyresgästernas intressen vid renoveringar. Dessutom behövs möjligheter att agera mot fastighetsägare som inte sköter sig på ett bra sätt. Min fråga är: Varför tycker statsrådet att det är viktigt att titta på stärkta rättigheter för hyresgäster?

Anf. 67 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Det korta svaret är att vi såg det behovet hos hyresgästerna. Det var skälet till att vi tillsatte utredningen – för att stärka hyresgästernas ställning.

Det handlar till exempel om renoveringssituationer. Vi vet att det på många håll finns en del bostadsbestånd med ett ganska eftersatt underhåll. Man måste renovera och underhålla. Samtidigt vet vi att det finns en risk att hyran höjs varje gång det görs, och i en del fall kan hyresgäster hamna i väldigt besvärliga situationer där de helt enkelt inte har råd att bo kvar längre. Det är den balansen vi hela tiden måste ta hänsyn till.

De förslag jag nu har fått syftar till att i bland annat dessa situationer öka informationen. Det handlar också om möjligheten att vara med och göra sin röst hörd i besluten och öka inflytandet. Utredningen är ute på remiss, och vi kommer senare att ta ställning till exakt hur vi ska gå vidare med varje enskilt förslag.

Anf. 68 EVA LINDH (S):

Herr talman! Min fråga handlar även om huruvida statsrådet anser att de förslag som har kommit från utredningen – ganska nyligen, i och för

sig – möter behovet av stärkta rättigheter för hyresgäster och hur regeringen kommer att gå vidare med frågan.

Anf. 69 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tog emot detta för några veckor sedan av Agneta Börjesson, som var utsedd till särskild utredare. Hon hade en lång rad förslag där kanske det viktigaste handlade just om att utöka skyldigheten att informera hyresgästerna i dessa situationer, men det handlade också om att se på hur balansen mellan hyresgäster och fastighetsägare ska se ut när det gäller inflytandet.

Utredningen är ute på remiss i ytterligare några månader, och när vi får in remissynpunkterna kommer vi att ta slutlig ställning. Inriktningen är dock att vi vill stärka hyresgästernas ställning.

Konsekvenserna av regeringens skattepolitik

Anf. 70 JÖRGEN WARBORN (M):

Herr talman! Flygskatt, finansskatt, kilometerskatt, entreprenörsskatt, höjd marginalskatt – listan över regeringens skattehöjningar på jobb och företagande blir allt längre och alltmer oroande.

Skatter påverkar människors beteende. Det är därför vi har hög skatt på alkohol och tobak; på så sätt begränsar vi användningen. Mot den bakgrunden är det anmärkningsvärt att regeringen så tydligt väljer att beskatta dem som skapar jobben. Vi vet nämligen att fyra av fem jobb skapas i småföretagen. Med anledning av detta vill jag fråga närings- och innovationsminister Mikael Damberg: Hur många jobb kommer att försvinna som ett resultat av regeringens skattehöjningar på jobb och företagande?

Anf. 71 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Jag sa i ett tidigare inlägg att det som bekymrar mig är Moderaternas skattepolitik. Den innebär kraftiga skattesänkningar som inte bara skulle slå mot välfärdsjobben utan även innebära en investeringsbroms i Sverige.

Det största problemet företagarna har runt om i Sverige är att få tag i rätt kompetent personal. Det finns hundra tusen lediga jobb, men vi lyckas inte matcha utbildningssystemet mot de lediga jobben. Det innebär att tillväxttakten i företagen begränsas samtidigt som arbetslösheten i Sverige blir kvar på en för hög nivå. Det största tillväxthindret för större städer runt om i Sverige och i många olika mindre städer är en historiskt sett bristande bostadspolitik. Därför gör vi historiskt stora satsningar på investeringar i bostadsbyggande, för vi vet vad det betyder för företagande och nya jobb i Sverige.

Moderaternas politik presenterades häromdagen. Ni har ju kört det första, andra, tredje, fjärde och femte jobbskatteavdraget, och nu blev det ett sjätte. Jag håller knappt reda på hur många skatteavdrag ni har infört. Problemet är ju att det inte skapar jobb; i stället minskar det skatteintäkterna till välfärden.

Anf. 72 JÖRGEN WARBORN (M):

Herr talman! Jag noterar att jag inte fick svar på min fråga. Det är riktigt som statsrådet säger: Moderaterna vill öka drivkraften för jobb och företagande, och vi driver en politik som vi vet fungerar på det området. Regeringen verkar å andra sidan göra precis motsatsen. Regeringens eget mål är att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU år 2020. Hur menar regeringen att man ska nå detta mål när man samtidigt höjer skatten för dem som skapar jobben?

Anf. 73 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Man kan ju titta på skillnader i resultat. Vi hade en borgerlig regering som leddes av Moderaterna under åtta år, och under den tiden genomförde ni dessa ofinansierade skattesänkningar. De ledde till ett ökat underskott, ökad arbetslöshet och ett underskott i investeringar. Nu har vi vänt den politiken, och nu går svensk ekonomi väldigt bra. Om vi inte investerar i utbildning, infrastruktur, bredbandsutbyggnad och bostadspolitik är risken att tillväxten stannar av. Det är alltså viktigt att hålla ordning i den offentliga ekonomin, så att man kan göra de investeringar som krävs.

Hot mot journalister och pressfriheten

Anf. 74 GUNILLA CARLSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke.

I går var det Pressfrihetens dag. Att vi har en fri press är en viktig del i en demokrati. Tyvärr ser vi att pressen i andra delar av Europa får det allt svårare att agera därför att man vill styra och smalna av den. I Sverige har vi under de senaste åren sett hur journalister har fått ta emot hot och utsatts för allvarliga trakasserier. Min fråga till ministern är: Vad gör regeringen för att förbättra villkoren för journalister i Sverige?

Anf. 75 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Tack för denna angelägna fråga, Gunilla Carlsson!

Ja, i går var det Pressfrihetens dag. Jag var med Eskilstuna Kuriren, som har gjort ett fantastiskt journalistiskt arbete under många, många år, men inte minst under det senaste året. Det är ju så att hot och hat mot journalister är hot och hat som egentligen får konsekvenser för hela vårt samhälle. Det drabbar oss alla och hotar vår demokrati. Journalister är en av tre identifierade grupper som utsätts för hot och som jobbar med opinionsbildande frågor.

Därför har vi under det senaste året arbetat intensivt med en handlingsplan som vi kommer att presentera om några månader. Där riktar vi in stödet och resurser för att säkerställa att de som arbetar med det fria ordet, de som bildar opinion, de som är journalister, de som är förtroendevalda – inte minst lokalpolitiker – och de som är konstnärer ska kunna bedriva sina verksamheter, för allas vårt väl och ve.

Anf. 76 GUNILLA CARLSSON (S):

Herr talman! Jag tror att detta är otroligt viktigt om vi ska värna demokratin. Vi måste hitta verktygen för att människor ska kunna vara journalister. Men en annan fråga är också hur vi agerar för att faktiskt se till att detta sker. Vilket ansvar har vi som medborgare? Det handlar om hur man stöttar de journalister som blir utsatta för hot och hat, men hur kan vi också få medborgarna att fundera på vilket ansvar de har i processen?

Anf. 77 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Det finns mycket man kan göra. Bland annat stöttar regeringen arbetet med MIK, alltså medie- och informationskunnighet. Vi behöver alla bli bättre på att kolla källor för att inte sprida falska nyheter och inte underminera journalistikens viktiga roll. I biblioteksstrategin har vi dessutom inte bara ett arbete med att öka kunskapen hos skolbarnen utan också planer på att sätta in resurser för att öka kunskapen hos vuxna.

Kulturskoleutredningen

Anf. 78 EVA LOHMAN (M):

Herr talman! Min fråga går också till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke.

Frågan gäller kulturskoleutredningen. Vi ser alla ser fram emot att det så småningom ska komma en proposition.

Jag hade nyligen förmånen att få medverka när Rum – Sveriges största ungdomsförbund för musik – hade sitt årsmöte, för att tala om just kulturskoleutredningen.

Utredningen är bra och intressant, men det finns delar i den som åtminstone vi moderater inte är så väldigt förtjusta i. Det står att kulturskolan ska vara tillgänglig för alla. All verksamhet är ju dock inte skattefinansierad, eftersom kulturskolorna inte kan erbjuda detta.

Jag tänker till exempel på dans, som är väldigt populärt bland många ungdomar. Där får föräldrarna gå in och betala, för det är inte skattefinansierat.

Hur ser kulturministern på detta?

Anf. 79 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Tack, Eva Lohman, för frågan!

Kulturskoleutredningen har jag tagit emot. Vi har gått igenom remissvaren, och vi jobbar med några remissinstanser – inte minst med SKL och med moderatledda kommuner.

Detta är ju en kommunal verksamhet och ska så förbli. Men den är av nationellt intresse, och vi ser att ojämlikheterna är väldigt stora. Därför är det helt centralt att vi säkerställer att de insatser som regeringen nu gör sker på rätt sätt.

För första gången satsar vi 100 miljoner kronor på att alla barn ska få möjligheten att stå på scen och få lära sig ett instrument, lära sig att dansa eller spela teater. Vi behöver säkerställa att dessa resurser hamnar rätt och

att de verkligen stimulerar till ett ökat och jämlikt deltagande över hela vårt land.

Jag håller med om det som Eva Lohman säger: Det finns mycket i utredningen som är bra, men det fick även en del områden där vi behöver ta omtag. Framför allt behöver vi ha Sveriges kommuner med oss. Regeringen kommer inte att lägga fram någonting som inte Sveriges kommuner också känner att de vill bära och göra.

Anf. 80 EVA LOHMAN (M):

Herr talman! Det låter positivt, för det är viktigt att det här förblir en kommunal verksamhet.

Det kom upp en annan sak som gäller just musik- och ungdomsförbundet Rum. I utredningen står att grupparbete ska vara norm, vilket är lite oroande.

Hur ska de som vill utveckla sin konstnärliga och tekniska begåvning och som behöver enskild undervisning få detta? Sverige kommer i framtiden att behöva särskilt utbildade vad gäller konstmusiken.

Anf. 81 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNE (MP):

Herr talman! Bredd ger spets. För mig och för regeringen är det självklart att vi både ska skapa möjligheter för bredden – för alla – och vara ett land som har råd att investera i spetsen.

Vi ska ha de bästa konstnärerna, kulturskaparna, dansarna, skådespelarna och musikerna. Det kommer denna regering att arbeta tydligt för.

Folkhögskolornas roll

Anf. 82 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! De sista elever som jag var klassföreståndare för innan jag blev riksdagsledamot kommer i år att ta studenten. Jag är oerhört stolt över dem, och jag har med glädje följt deras år under gymnasiet.

Jag vet dock att enligt statistiken kommer ungefär en tredjedel av dem tyvärr inte att få fullständiga betyg när de lämnar gymnasiet. Detta är en stor sorg för mig och ett stort problem för vårt samhälle.

Därför är jag tacksam över att vi lever i ett land där vi har många andra vägar tillbaka till studier och till arbete. Ett lysande exempel på dessa vägar är våra folkhögskolor, som jag nu vill lyfta upp.

Därför vill jag ställa följande fråga till statsrådet Anna Ekström: Vilken roll anser statsrådet att folkhögskolorna kan spela för att fler ska kunna delta i samhällslivet och etablera sig på arbetsmarknaden?

Anf. 83 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, Anna Wallentheim, för frågan!

Vi har talat en del om skatter under denna frågestund. Här har vi en nationell skatt – våra svenska folkhögskolor – som kan erbjuda inte bara ungdomar utan även den övriga befolkningen en rik flora av utbildningar. Folkhögskolorna kan också erbjuda en fullkomligt livsnödvändig ingrediens i vårt utbildningssystem, nämligen en ordentlig portion bildning.

Vi lever i en tid då folkbildning kanske är viktigare än någonsin – en tid då alternativa fakta uppstår och världen, problemen och lösningarna målas i svart och vitt. I denna tid kan folkhögskolorna bidra till att vi får en lite gråare förståelse för hur stora och svåra problemen i samhället är.

Jag vill se folkhögskolor som står på folkbildningens grund men som erbjuder utbildning till fler grupper än vad som i dag är fallet. Jag skulle gärna se att fler grupper med bristfällig gymnasieutbildning hade möjlighet att gå på folkhögskolorna.

Anf. 84 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag blir väldigt glad av att höra att Anna Ekström verkar ha samma syn på folkhögskolorna som jag har, nämligen att de är en fantastisk arena för att folk ska få bildning samt för att människor ska kunna hitta tillbaka till samhällslivet och till arbete när till exempel gymnasieskolan inte har fungerat för dem.

Men jag måste såklart också ställa frågan: Finns det inte en risk att folkhögskolornas särart försvinner när vi satsar och gör dem väldigt stora?

Anf. 85 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Anna Wallentheim har alldeles rätt: Det här är en utveckling som vi måste hålla ögonen på. Jag och regeringen vill att folkhögskolorna ska kunna nå fler – jag tänker inte minst på de många ungdomar som lämnar gymnasieskolan med ofullständiga betyg och på de många nyanlända elever som har kommit hit, som kan erbjudas en bra start i det svenska samhället.

Vi vill öka antalet platser på folkhögskolorna, men vi vill göra detta på ett sådant sätt att folkhögskolans särart, där bildning och ett lite långsammare lärande kan få ges plats, finns kvar.

Tilläggsdirektivet till Arbetsmarknadsutredningen

Anf. 86 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag har en allmänpolitisk fråga till näringsminister Mikael Damberg. Frågan är i ja-eller-nej-form, så det går inte att slingra sig.

Riksdagen har beslutat om ett tilläggsdirektiv till Arbetsmarknadsutredningen, som skulle tillföras senast den 31 mars. Riksdagen ansåg att utredningen ska ta fram förslag på hur delar av Arbetsförmedlingens uppdrag som inte innebär myndighetsutövning kan läggas ut på andra aktörer.

Vilka åtgärder har regeringen vidtagit med anledning av detta, och har det tilläggsdirektiv som skulle tillföras utredningen senast den 31 mars tillförts utredningen?

Anf. 87 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Arbetsförmedlingen debatteras ju ofta – inte minst i dag, då arbetsmarknadsministern själv har hållit en presskonferens där flera nya åtgärder från regeringens sida har presenterats. Dessa åtgärder innebär tuffare krav på Arbetsförmedlingen att leverera bättre resultat och på att kunna följa upp verksamhet bättre.

Åtgärderna innebär också en omsvängning och ett förtydligande av Arbetsförmedlingens regionala uppdrag – att kunna samverka med kommuner och regioner för kompetensförsörjning. Detta är en av nycklarna, inte minst för Sveriges tillväxt.

När det handlar om alternativa utförare och komplement till Arbetsförmedlingens verksamhet har regeringen gjort en satsning på matchningsaktörer. Vi går nu in och stimulerar andra aktörer som kan matcha mot jobb. Detta projekt drivs av Tillväxtverket i samarbete med Arbetsförmedlingen och är ett exempel på arbete som går i linje med det som Erik Andersson efterfrågar.

Anf. 88 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag lyssnade också på presskonferensen. Arbetsmarknadsminister Ylva Johansson var tydlig i sin otydlighet – frågan om tilläggsdirektivet kom upp även där, och jag kunde inte tolka det på annat sätt än att man inte har tillfört det.

Eftersom riksdagen har beslutat om detta tycker jag att regeringen visar nonchalans mot riksdagen genom att man ännu inte har tillfört tilläggsdirektivet. Jag hoppas att näringsministern talar med den övriga regeringen och ser till att detta blir gjort snarast.

Anf. 89 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Herr talman! Jag kan garantera att vi i regeringen ofta talar om att vi ska behandla tillkännagivanden med respekt och att vi ska göra det som grundlagen kräver av oss.

Å andra sidan kan man säga att Arbetsförmedlingen var i mycket dåligt skick när vi tog över. Vi har fått vända om Arbetsförmedlingens verksamhet för att man ska bli mer av en matchningsaktör, så att man också arbetar med att förmedla jobb och utbildning till de bristyrken som vi ser runt om i Sverige.

I dag gjorde arbetsmarknadsministern ytterligare utspel för att stärka Arbetsförmedlingens regionala koppling. Jag tror att det är en välkommen utveckling.

Regeringens filmpolitik

Anf. 90 CECILIA MAGNUSSON (M):

Herr talman! Jag ska inte upprepa Roland Utbults luring till kulturministern – min fråga är nämligen riktad till henne.

Kulturministern sa i ett tidigare svar att det är fel och att trendigt är dåligt, vilket jag håller fullkomligt med om. Den nya filmpolitiken är fel och trendig, och på mindre än ett halvår har konsekvenserna börjat att visa sig.

Till exempel har biobesöken gått ned på grund av att skatten på biobesök har gått upp från 6 till 25 procent. Filmproduktionen, som kulturministern pratade så mycket om, har fått 30 miljoner kronor mindre för detta år.

Min fråga är: Vad tänker kulturministern göra för att vända den trend som redan har börjat att visa sig vad gäller den nya filmpolitiken?

Anf. 91 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Herr talman! Tack för frågan, Cecilia Magnusson!

Jag höll på att börja lägga ut ett svar som berörde alternativa fakta, men det kanske inte vore lämpligt.

Det är så här: Det blir mer pengar till svensk film. I det gamla filmavtalet inräknades de pengar som SVT bidrog med. I den nya filmpolitiken hamnar SVT:s insatser i stället ovanpå de redan stora investeringar som denna regering gör.

Det är väldigt viktigt att hålla reda på fakta i debatten. Det är en självklarhet. Du gillar sifferexercis, förstår jag. Om vi har lovat att det ska finnas minst lika mycket pengar, då finns det minst lika mycket pengar. Jag vill bara ha det tydligt och klart innan vi står och debatterar frågan här i kammaren.

Anf. 92 CECILIA MAGNUSSON (M):

Herr talman! Vi brukar inte tilltala talmannen med du. Jag ska svara på frågan. Det är Svenska Filminstitutet som redovisar dessa siffror att det blir 30 miljoner kronor mindre till svensk filmproduktion. Den stora vinnaren i detta är staten som vinner 65 miljoner kronor till, som kunde gått till svensk film. Hur ska svensk film få mer pengar? Det vill jag gärna ha svar på.

Anf. 93 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Herr talman! Det finns mer pengar till svensk film. Jag uppmanar riksdagsledamoten att sätta sig in i siffrorna i bokföringen på riktigt för att säkerställa att man inte säger fel saker här i kammaren. Det är dessutom så att svensk film har gått så strålande bra att biograferna har tjänat mer pengar än vad SFI kalkylerade för. Det är en positiv sak.

Försäkringsbolagens grunder för att avslå ansökningar

Anf. 94 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Under veckan blev jag kontaktad av Karl-Axel, som har utbildat sig till sitt drömjobb. Han har dessutom startat ett företag med sitt drömjobb.

Han kontaktade ett försäkringsbolag för att teckna försäkringar, bland annat en livförsäkring och en olycksfallsförsäkring, som han kände att han behövde ha som företagare. Man ska i det här sammanhanget komma ihåg att Karl-Axel genomgår en könskorrigering. Han fick nej på att teckna försäkringar för att han genomgick könskorrigeringen.

Jag förstår att man inte kan kommentera enskilda fall på det sättet. Men det intressanta i det här fallet är att vi har hört talas om när försäkringsbolag säger att den ena eller andra inte får försäkringar av det ena eller andra skälet.

Jag skulle vilja fråga: På vilket sätt ska man kunna förändra den bilden så att inte försäkringsbolagen nästan godtyckligt kan avvisa försäkringarna?

Anf. 95 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Precis som Börje Vestlund säger kan jag inte kommentera enskilda fall. Jag kommer att med stort intresse vilja sätta mig in i situationen. Det korta svaret är naturligtvis att man inte på osakliga grunder kan förvägras att teckna en försäkring.

Jag vill gärna hämta in lite mer underlag vad gäller hur den här situationen ser ut. Men vi ska inte ha någon diskriminering av dem som håller på att genomgå könskorrigering eller av andra skäl i det här sammanhanget. Låt mig gärna återkomma till frågeställningen senare, när vi hämtat in mer underlag.

Anf. 96 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag får nog erkänna att jag inte har någon följdfråga. Vi får återkomma när det är utrett i sak.

Åtgärder för att stärka lärarnas it-kompetens

Anf. 97 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Min fråga är till statsrådet Anna Ekström.

I går och i dag är det väldigt många lärare, rektorer och andra skolintresserade som befinner sig ute på Kistamässan. Det är SETT-mässa, som är en mässa som är helt inriktad på it-användningen i skolan.

It i skolan har stora möjligheter när det gäller både förenklad administration och pedagogisk utveckling. Helt avgörande för att det ska lyckas är att lärarna har rätt kompetens för att hantera teknikens möjligheter.

Tyvärr ser det inte riktigt ut så. En undersökning från Berättarministeriet visar att hälften av landets lärare och studenter upplever sig illa förberedda för att bedriva digital undervisning.

Min fråga till statsrådet Anna Ekström är: När avser regeringen att stärka lärarutbildningen så att alla lärarstudenter får med sig de kunskaper som krävs för att jobba i en digital skolmiljö?

Anf. 98 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, Maria Stockhaus, för frågan!

Det är alldeles riktigt, när vi diskuterar it i skolan, att det är klart att utrustning, innehåll i programvara och liknande spelar roll. Men det absolut avgörande är lärarnas kompetens.

I samtliga de utvärderingar som har gjorts av Skolverket och andra utvärderare ser vi att bristen på kompetens hela tiden uppges som det största problemet och det största hindret för framgång, detta oavsett vem vi frågar. Också lärarna själva uppger att de har ett mycket stort behov av kompetens.

Inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogram som regeringen har satsat väldigt stora belopp på under mandatperioden ingår olika former av stöd för lärarnas kompetensutveckling också på it-området som en väldigt avgörande del.

Självklart är också lärarutbildningen viktig. Jag hoppas kunna få en möjlighet att komma tillbaka i nästa inlägg till den frågan, för nu är min talartid slut.

Anf. 99 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Vi har en situation just nu i Sverige där många skolor och kommuner satsar på att få till it-infrastrukturen på ett bra sätt. De satsar också stort på att fortbilda lärare som de redan i dag har ute i sina klassrum.

Vi moderater har föreslagit att man ska ha med sig digital didaktik och metodik när man kommer som nyutexaminerad lärare. Min fråga är: Tycker statsrådet att det är rimligt att vi har en situation, som vi har i dag, där det första man får göra som huvudman är att sätta igång och vidareutbilda nyutexaminerade lärare för att de inte har digital kompetens?

Anf. 100 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Förutsättningen för att kunna undervisa i en skola där den digitala miljön redan finns, och där till exempel ämnen som programmering nu kommer att ingå i kursplaner och läroplaner, är att lärarutbildningen ska ge en sådan bra grund. Vi arbetar med den frågan i Regeringskansliet. Samtidigt är det så att en väldigt stor andel av den undervisning som finns bedrivs av lärare som redan finns i vår skola. Också där behövs betydande insatser.

Utländska it-företags etablering i Sverige

Anf. 101 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Jag har en fråga om etableringar av datahallar i Sverige, som jag skulle vilja ställa till närings- och innovationsminister Mikael Damberg.

Bakgrunden till min fråga är egentligen det uppenbara. Det är bra för Sverige, arbete, tillväxt och välfärd om vi ligger i framkant när det gäller olika delar av digitaliseringen. Jag har själv haft möjligheten att besöka till exempel Luleå och LTU, som jobbar strategiskt med att till exempel få etableringar som Facebook till sin region.

Det är nu glädjande att andra internationella företag kommer att etablera sig i Sverige. Därför blir min fråga till närings- och innovationsministern: Hur arbetar regeringen för att få fler dylika investeringar till Sverige?

Anf. 102 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack för frågan! Det är en viktig fråga. Detta har möjlighet att bli en ny basnäring i Sverige. Det kommer att driva på digitaliseringen av övrigt svenskt näringsliv om vi får investeringarna till stånd.

Luleå var först ute och banade väg. Vi har mycket att tacka dem för i deras arbete när de drog hit Facebook. I går var jag på en konferens där jag välkomnade Amazon Web Services som nu bygger nya serverhallar i Västerås, Katrineholm och Eskilstuna. Också i Avesta har en väldigt stor aktör bestämt sig för att göra investeringar.

Regeringen har lagt ett uppdrag på Business Sweden. Man jobbar nu med investeringsfrämjande direkt mot till exempel dataserverhallar. Men vi jobbar också med skattefrågan. Numera är dataserverhallar att betrakta som övrig svensk industri. En väldigt konkurrenskraftig energibesättning är en väldigt viktig del av utvecklingen framöver.

Anf. 103 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Just när det gäller datahallar tänker jag att olika regioner i Sverige kanske snarare kompletterar varandra än konkurrerar. Som ledamot från Tyresö i Stockholmsregionen är jag naturligtvis nyfiken på vad ministern tror om orsakerna till att Amazon nu etablerar sig i Stockholms- och Mälardalsregionen och även vad ministern tror om regionens framtida konkurrenskraft.

Anf. 104 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Här får jag vara lite försiktig. Vi brukar inte från regeringens sida ha några uppfattningar om var privata företag väljer att göra sina investeringar, under förutsättning att de gör dem i Sverige, vilket är vårt intresse.

Jag träffade Amazon Web Services i går. Då förklarade de att det var deras närhet till kunder. Detta är molntjänster. De vill jobba nära sina kunder, titta på kompetensförsörjning och ha ett väldigt grönt och stabilt energisystem. Alla de parametrarna hittade man här.

Jag vill betona att Luleå var framme, Avesta är framme, och jag tror att det kommer fler.

Följderna av slopade id-kontroller

Anf. 105 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! Min fråga går till migrationsminister Morgan Johansson.

I natt togs id-kontrollerna bort mellan Danmark och Sverige. Det fick polisen veta med mycket kort varsel. Jag tror att det var i förrgår de fick veta det. Polisen kallades till krismöte. De vet helt enkelt inte hur de ska lösa det.

Id-kontrollerna har tagits bort, men gränskontrollerna ska i princip fördubblas. Hur har regeringen tänkt att det ska gå till rent praktiskt? Hur ska man få fram personal med så kort varsel? Hur ska man få till exempel kameror på plats? Vad saknas?

Jag är orolig för att många asylsökande ska söka sig till Sverige på det sätt som skedde hösten 2015. Vad gör regeringen för bedömning? Hur många fler tror regeringen kommer att söka asyl i Sverige nu när man har tagit bort id-kontrollerna?

Anf. 106 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är intressant att få den frågan från en moderat, för när det verkligen begav sig och vi drev igenom id-kontrollerna orkade Moderaterna inte rösta för utan lade ned sina röster. Ni kritiserar oss både när vi inför id-kontrollerna och när vi avskaffar id-kontrollerna. Det är också en form av opposition, men ni borde kanske vara lite mer konsekventa.

Vi sa från början att id-kontrollerna är temporära. Vi ska ha dem så länge vi behöver dem, och när vi inte längre behöver dem får vi avveckla dem.

Det vi sa häromdagen är att vi dessutom skärper gränskontrollerna. Intensiteten i gränskontrollerna har faktiskt redan ökat. Mellan 90 och

100 procent av alla som passerar Hyllie har kontrollerats av polisen de senaste veckorna. Man har alltså redan ökat intensiteten, och så kommer det att fortsätta.

Man behöver säkert anställa mer personal. Jag tror att det framför allt handlar om mer civil personal. Vi skjuter ju till 700 miljoner kronor till svensk polis i och med vårändringsbudgeten.

Anf. 107 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! Det finns redan många asylsökande i Sverige som inte har kommit ut i samhället. Det är brist på bostäder och sysselsättning, och det är ganska stora problem på skolor och många andra ställen. Till exempel har Malmö sagt att man vill ha en flyktingpaus för att hinna i kapp.

Regeringen har sagt att man är beredd att återinföra id-kontrollerna om det skulle behövas. Var går gränsen? Är det 500 fler i veckan, 1 000 fler i veckan eller 3 000 fler i veckan som gäller för att återinföra id-kontrollerna?

Anf. 108 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi har tydligt sagt att Sverige inte ska tillbaka till samma situation som 2015. Det var därför denna regering tog ansvar genom gränskontroller, id-kontroller och förändrad lagstiftning.

Det som skiljer läget nu från för ett år sedan är att vi har ändrat lagstiftningen så att Sverige ligger på EU:s miniminivå men också att Tyskland har betat av sin backlog, alltså de som inte var registrerade tidigare. Det gör att vi nu vågar ta detta steg.

Vi följer detta dag för dag och vecka för vecka, men efter vår totalbedömning anser vi att det är möjligt att ta bort id-kontrollerna.

Mänskliga rättigheter och organhandel i Kina

Anf. 109 SOTIRIS DELIS (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Mikael Damberg.

I går var jag på ett mycket uppskakande seminarium om Kinas transplantationsindustri. Det är en verkligt mörk historia där man genom att olagligt avlägsna organ från kinesiska samvetsfångar tjänar in 9–10 miljarder dollar årligen.

Den kinesiska regimens brott mot mänskligheten har givetvis uppmärksamats, och det internationella samfundet har reagerat kraftfullt.

Hur tänker den svenska feministiska regeringen agera konkret för att uppmärksamma Kina på dessa brott mot mänskligheten?

Anf. 110 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag ska vara ärlig och säga att jag inte är lika uppdaterad i denna fråga som ledamoten. Jag var inte på seminariet i går.

Sverige är dock tydligt i fråga om mänskliga rättigheter och bevakar dem i alla sammanhang. Ibland får vi kritik för att vi för fram kritik mot andra länder när det gäller brott mot mänskliga rättigheter. Det kommer vi att fortsätta att göra.

Jag hoppas att ledamoten kan ställa denna fråga till utrikesministern eller annat statsråd som har bättre kunskap i frågan. Jag vill inte säga något som jag inte har täckning för.

Prot. 2016/17:105
4 maj

Frågestund

Anf. 111 SOTIRIS DELIS (M):

Herr talman! Jag hade förväntat mig att ministern skulle reagera mänskligt. Men ministern vill ha bevis som redan finns och påpekar att han inte är insatt i frågan.

Jag anser att mot bakgrund av regeringens ansvar för utrikespolitiken borde det finnas ett svar. Det som händer i Kina är ju ett välkänt faktum.

Anf. 112 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag anser att det är mänskligt att inte ha koll på precis varenda politisk fråga, även när man går till riksdagens frågestund.

Regeringen är dock fast besluten att stå upp för mänskliga rättigheter i alla länder över hela världen. Det är en viktig princip som jag hoppas och tror att det finns en bred politisk enighet om i Sveriges riksdag.

Taiwans deltagande i internationella organisationer

Anf. 113 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Min fråga är också av allmänpolitisk karaktär och går till statsrådet Mikael Damberg.

Min fråga gäller också Kina, dock Demokratiska Republiken Kina, Taiwan, som ju Sverige har goda affärsrelationer med men inte fullt ut diplomatiska relationer givet situationen.

I Fastlandskina, alltså den kommunistiska Folkrepubliken Kina, jobbas det hårt på att Taiwan inte ska delta i internationella församlingar. Senast gällde det Världshälsoorganisationen, där man för första gången på länge inte är inbjuden.

Hur kommer regeringen att jobba för att republiken Kina, Taiwan, ska kunna delta i internationella sammanhang, exempelvis i FN och WHO?

Anf. 114 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Sverige har en viktig roll i att kämpa för att folk i de områden som inte ens är Kina men som Kina anser sig ha bestämmanderätt över ska ha rätt att påverka och bestämma över sin egen framtid och att de i förekommande fall ska kunna ha demokratiska val och själva bestämma och inte få ledare utsedda åt sig. Det finns flera sådana områden som Kina gör anspråk på.

Det är viktigt att vi i olika internationella forum för fram att vi anser att folk ska ha rätt att bestämma över sin egen framtid och att också Kina bör respektera internationell rätt.

Anf. 115 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Kan jag tolka Mikael Dambergs svar som att Sveriges regering kommer att driva på för att representanter för det demokratiska Kina, Taiwan, kommer att få delta i internationella sammanhang?

Regeringen driver ju på för att Palestina ska delta på olika sätt. Det är också en stat med komplicerade relationer.

Det är viktigt att Taiwan får delta.

Anf. 116 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Det är en viss skillnad mellan Taiwan och Palestina eftersom den svenska regeringen har erkänt Palestina som stat. Därmed har Palestina en del rättigheter internationellt som andra områden inte har.

Det betyder dock inte att Sverige inte ska vara aktivt för att fortsätta att diskutera att människor och folk i olika delar av världen också har rätt att bestämma och påverka sin egen framtid.

Anf. 117 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Dagens frågestund är härmed avslutad. Jag ber att få tacka de statsråd och ledamöter som har deltagit.

Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor

§ 12 (forts. från § 10) **Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor** (forts. UbU17, UbU18 och UbU19)

Anf. 118 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 8 i UbU17, reservation 13 i UbU18 och reservation 4 i UbU19.

Låt mig ge lite kredd till Alliansen. Reformen tar tid, herr talman. Alliansen ska ha kredd för detta. Alliansen genomförde reformer under sina åtta år som nu under senare tid har gett resultat. Framför allt har kunskaperna hos eleverna och hos lärarna ökat. Det var det som var den stora skillnaden.

Vi som är lärare, både i den här kammaren och bland dem som lyssnar på oss, vet att perioden från tolkning till verkstad och till att det sker ett faktiskt resultat för eleverna är 5–8 år, alltså mycket längre än en mandatperiod.

Herr talman! Jag börjar med att ta upp UbU17 och det som är grundläggande. Här har vi ett förslag som nog skulle underlätta otroligt mycket. Det gäller Bunkeflomodellen. Vi som har debatterat tidigare i dessa frågor vet att Bunkeflomodellen har lett till fantastiska resultat. Normalt är det 80 procent av eleverna som kommer in på gymnasiet. Av den första kullen som gick ut grundskolan med Bunkeflomodellen som grund var det 96 procent av eleverna som kom in på gymnasiet.

Vad är Bunkeflomodellen? Vi har motionerat om att det ska kallas för Bunkeflo 2.0. Vi vill ha in både föreningslivet och näringslivet i skolan. På så sätt kopplar man ihop skolan med både föreningslivet och näringslivet. Näringslivet satt tidigare ihop med skolan, men tyvärr har trådar mellan dem gått förlorade.

När man tar in föreningslivet i skolan frigörs det extremt mycket tid för lärarkollegiet. Då finns det en annan vuxen i rummet som kan ta hand om eleverna medan läraren kan fokusera på andra saker. Detta skapar ofta en samhörighet med samhället.

Som idrottslärare har jag många gånger använt föreningslivet som ett verktyg mot de elever som inte riktigt skötte sig i klassrummet. Jag hade en nära kontakt med de föreningar som de var med i. Då hade vi en överenskommelse mellan eleverna, föräldrarna och föreningslivet, att om eleverna inte skötte skolan fick de inte heller vara med på matcherna.

Det finns också en meningsfullhet i det som man gör. Man vet varför man lär sig i skolan. SYV-arna har tyvärr mer eller mindre försvunnit i det svenska skolsystemet eller också har de så många elever att ta hand om att de kanske bara har 1 ½– 2 minuter att ägna åt varje barn. Här finns det en stor brist.

Tidigare talare har pratat mycket om digitala nationella prov som ska rättas centralt – tack! Jag vet att både Camilla och Ulrika har varit lärare. Så många timmar som vi har ägnat åt att rätta dessa prov när det arbetet skulle kunna skötas digitalt och rättas centralt! På så sätt säkerställer man en jämlikhet i det svenska skolsystemet.

Om man sedan inför nationella prov även i årskurs 8, som vi har föreslagit tillsammans med Alliansen, har man som lärare ett år på sig att vidta åtgärder.

Nu går jag över till UbU18 som handlar om lärare och elever. Jag tror att det finns en felskrivning i skollagen. Om en lärare kommer hit från ett annat land får man bedriva undervisning i alla ämnen utom i sitt eget modersmål. Om man kommer hit från till exempel Kanada och jobbar som lärare i Sverige får man bedriva undervisning och sätta betyg i alla andra ämnen utom i engelska, vilket är helt sjukt. Det vill vi förändra.

Vi har också förslag om att skolledare – och det exemplet har vi hämtat från Finland – ska bedriva 5 procent av sin arbetstid i klassrummet som pedagoger. Då ser vi till att säkerställa att fler och fler rektorer har lärarbakgrund, vilket är till en enorm nytta. Det kan jag som lärare uttala mig om. Jag har jobbat med de olika typerna av rektorer.

Jag vet att det här funkar väldigt bra i Finland, så vi i Sverige behöver inte ta till oss det utan att det finns forskning. Förslaget är inte bara framlockat. Detta finns redan och fungerar väldigt väl. Det skulle också ge skolledarna en insikt i hur det är i klassrummet.

Grattis till alla lärare som lyssnar på det här och som fortfarande orkar! Det är show åtta timmar om dagen i klassrummet, och man måste orka hela tiden. Hemligheten med att vara en bra lärare är att man ska få orka vara det. Om man orkar vara en bra lärare känner också eleverna av det ganska snabbt.

Jag har tidigare nämnt SYV:arna. Vi har förslag om att skapa en plattform för SYV:ar. Det ska vara en plattform där man digitalt är knuten till andra SYV:ar. En elev kan helt plötsligt få för sig att man vill djupstudera intarsia och vill veta vad man då ska söka för linje. Troligtvis finns det en SYV på den skolan som inte har en aning om detta. Men finns det ett nätverk kan frågan läggas ut där. Det behöver i princip inte vara svårare än ett Facebooknätverk.

Vi vill att staten ska ta fram ett sådant nätverk så att SYV:arna kan kommunicera med varandra i landet. På så sätt får de ytterligare en styrka i stället för en svaghet.

Nästa fråga är elevers och pedagogers arbets- och skolmiljö. Det är dags att ta bort kommunens budgetregulator. Kommunen klarar inte av att

hantera dessa pengar, eftersom man skär ned på skolhälsovården. I dagsläget är skolhälsovården ett av de viktigaste benen i skolan. Varför är det så många elever som mår dåligt? Jo, därför att det inte finns en fungerande skolhälsovård.

Söker en elev sig till kurator i dag kan eleven få vänta kanske i månader innan han eller hon får träffa en kurator. Kuratorerna är kraftigt överbelastade och antalet är underdimensionerat. Detta har kommunerna konstant skurit ned på sedan 1991. Vi vill återupprätta en riktig skolmiljö för eleverna när det gäller skolhälsovården.

Detta är också grundläggande för att lärarna ska orka vara bra lärare. De ska inte behöva vara vaktmästare, inte it-konsult, inte skolsyster, inte behöva vara skolläkare. Alla dessa saker behöver återinföras.

I UbU19 förs en övergripande diskussion kring det här. Framför allt vill vi ha en nivågruppering med allmän och särskild kurs. Alla som är gamla nog känner igen det. Förr i tiden kunde man välja mellan allmän och särskild kurs. Vi vill återinföra allmän och särskild kurs i matematik, svenska och engelska. Alla barn är inte lika. Alla barn har olika förutsättningar för de olika ämnena. Då måste det återinföras en nivågruppering. Det ska inte vara någon mur mellan nivåerna så att man inte kan byta. Självklart ska man kunna byta. Det kunde vi på vår tid, och då ska dagens elever också kunna göra det.

Camilla från Moderaterna pratade om statligt övertagande, om jag förstår det rätt. Vi har båda besökt Academy Schools i England. Där fanns det ett statligt övertagande. Det ska inte bara gälla friskolor som i dag, utan det ska också gälla allmänna skolor i kommunerna.

I dagsläget kan man missköta en kommunal skola hur mycket som helst och visa hur dåliga resultat som helst utan att någonting händer. Här måste man kunna gå in. För några år sedan kunde vi titta på tv-serien *Klass 9A*. Den handlade om en grekisk matematiklärare som gick in och styrde upp en klass. Vi vill ha en statlig rektor som går in och styr upp en hel skola.

Jag vet inte om man får ha attribut här i talarstolen. Men jag vill visa upp min Ville vinster-i-välfärden-smurf. Min gruppleddare Mattias Karlsson har i långa debatter använt smurfar för att försöka att förklara detta med vinster i välfärden för andra partier.

Jag tänker nu ta tillfället i akt och prata klartext. Var står Sverigedemokraterna i den här frågan? Nej, Lena Hallengren, det ska inte vara så att tillståndet för en friskola dras in genom ett statligt övertagande och att tillståndet återinförs så att friskolan kan göra nya vinster. Vi ser att det finns många nivåer där man kan styra upp detta med friskolorna och de kommunala skolorna så att det blir likvärdigt och rättvist.

Om man vill starta en skola ska man begära tillstånd. Så är det redan i dag, men tillståndet överförs inte på en ny ägare. Skulle det bli konstiga övertaganden i framför allt friskolor ska man ansöka om ett nytt tillstånd. Det är den första tydligheten som jag vill göra.

Den andra tydligheten är att vi vill ha en prövorätt för de kommunala skolorna, inte en vetorätt utan en prövorätt. Vetorätt sätter friskolorna på väldigt hal is. Båda instanserna ska kunna ansöka om en överprövning hos Skolinspektionen, som har en specialtillsatt enhet som kan fatta beslut om hela landets friskolor. På så sätt blir det också en likhet över hela landet.

Vad är nästa steg? Jo, det är tillsyn. Antalet oanmälda inspektioner måste öka kraftigt. Det är alldeles för få personer inom Skolinspektionen

som gör oanmälda besök. Det gäller framför allt de konfessionella skolorna. Där vill vi se en kraftig ökning så att man ser att det går rätt till där.

Jag ska exemplifiera kvalitet väldigt enkelt. I dag finns det ett system på Skolverket, Välj skola. Där kan man söka nivåer och skolor. Vi vill ha ett mer offentligt system än så, herr talman. Vi skulle vilja ha ett enkelt system som liknar det när vi ska åka på semester med våra familjer. Då kan man se på hotell och annan inkvartering och se var de ligger och hur många guldstjärnor de har. Hur många stjärnor har den här campingen och hur många har den där?

Det handlar om ett offentligt system där skolorna presenteras och där det visas vad de har för kvalitet.

Det skulle vara ganska enkelt att ha nationella prov som en parameter, om vi gör dem digitala och på så sätt säkerställer att det inte fuskas.

Därefter finns det sanktioner och straff, och här vill jag vara väldigt tydlig, herr talman: Jag vill inte straffa de skolor som missköter sig genom att kräva dem på pengar. Jag vill inte att vi sätter upp en summa pengar som de måste in med, för gör vi det får de ännu mindre pengar till nästa år för att klara av uppgiften och sköta sig och det är helt fel.

Det finns många andra saker, till exempel utdelningsförbud om det är en friskola. Indragning av tillstånd är bra mycket skarpare och effektivare än att döma ut böter till skolor. Det här ska gälla både kommunala skolor och friskolor.

Herr talman! Jag vill också vara väldigt tydlig med att skatt betalar man i Sverige och ingen annanstans. Jag vill se till att skatten stannar i Sverige. Genom EU-inträdet har vi sett pengar försvinna ur Sverige hela tiden.

Tidigare var det så, herr talman, att jag gav 100 kronor till någon som jag ville skulle utföra ett arbete. De betalade skatt till kommunen, herr talman, och jag fick tillbaka 30 kronor. Då tog jag dessa 30 kronor och använde dem igen, fick tillbaka 10 kronor, sedan 3 kronor och så 1 krona – mer än 140 kronor att använda i stället för 100 kronor till något företag som inte skattar i Sverige och pengar som bara försvinner.

Vi har talat om en buffert, något som vi är väldigt tydliga med i motionen. Jag ska förklara det: En skola ska inte kunna lägga ned. Om jag kommer ihåg det rätt var det en friskola som lade ned några enheter, bland annat i Eskilstuna, där det satt en lapp med ”tack så mycket för den här tiden”. Sedan fick alla elever rassla över till den kommunala skolan.

Så ska det inte funka. Det måste finnas en buffert innan man kan ta ut någon vinst över huvud taget för att på så sätt säkerställa att eleverna kan gå terminen ut.

Med detta tror jag att mitt smurfanförande är klart, så då kan jag ta undan honom. Det här är ett attribut som jag vet att Mattias Karlsson har använt; jag hoppas att det har gått fram till allihop här inne var vi står någonstans.

Vi vill också titta väldigt noggrant på de konfessionella skolorna. Vi har till och med lyft upp en motion som en enkel motion, herr talman, för det är väldigt aktuellt just nu att göra en objektiv utredning av hur det faktiskt ser ut. Jag vet att många av de kristna förskolorna ligger på topp 50-listan. De sköter sig väldigt bra och har väldigt goda meriter. Men vi vill ha en offentlig och objektiv utredning.

Hur fungerar Sverigedemokraternas politik? Vi kan tänka oss Jenga. Daniel Riazat var inne på det här förut och tyckte att vi inte hade politik

på alla områden. Jag har förklarat en gång varför vi inte har det, och det är för att vissa saker är vi inte själva skyldiga till att ha tagit fram. Då har vi heller ingen politik för det, utan då har vi hellre en politik som löser problemen innan de uppstår.

Om herr talmannen tänker sig Jenga, träspelet där man staplar tre bitar i taget, handlar det om att peta ut de här bitarna nedifrån, lägga dem ovanpå och få en så hög stapel som möjligt, och då har man vunnit. Det är vad de övriga sju partierna har hållit på med under alla år, och det är det Sverigedemokraterna inte vill göra.

Vi vill inte ha det här skrangliga tornet där skolväsendet knappt står på fötterna längre. Vi vill ta bort de förslag i den här Jengastapeln som är dåliga förslag, och det gör vi genom att plocka bort vissa satsningar som de andra partierna gör, framför allt regeringen som är ansvarig för budgeten. Vi tar bort vissa satsningar, och då blir det lätt den här diskussionen om 10 miljarder hit eller dit. Men jag tror att jag har förklarat det ganska tydligt många gånger, så jag hoppas att jag slipper ta det en gång till.

Vi vill ta de satsningar som inte är effektiva och slänga dem i papperskorgen, och sedan vill vi återskapa den här trästapeln in i botten så att vi får en Jengastapel som står stilla. Först då kan vi utveckla skolan framåt.

Jag tror att jag har kommenterat det mesta, men jag har en liten intressant sak som jag skulle vilja ta upp innan jag slutar. Det är just det här om Skolkommissionen. De har för en gångs skull lyckats otroligt bra med att göra en bra analys. Man har konkretiserat några få förslag som inte var riktigt lyckade allihop. Exempelvis när det gäller lottning, herr talman, har man misslyckats fullständigt.

Vad händer nu när vi äntligen har tillsatt en kommission bestående av forskare och erfarna människor på området, där alla partier faktiskt har fått komma med input? Vad gör vi då? Jo, vi lägger ned Skolkommissionen. När vi äntligen fått fram en lösning! Det här skulle ju kunna vara någonting som finns kvar. Tänk att använda den erfarenheten i framtiden – inte lägga ned kunskapsområden utan bibehålla dem!

Herr talman! Jag hade förmånen att få besöka Singapore nyligen, och där har man den här instansen. Man kallar det för Ministry of Education, MOE, och den finns kvar. Oavsett vilket parti som tar över, oavsett vad som händer runt omkring finns den här instansen kvar.

Här har vi ett problem i Sverige. Sist jag räknade, herr talman, tror jag att jag landade i 447 statliga institutioner. I Sverige löser vi problem som uppstår med att tillsätta ytterligare en institution. Det vill inte vi ha. Otydligheten i det svenska skolsystemet är tillräckligt stor redan i dag. Vi vill tillsätta ett Ministry of Education i Sverige – det tror vi hade varit lösningen på många av de problem som finns i det svenska skolsystemet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Crister Spets (SD).

Anf. 119 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag är ledsen, Stefan Jakobsson, men smurfen underlätade inte riktigt för mig. Jag tyckte att det kändes lite mer smurfigt än smurfande, som smurfarna säger på smurfspråk.

När nekas en skola tillstånd? Det är min fråga.

Anf. 120 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Det var en kort och intensiv fråga.

En skola nekas i dagsläget tillstånd efter att Skolinspektionen har gjort sina olika besök. Man gör oanmälda besök, och sköter sig skolan inte enligt de kriterier som Skolinspektionen, som jag tror är den bästa myndigheten att ta fram de här kriterierna, har tagit fram får man först en varning och därefter kan tillståndet ryka.

Jag tror inte att jag som politiker ska lägga mig i smådetaljer, men en skola som missköts och underpresterar under ett antal år borde kanske inte fortsätta.

Anf. 121 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Vad synd att jag inte får använda tiden som jag avstod i min förra replik, för jag inser att jag höll den väl kort.

Min fråga var naturligtvis: När menar Sverigedemokraterna att en skola inte ska starta?

Någonstans tycker jag att man måste inse problematiken, och det behöver inte handla om en skola med en konfessionell grund i meningen religiös friskola. Plymouthbröderna driver Laboraskolan, till exempel, och den är inte alls klassad som en konfessionell skola. De fick nej som konfessionell skola, men de fick ja som vanlig skola.

Vi socialdemokrater var tydliga på vår partikongress och sa att vi inte ska ha konfessionella inslag i skolan i den meningen att elever faktiskt inte själva ges möjlighet att forma sin religiösa uppfattning. Det var det som var min fråga, utifrån smurven: Vad menar Sverigedemokraterna ska vara skäl att neka någon att starta?

I ärlighetens namn är det ju oerhört svårt att åka runt och bevaka var-enda skola och se så att de gör allt det som de borde göra. Det är klart att vi ska ha tillsyn, det är klart att vi ska ha utvärderingar, men man kommer inte ifrån att man måste fundera över om det finns faktorer som gör att skolan faktiskt inte startar.

Jag upprepar därför min fråga: När ska en skola ges tillstånd?

Några andra frågor som jag vill lägga till är: Varifrån kommer den buffert som alla skolor ska ha? Ska man bygga upp den med hjälp av skattemedel? Vad blir då konsekvensen när vi har fördelat medel från huvudmannen utifrån elevernas behov och förhoppningsvis med en ännu bättre socioekonomisk fördelning? Varifrån kommer den buffert som ska byggas upp?

Anf. 122 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! När det gäller smurfandet kan Lena Hallengren säkert googla eller ”youtuba” Mattias Karlsson så kommer hon att förstå vad jag menar. De som är sverigedemokrater har redan sett den och vet vad jag menar.

Vilka parametrar ska vi titta på? Vi kan börja så här: I dagsläget när en friskola ansöker om tillstånd har kommunen nästan ingenting att säga till om. De är chanslösa.

Det vi vill införa är en specialinstans på Skolinspektionen där kommunen kan överklaga. Det ska vara så att friskolan tillför någonting som inte redan finns i kommunen. En friskola ska inte kunna öppna bara för att, utan man ska tillföra någonting pedagogiskt eller erbjuda en inriktning

som inte finns. Då går vi tillbaka till grunden till varför friskolor ska kunna öppna. Det var av den anledningen.

Vilka olika parametrar kan det vara som gör att man måste lägga ned om man har fått tillstånd? Jag tror att dessa parametrar finns redan i dag. Skolinspektionen åker redan i dag runt och tittar. Vi kan väl sammanfatta det kort och säga att allt det som det i dag utdöms bötesbelopp för ska vara en grund till att faktiskt inte få fortsätta verksamheten. Självklart måste man få någon sorts varning och en chans som rektor att ordna till det, men jag tror att det är en grund.

När det gäller buffert är det redan i dag så att kommunala skolor i vissa kommuner får rätt av skolnämnden – som heter olika saker i olika kommuner, men jag tror att Lena Hallengren förstår vad jag menar – att sätta undan en buffert. Vill man till exempel göra en storsatsning på att köpa in digitala skärmar till alla klassrum men inte kan köpa en efter en gör man ofta så att man avsätter en buffert från den offentliga elevpeng som finns i dag.

Är det så att friskolor vill ta ut vinst måste man först skaffa sig en buffert som är tillräckligt stor. Alternativet är att ingen buffert alls krävs, och så tror jag inte att Socialdemokraterna vill ha det heller, herr talman. Helt plötsligt kan vi då hamna i läget att friskolor lägger ned och kommunerna får ta över barnen. Det här är alltså en alternativ lösning mellan de två.

Anf. 123 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Det kan vara en stor vinst att ha varit lärare i sin tidigare yrkesutövning. Men det är sannerligen ingen garanti för att alltid landa rätt i utbildningspolitiken. Till skillnad från en del av mina politiska kollegor tror jag att man även utan att ha varit lärare kan ha väldigt mycket att bidra med och att åstadkomma när det gäller svensk utbildningspolitik. Och det är förvånande att man kan ha så mycket erfarenhet av att ha varit lärare men ändå inte bistå när det gäller en rad viktiga reformer som Alliansen och Moderaterna lägger fram för ökad kunskap i skolan.

Därför vill jag bland annat fråga Stefan Jakobsson: Hur ser Sverigedemokraterna på minskad administration? När man har varit lärare är man ju ganska väl medveten om hur administrationsbördan ser ut. Alliansen har lagt fram en rad förslag om hur vi ska kunna få minskad administration. Men vi ser inga förslag från Sverigedemokraterna.

Är det någonting som saknas och som regeringen inte lägger fram förslag om är det ökad undervisningstid. I Sverige går barn i snitt ett år mindre i skolan än vad man gör i andra jämförbara länder. Därför är det intressant att höra vad Stefan Jakobsson säger om mer undervisningstid. Vi har från moderat håll föreslagit att lägga på en timme i lågstadiet varje dag, vilket innebär fem timmar mer i veckan. Även här skulle jag vilja veta hur Sverigedemokraterna ställer sig.

Anf. 124 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att vi är överens, eftersom vi har jobbat inom yrket bägge två: Att vara en bra lärare handlar om att *orka* vara en bra lärare.

Vi har gjort en analys. Nej, vi har kanske ännu inte hunnit samskriva allting som Alliansen föreslagit. En del saker kanske vi inte står bakom.

En del står vi bakom, men vi har olika sätt att se på det. Vad gäller omringpersonalen har vi föreslagit en stor satsning med stimulansbidrag till dess att vi kan plocka tillbaka den här personalen, kanske till statlig anställning. Vi ser neddragningen av SYV:ar, kuratorer, skolläkare och skol-sköterskor. Hela skolhälsovården är nästan på väg att rasa i vissa skolor. Kan vi sätta oss ned och diskutera tror jag att en stor del av administrationen skulle kunna försvinna. Våra förslag om att till exempel ta in näringslivet och föreningslivet kommer också att minska väldigt mycket på administrationen. Det kommer att göra att lärarna får fri tid.

Jag är inte säker, herr talman, på att Camilla och jag är överens i frågan om fler timmar. Jag tror inte att fler timmar är lösningen. Finland ligger säkert 20 placeringar över oss i den senaste undersökningen, men det är inte fler timmar som gör att barnen blir bättre där, utan snarare färre timmar och effektivare lektioner. Vi har ett stort aber i det svenska skolsystemet, herr talman. Det är att det tyvärr tar väldigt lång tid att komma igång med lektionerna. Det ägnas väldigt mycket tid åt allting runt omkring. Jag tror att den senaste siffran jag läste var att 16 minuter av 40 ägnas åt annat än skolundervisning på varje lektion. Det är enorma tidsförluster. Jag är inte säker på att lösningen är att kompensera det med några få timmar extra, herr talman.

Men jag är pragmatisk. Jag är beredd att sätta mig ned och diskutera med alla partier, även Vänsterpartiet, för att kunna komma fram till en gemensam skolpolitik där Skolkommissionen skulle kunna ligga kvar som en grund att stå på. Nu har vi fått en del i det, och det kommer vi säkert att jobba med, alla partier. Men ju mer vi sitter ned och diskuterar, desto mer av alternativa och bra lösningar kommer det för lärare och rektorer. Det är jag helt övertygad om.

Anf. 125 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Nej, det är mycket riktigt så att det finns ett antal punkter som vi definitivt inte är överens om, däribland undervisningstiden. Det är klart att mindre undervisningstid knappast kommer att leda till bättre resultat. Vi får titta på hur det ser ut runt omkring i vår omvärld. Det är de facto så att svenska barn har ett år kortare undervisningstid och dessutom betydligt kortare dagar. Inte minst i den del av Asien som Stefan Jakobsson så gärna hänvisar till går man i skolan betydligt längre. Men så långt sträcker sig naturligtvis inte våra förslag.

Jag blir lite undrande och bekymrad över det konstiga resonemanget i det föregående replikskiftet med kollegan Lena Hallengren. Jag förstod det inte riktigt. Jag skulle vilja att Stefan Jakobsson utvecklar hur man egentligen i praktiken föreslår ett kommunalt veto när det handlar om etableringen av friskolor. Friskolor är någonting som vi från Alliansen är väldigt glada över att vi har. Vi är glada över att Skolkommissionen slår fast att det här är ett tillskott som har varit väldigt viktigt för utvecklingen av svensk skola. Friskolorna vill vi slå vakt om. Jag blir väldigt bekymrad över vart den här reformen skulle leda vidare i händerna på sverigedemokrater. Kommunalt veto vet vi hade inneburit att en rad friskolor aldrig hade fått etableras i det här landet. Därför önskar jag ett klagande. Vad innebär det högst osäkra som Stefan Jakobsson sa för en stund sedan? Är det så att friskolorna kommer att finnas kvar?

Anf. 126 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är bra att Camilla Waltersson Grönvall frågar om detta. Vi vill absolut inte ha ett kommunalt veto. Friskolorna har hjälpt många kommuner. Som exempel kan jag ta Botkyrka, en extremt röd kommun. Där är man väldigt glad över att man har fått öppna friskolor, för man hade annars aldrig fått ihop det med lokaler och elever över huvud taget. Friskolorna ska finnas kvar.

Ska man öppna en ny friskola gäller dock precis det som jag läst upp angående tillstånd, tillsyn och alla sådana saker. Det är viktigt att vi tittar på kvaliteten i friskolorna. Men det är lika viktigt – och där tror jag att vi är överens – att vi tittar på de kommunala skolorna. Det finns många kommunala skolor som underpresterar kraftigt.

Det ska vara en prövorätt, inte en vetorätt. Den stora skillnaden med prövorätten är att man har rätt att överklaga – som kommun i det här fallet – ifall man tycker att öppnandet av en friskola inte tillför någonting. Det här är egentligen inget konstigt. Vi har tittat på vilka skrivelser, herr talman, som fanns 1990–1991, när man införde de här sakerna. Då handlade det om att friskolorna skulle tillföra saker som den kommunala skolan inte redan hade. Jag är helt övertygad om att det finns massvis med saker som friskolorna tillför. Lugn och ro kanske är en av de sakerna – det är något som vissa friskoleenheter verkligen har som käpphäst. Där har vi haft stora problem i den svenska skolan.

Ni behöver alltså över huvud taget inte oroa er över att Sverigedemokraterna ska svänga i frågan om friskolorna. Däremot tycker jag att vi ska titta på en prövorätt.

Jag vill gå tillbaka till frågan om mer av samma. Om jag har en bilmekaniker som inte lagar min bil på ett bra sätt tror jag inte att lösningen är att han får fler timmar. Jag tror att han kommer att fortsätta göra samma fel då. Det som däremot behövs är utbildning. För lärarna behöver vi en vidareutbildning som också drivs in i lärarutbildningen, så att vi gör rätt från början. Här har vi stora problem.

Jag har pratat om bland annat Singapore. Där läser man kortare tid och fokuserar på bra lektioner. Man har också digitaliserat. Barnen får en helt annan hjälp efter skolan med hjälp av det digitala och alltihop. Jag kommer att ha en presskonferens om tre fyra veckor där jag presenterar bra mycket mer förslag om det här.

Anf. 127 ELISABET KNUTSSON (MP):

Herr talman! Skolan är avstampet för allas väg ut i vuxenlivet och in i arbetslivet och samhällets alla olika strukturer, med allt vad det innebär. Alla har inte lika lätt att hamna helt rätt i avstampet. En del får inte till det alls och kommer aldrig riktigt över på andra sidan, trots flera försök. Men det är skolans ansvar att hjälpa och stödja varje elev på vägen mot målet. Skolan ska arbeta kompensatoriskt, så att undervisningen blir likvärdig och jämlik och så att alla ges en ärlig chans.

Att satsa på de yngsta är väl investerad tid för att säkerställa en god fortsatt utveckling. Under lång tid har de stödjande insatserna kommit alldeles för sent, vilket har orsakat mycket oro och sorg för elever, vårdnadshavare och lärare. Att hämta in förlorad tid och kunskap är inte något man gör på en terast.

Herr talman! Skollagen säger att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna, som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Vidare säger skollagen att den som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling och att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Regeringen har därför satsat så att skolor i socioekonomiskt utsatta områden ger pedagoger ökad möjlighet att se varje individ i gruppen och på så vis tillfredsställa de behov som finns av att stötta elever som behöver lite extra stöd för att ta sig vidare genom grundskolan.

I PISA-rapporten framhåller man att den ökade segregationen ger en ojämlig skola. Resultaten talar sitt tydliga språk.

Därför har regeringen också presenterat ett långsiktigt reformprogram som ska stärka utsatta områden och motverka segregation. Här gäller det att få olika aktörer i samhället att gå ihop för att nå ett bra resultat och vara goda förebilder i konsten att samarbeta.

Arbetet fokuserar på fem delar för att bryta segregationens mekanismer och lyfta utsatta områden. Det handlar om att förhindra brottslighet, bryta långtidsarbetslöshet, lyfta skolan och elevernas resultat, stärka samhällsservice, bekämpa trångboddhet, ge stöd åt civilsamhället och arbeta för de demokratiska värderingarna. Det är ett långsiktigt arbete som ska ske i nära samarbete mellan myndigheter, kommuner och civilsamhälle.

Min övertygelse är att elever känner sig trygga i skolor där klasserna inte är för stora – det gäller alla stadier –, där det finns många vuxna med skiftande kompetens och kompetenta lärare men även fritidsledare och där det finns en fungerande elevhälsa där relevant stöd sätts in när behovet uppkommer. Trygga elever kan ägna sin energi åt sin utbildning. De kan utveckla färdigheter som samarbete och problemlösning och se nyttan med sin skolgång.

Så här vill jag se att alla elever får det i vårt land.

Grundskolan är vägen fram till gymnasiet. Gymnasiet är för de allra flesta vägen till ett arbete eller vidare studier. För att göra välöverlagda val behöver de få god studie- och yrkesvägledning. Skolverket har fått i uppdrag att fortbilda studie- och yrkesvägledare i jämställdhet, så att eleverna inte begränsas i sitt val av utbildning och jobb utifrån kön eller social och kulturell bakgrund. Det är ju en av de frågor som Miljöpartiet har drivit länge.

Att ha en gymnasieexamen är, som sagt, för de allra flesta ungdomar dörren till arbetsmarknaden. Därför är det av allra största vikt att ungdomar ges möjlighet att förverkliga sin examen.

Här har regeringen gjort stora satsningar som nu börjar ge resultat ute i landet. Gymnasieskolan ska tillgodose alla elever som vill fortsätta och läsa vidare på universitet och högskola men också dem som vill satsa på en gymnasial yrkesutbildning.

Gymnasieskolan har under den senaste tiden funnits i fokus genom den gymnasieutredning som regeringen tillsatte och som nu varit ute på remiss. Här finns många nya förslag som behöver tittas närmare på, och det är viktigt att både forskning och profession får säga sitt.

För mig som miljöpartist är det otroligt viktigt att alla som vill får möjligheten att läsa vidare på universitet och högskolor, oavsett vilken linje de valt på gymnasiet. Precis som inom hela skolområdet finns det elever som har svårt att nå slutmålet, och för dem måste det finnas hjälp och stöd. Därför satsar regeringen nu på samverkan för bästa skola även på gymnasienivå.

För en del elever är steget mellan högstadiet och gymnasiet stort, och de har inte förmått att uppnå fullständig behörighet. Då finns det ett antal alternativ, så kallade introduktionsprogram. Introduktionsprogrammen är till för dem som inte har behörighet till gymnasieskolans nationella program. Det finns fem introduktionsprogram, vars mål är att förbereda eleverna antingen för nationellt program, för arbetsmarknaden eller för någon annan utbildning, till exempel på en folkhögskola.

Varje elev som läser på introduktionsprogrammen har en individuell studieplan och läser på heltid. Introduktionsprogrammen ger eleverna möjlighet att studera utifrån sina individuella förutsättningar. Individuellt alternativ och språkintrouktion är inte sökbara utbildningar. Elever tas in via kurator, gymnasiesamordnare och uppföljningsansvariga i kommunen. Innehållet i de två utbildningarna utformas av elev och skola gemensamt.

Att ge varje elev en chans att komma vidare är nyckeln till att vårt samhälle får en harmonisk utveckling och för eleverna en hjälp att komma vidare i livet till arbete eller vidare studier. Det är viktigt att ge våra unga olika vägar att gå och att vi inte låter dem hamna i ett vakuum, att de sitter hemma och inte kommer sig för med något.

Skolan kommer med stor sannolikhet att genomgå en del förändringar framöver. Det viktiga och absolut nödvändiga är att vi inte hastar fram några beslut, utan att vi ger den tid som behövs för att ta fram välgrundade underlag, där många varit med och sagt sitt, för att få en förändring som står sig mer än en mandatperiod. Skolan, lärarna och eleverna behöver lugn och ro och inte snabba kast som rycker och sliter i systemet.

Profession och forskning har i en kommission med stor politisk spännvidd pekat på vad vi kan göra för att skapa likvärdighet i resurstilldelningen mellan skolor och uppnå större jämlikhet. Vi har ett samlat förslag för att stärka och bygga en jämlik skola i Sverige igen. Företrädare för elever, lärare och skolledare i svensk skola ställer sig bakom förslaget, som redan är ute på remiss. Nu finns det höga förväntningar på oss skolpolitiker på olika nivåer i hela landet och oavsett politisk färg att nå samsyn över partigränserna och omsätta Skolkommissionens arbete i nationell samling runt skolan.

Därmed yrkar jag bifall till förslagen i de tre betänkandena UbU17, 18 och 19.

Anf. 128 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Till Elisabet Knutssons förtjänst ska jag säga att hon pratar väldigt varmt om vad den egna regeringen har åstadkommit under de här åren, och det vore väl sorgligt annars. Men jag måste samtidigt säga att jag känner väldigt lite igen mig i den beskrivning som Elisabet Knutsson gör av svensk skola. Då vågar jag påstå att jag oerhört regelbundet, varje vecka, befinner mig ute på studiebesök och också har bra kontakter utifrån min yrkesbakgrund.

Ett par av de saker som jag i dag funderar över när jag hör dig är hur dina studiebesök, om du nu gör några sådana, har varit och dina erfarenheter av introduktionsprogram. När man lyssnar på Elisabet Knutsson i dag skulle man kunna tro att dessa är de program som fungerar absolut mest fantastiskt. Men om vi studerar hur de faktiskt fungerar och hur de lyckas med sitt uppdrag vet vi att språkinstruktionen är ett av de gymnasieprogram som vi har absolut störst bekymmer med.

Ser inte Elisabet Knutsson att vi skulle behöva göra ett antal förbättringar av de här programmen? Vilka förbättringar ska vi i så fall göra? Vilka verktyg har regeringen i sin verktygslåda för att hjälpa de här eleverna som verkligen behöver komma vidare och ut i ett yrkesliv? De riskerar nämligen att hamna i ett livslångt utanförskap om de inte hamnar rätt på gymnasieskolan. I introduktionsprogrammen har vi våra absolut största bekymmer i dag.

Anf. 129 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Camilla Waltersson Grönvall! Det är klart att det finns problem, och det finns det överallt. Att inte jag skulle vara ute på studiebesök i verksamheten kan jag dementera på en gång. Jag är precis som du lärare och har varit yrkesverksam i många år. Jag har många kollegor som jag både kan hälsa på och bolla idéer och tankar med.

Det är klart att det finns problem med introduktionsprogrammen. Det finns det som sagt överallt. Detta är saker som vi tar itu med, som man diskuterar och som man för framåt. Med tanke på den stora mängd människor som har kommit in till vårt land skulle det vara otroligt fantastiskt om vi skulle ha löst detta utan några som helst problem. Det handlar om att de som går på introduktionsprogrammet når framgång och kommer att ta sig vidare. Efter hand och hela tiden byggs verksamheten upp på ett bättre sätt.

I alla reformer, oavsett om det är vi eller ni som gör dem, finns det problem i början.

Anf. 130 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! På något sätt kan jag känna att det inte duger att svara att det finns problem överallt. Jag ser att vår uppgift som politiker – och inte som lärare i detta sammanhang – är att se till att ge förutsättningar för att problemen kan lösas.

Jag hör inte ett enda konkret förslag från Elisabet Knutsson om på vilket sätt man ska möta bekymren. Det ser inte bättre ut nu än det gjorde för ett litet tag sedan. Vi talar inte om att det var starten på programmen som var det stora bekymret utan om att de dras med allt större bekymmer.

Vad är regeringens förslag till att förbättra programmen? Vi har just hört om en fantastisk bild från talarstolen när Elisabet Knutsson höll sitt tal om programmen. Men vi hör ingenting om vilka konkreta förslag vi skulle kunna få.

Nästa fråga jag har handlar om Skolkommissionen. Jag skulle vilja få ett ärligt svar. När du startade ditt uppdrag den här mandatperioden, trodde du då att det skulle ha hänt så här lite inom svensk skola och att det skulle ha presterats så få reformer från den regering du företräder? Borde det inte ha hänt mer? Läger inte den skolkommission vars förslag nu går ut på remiss fram oerhört få konkreta förslag? Det handlar egentligen om att

Prot. 2016/17:105
4 maj

Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor

man tillsätter väldigt många nya utredningar. Det är ett tiotal nya utredningar, som i praktiken inte kommer att få något reellt genomslag under den här regeringens mandatperiod.

Är det inte dags att benämna detta vad det egentligen är – ett ganska monumentalt misslyckande för regeringen och utbildningsminister Gustav Fridolin med de tusen dagar som ni nu har haft möjlighet att påverka svensk skola?

Anf. 131 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Herr talman! Det är stor skillnad på att göra saker och göra det bra och att göra saker och få göra om dem.

Det vi gör nu är att vi utreder, ser efter, talar med professionen och grundar våra inspel med bra underlag. Det jag tänker när jag ser tillbaka på alliansregeringen är att det lades fram många förslag hela tiden – enormt många förslag. Men en hel del av dem fick gå tillbaka igen. Lärarlegitimationen, till exempel, var väl tre gånger i riksdagen. Man införde en massa saker som lärarna skulle göra – skriva omdömen och så vidare. Och nu står man och pratar om att vi måste ta bort administrativa uppgifter för lärarna. Det är sådana arbetsuppgifter som Alliansen har ålagt skolan.

Nja, jag tycker inte att utbildningsminister Gustav Fridolin har gjort ett dåligt jobb. Jag tycker att han genom att ha talat med professionen och med fackföreningarna, landat det hela och tillsatt utredningar har gjort ett bra förberedande arbete för att fatta långsiktiga beslut som varar mer än en mandatperiod.

(forts. § 14)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 13 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UbU16 Vuxenutbildningen

Punkt 1 (Yrkesvux och yrkeshögskolan m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

177 för utskottet

121 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 38 SD, 23 MP, 18 V, 1 -

För res. 1: 72 M, 20 C, 15 L, 14 KD

Frånvarande: 16 S, 12 M, 9 SD, 2 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Prot. 2016/17:105

4 maj

Punkt 2 (Stimulanser till kombinationsutbildningar under etableringstiden för nyanlända m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

Votering:

226 för utskottet

72 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 38 SD, 23 MP, 20 C, 18 V, 15 L, 14 KD, 1 -

För res. 2: 72 M

Frånvarande: 16 S, 12 M, 9 SD, 2 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 6 (Kartläggning av existerande lärplattformar m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

206 för utskottet

19 för res. 5

72 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 38 SD, 21 MP, 20 C, 15 L, 14 KD, 1 -

För res. 5: 1 MP, 18 V

Avstod: 72 M

Frånvarande: 16 S, 12 M, 9 SD, 3 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 14 (forts. från § 12) **Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor** (forts. UbU17, UbU18 och UbU19)

Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor

Anf. 132 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Jag vill förklara för alla som lyssnar på debatten att vi just nu debatterar tre olika betänkanden som alla går under namnet *Skolväsendet*. När vi yrkar bifall till reservationer i olika betänkanden kan det låta lite speciellt, och det kanske också föranleder en del frågor om varför vi diskuterar saker lite om lott och på olika sätt.

Som centerpartist står jag givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till några av dem. Det är reservation

1 och 6 i betänkande UbU17, reservation 2 och 7 i betänkande UbU18 och reservation 8 i betänkande UbU19.

Herr talman! Jag skulle vilja koncentrera mig på några frågor som finns i de olika betänkandena, och jag börjar med UbU17.

Skolväsendet som helhet rymmer otroligt många olika frågor. Det här betänkandet grundar sig på motioner från den allmänna motionstiden, vilket gör att vi ibland kanske känner att de stora frågorna inte riktigt ryms eftersom vi inte har skrivit motioner om dem eller för att någon ny proposition kanske precis har lagts fram.

Men när det gäller skolväsendet och den första reservationen som jag yrkade bifall till handlar det om att det är otroligt viktigt hur vi stöttar de demokratiska värderingarna och hur de får genomslag i verksamheten. Därför har Alliansen en gemensam reservation som handlar om skolans värdegrund och behovet av att rektorer och lärare säkerställer att utbildningen arbetar framgångsrikt för att främja demokratiska värderingar och utmana extremistiska värderingar. Här behövs kompetensutveckling och utarbetande av verktyg som kan tjäna både som inspiration och som stöd i arbetet. Det handlar också om på vilket sätt skolan arbetar tillsammans med det civila samhället, tillsammans med föräldrar och så vidare.

Det här var den första reservationen som jag yrkade bifall till, och där har vi tydliga förslag från allianspartierna.

Det finns ett tillkännagivande som handlar om könsuppdelad undervisning. Det är lite frustrerande när regeringspartierna talar i början av debatten och man då inte har möjlighet att begära replik och ta en diskussion. Lena Hallengren sa att det är en öppen dörr som sparkas in och att det egentligen inte behöver göras någon förändring när det gäller detta. Men som vi har sett på det är det viktigt att det här förtydligandet görs i skollagen därför att det råder så pass mycket osäkerhet runt de här frågorna ute på skolorna.

En annan fråga som betraktas som en öppen dörr – och jag kan tänka att det är bra, för om man från regeringspartierna menar att det är en öppen dörr kommer det att ske en förändring ganska snart – är den om programmering.

Programmering i skolan finns och är bra men i alldeles för få skolor. Det finns skolor som arbetar med detta på olika sätt, men det är otroligt viktigt att vi får genomslag så att alla elever får chansen.

Jag diskuterade med en rektor på ett teknikprogram i Skövde för några år sedan varför det är så lågt intresse för teknikprogrammet. Man funderade på vilken studie- och yrkesvägledning som gavs och hur man kunde koppla den till programmering.

Frågan som hon ibland ställde var: Är du bra på språk? Ja, svarade en elev då. Då ska du välja teknik, för där ingår programmering, och det är ett språk, sa hon.

Har du språkkänsla och språkförmåga är programmering en mycket viktig väg in i inte minst teknikprogrammet. Här bidrar de politiska förslag vi nu arbetar med och lägger fram till skapa en bättre jämställdhet inom de olika programmen.

Lena Hallengren nämnde Skolverket och arbetet med att ta fram digitala strategier och it-strategier. Vi var några från utskottet som besökte SKL för några veckor sedan. Deras signal till oss då var att den it-strategi som regeringen nu jobbar med känns gammaldags redan från början. Det

där ligger och gnager, tycker jag, och jag funderar på vad man skulle behöva göra så att man också skapar en strategi som inte är för gammal från början. Men det är kanske en annan debatt än den här.

En annan fråga som redan har varit uppe i debatten handlar om digitalt och centralt rättade prov. Vi benämndes som lärare, några stycken som har suttit och jobbat med att rätta prov, och visst är det en kär uppgift att rätta centrala prov. Där finns ett riktigt bra sätt att underlätta lärarnas arbete. Det handlar om att man både rättar och utvärderar proven centralt. Digitala prov finns självklart tillgängliga. De skickas inte iväg som pappersproven, utan de finns tillgängliga för lärare och elever även framgent.

Jag vill påpeka att Centerpartiet i kommittémotionen för utgiftsområde 16 föreslog att ytterligare 16 miljoner kronor skulle avsättas för området externt rättade nationella prov. Det finns i vår budgetmotion.

Herr talman! Låt mig gå vidare till nästa betänkande, UbU18, som handlar om lärare och elever. Detta är en glädjens dag, har vi konstaterat i utbildningsutskottet. Det är glädjande att det finns ett antal motioner som tillstyrks av riksdagens utskott, nämligen de som handlar om studie- och yrkesvägledning.

Det finns dels en moderat motion, dels en centerpartistisk motion som hela utskottet tillstyrker och där vi ställer oss bakom att ta fram en digital studie- och yrkesvägledningsplattform och att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet.

Det ser väldigt olika ut på olika skolor; det vet vi som träffar vägledare och kommunföreträdare. Det är klart att vi behöver säkerställa en hög kvalitet. Inte minst många av våra nyanlända ungdomar har ett stort behov av riktigt bra vägledning, både för att förstå vilka möjligheter de har själva och för att förstå hur det svenska utbildningssystemet är uppbyggt och fungerar. Det är därför bra att regeringen nu får en skarp uppmaning från riksdagen att återkomma snarast med en lösning på detta.

Nu går jag vidare till UbU19, det sista betänkandet om skolväsendet. Det handlar om övergripande skolfrågor. Här vill jag lyfta upp frågan om fjärrundervisning, där man har klämt in att man skulle kunna ha en försöksverksamhet med vissa ämnen. Allianspartierna och framför allt Centerpartiet har varit väldigt tydliga med att det finns många relevanta ämnen där man skulle kunna använda delar av undervisningen för fjärrundervisning.

För att kompetens ska vara tillgänglig i hela landet – i storstäder, i småstäder och på landsbygden – krävs att detta löses snarast. Vi ser fram emot den utredning som Lena Hallengren nämnde och som kommer den 30 maj, om jag minns rätt, för att se på vilket sätt man ska lösa detta så att det inte kommer ytterligare förslag på utredningar som vi ska tampas med.

Det är en viktig del på vilket sätt vi får tillgång till rätt lärare med de kompetenser och behörigheter som behövs runt om i Sverige. Centerpartiet har lyft upp en kompetensutvecklingsgaranti. Den kan delvis liknas vid det som Skolkommissionen lyfte fram om professionsutveckling, professionsprogram och så vidare. Att säkerställa kompetensutveckling är en jätteviktig del.

Vi behöver fokusera på kvalitet. Låt mig avslutningsvis säga att för att det ska vara en bra skola i Sverige behöver denna skola se olika ut för att möta barn med olika behov. I den förutvarande debatten talades det om

behovet av utbildning om man har någon form av intellektuell funktionsnedsättning och att det finns vägar vidare.

En annan grupp som man har diskuterat ganska mycket de senaste månaderna är särbegåvade barn, som många gånger kan uppleva skolan som oerhört svår därför att de inte blir förstådda. Ibland är man lite raljant och säger att de duktiga barnen klarar sig oavsett skola, men så är det inte. Alla barn har behov av att bli sedda utifrån de individer de är. Därför är det viktigt att vi har en bra kvalitet i alla skolor i Sverige.

Häromdagen firade Friskolornas riksförbund 25 år efter friskolereformen. Det är oerhört viktigt att se vad friskolorna har tillfört den svenska skolan och vad det fria skolvalet tillför för alla elever. Det är otroligt viktigt att värna det fria skolvalet och att man kan välja mellan olika, bra skolor. Det är detta som vi på olika sätt bör sätta fokus på i det framtida arbetet.

Lena Hallengren nämnde att det verkar finnas en ganska stor samsyn i de utbildningspolitiska frågorna. Jag vill också berömma Skolkommisionen, som har en hel del riktigt bra förslag. Samtidigt känner man sig lite otålig när det föreslås tio nya utredningar, för vi vet att behoven är stora just nu.

Det sker ett bra förändringsarbete, och detta behöver vi peka på och främja på olika sätt. Vi behöver grunda detta på forskning och beprövad erfarenhet och se till att vi har en skola i världsklass. Det har vi möjlighet att göra relativt fort. Det finns många exempel som visar på detta.

En annan viktig del, avslutningsvis, är att sätta fokus på en riktigt bra kvalitet i lärarutbildningen, att öppna upp för fristående lärarutbildning så att den blir konkurrensutsatt och att det blir en bra rektorsutbildning som är värd namnet, så att skolan kan ledas på ett bra sätt.

(Applåder)

Anf. 133 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3 i UbU17, reservation 21 i Ubu18 och reservation 18 i UbU19.

Jag tänkte börja med att prata om den första reservationen jag lyfte upp, nämligen reservation 3 i UbU17. Som utbildningsutskottets ordförande Lena Hallengren förklarade har Socialdemokraterna och regeringen redan aviserat att man kommer att hantera frågan om könsseparat undervisning snart. Detta är anledningen till att denna reservation finns, utifrån Socialdemokraternas och Miljöpartiets syn.

Vänsterpartiets reservation handlar om att vi anser att man bör förtydliga när det gäller könsseparat undervisning i till exempel feministiskt självförsvar, vilket vi har föreslagit här i kammaren genom motioner och så vidare. Jag nämner detta i mitt särskilda yttrande i betänkandet.

Det är intressant när man pratar om könsuppdelad undervisning. Argumentationen från många håll här inne handlar om att bryta med de könsstereotypa rollerna och se till att man kan fungera i grupp oavsett vilket kön man har och så vidare. Samtidigt vet vi att denna fråga har kommit upp i och med att vissa friskolor med konfessionella inslag har uppmärksammats i medierna den senaste tiden. Det gör det omöjligt att separera dessa frågor från varandra just nu, vilket är synd.

Könsuppdelad undervisning har funnits i svensk skola hos såväl kommunala som privata huvudmän i hur många år som helst, bland annat när det handlar om sexualundervisning och idrottsundervisning. På skolor har det funnits separat undervisning för killar när man undervisar i feministiskt självförsvar och en rad andra ämnen. Det är tråkigt att fokus har hamnat på den frågan på det här sättet, på grund av några uppmärksammade fall på konfessionella friskolor.

För Vänsterpartiet är det aldrig okej att elever skiljs åt i skolan av religiösa skäl. Om Skolinspektionen upptäcker att det handlar om religiösa skäl ska man självfallet ta tag i det. För oss är dock viktigt att värna om att det är lärarna som vet vad som behövs för att ge eleverna den bästa undervisningen. Om en lärare anser att det är bättre att separera eleverna när man har sexualundervisning är i alla fall inte jag av den åsikten att man ska ta ifrån dem den möjligheten. Därför hoppas jag att regeringen, åtminstone i nästa steg, tar hänsyn till detta.

Jag tänker gå vidare till betänkande UbU18, som också är ett stort betänkande. Vänsterpartiet har en rad reservationer där, men vi kommer enbart att lyfta upp reservation 21.

Jag tänkte prata om studiehandledningen och modersmålsundervisningen. Att en elev ännu inte behärskar svenska fullständigt får inte leda till att hen halkar efter i skolan. Därför är rätten till studiehandledning otroligt viktig. Som nämnts tidigare från talarstolen vet vi att det ser väldigt olika ut i olika kommuner.

Om en elev med ett annat modersmål har svårt att tillgodogöra sig undervisning har man rätt till studiehandledning. Men vi måste också se till att detta följs. Därmed behöver Skolverket på ett tydligare sätt gå ut med hur man kan rekrytera bland annat nya studiehandledare eller modersmålslärare.

Enligt Skolinspektionens granskningar fanns det många skolor som inte ens kände till studiehandledningen som stödform. Jag har själv märkt detta när jag har besökt vissa skolor, där man i vissa fall talar om modersmålsstöd. Vi vet ju att det inte är det begrepp som används i lagstiftningen när det handlar om grundskolan och gymnasieskolan, utan modersmålsstödet omfattar de barn som går i förskolan.

I vissa kommuner talar man om att man inte kan rekrytera tillräckligt mycket kompetent personal, vilket också visar på en snäv syn när det gäller vilka som skulle kunna passa in. I och med det flyktingmottagande vi har haft de senaste åren finns det en stor möjlighet att till exempel rekrytera studiehandledare och modersmålslärare i bland annat det arabiska språket. Jag vet också att regeringen redan har påbörjat ett arbete och att det pågår vissa projekt runt om i landet för att få till detta, men det behövs självfallet mer.

Studiehandledningen sköts i dag i hög grad av modersmålslärare, som inte alltid har kunskapen i det specifika ämne som eleven behöver hjälp med, vilket sänker kvaliteten på studiehandledningen.

Modersmålet som ämne har den viktiga uppgiften att stödja eleverna i deras kunskapsutveckling. Som alla känner till är bra kunskaper i modersmålet också ett verktyg som underlättar för att du framöver ska klara dig bättre i alla ämnen i skolan.

Jag tänkte gå vidare till frågan om elevhälsa, även där med fokus på nyanlända. För de barn som kommer till Sverige på flykt från krig och förtryck är skolan en extremt viktig plats för att rota sig och kunna upprätta en fungerande vardag. Skolan har också en central roll för dessa barns välbefinnande och hälsotillstånd. I skolan synliggörs elevernas välbefinnande, och tecken på oro och stress blir påtagliga.

Genom fungerande elevhälsa kan trauman och annan bristande hälsa uppmärksammas och behandlas på ett tidigt stadium. Vi vet alla att elevhälsan har haft vissa bekymmer generellt; det gäller inte enbart de nyanlända. Det handlar om resurser, tillgång till personal och så vidare. I detta fall är frågan om vissa elever, som har kommit hit som flyktingar, över huvud taget ska kunna klara sig.

Därför behövs det en kompetenshöjning inom elevhälsan för att den ska kunna möta de behov som de nyanlända eleverna har. Regeringen borde därför återkomma med förslag till hur elevhälsoteamens kompetens kan stärkas för att möta dessa elevers behov, bland annat inom traumabehandling. Där kommer vi såklart också in på frågan om den allmänna vården. Men det är viktigt att skolan, som är först att möta dessa elever, signalerar tidigt.

Utöver detta har Vänsterpartiet en reservation, som jag har lyft, som handlar om elevdemokrati och elevers inflytande. Skolans och elevernas relationer ser, som ni känner till, ut på många olika sätt. Precis som andra samhällsgrupper, som studenter eller arbetstagare, ska elever därför ha ett antal rättigheter.

Elevers rätt till inflytande och möjligheter att organisera sig regleras i dag i skollagens 4 kap. Dessvärre är regleringen otidsenlig och bör därför uppdateras för att ge bättre stöd till rektorer, huvudmän och elever i hur de ska arbeta med elevinflytande. Detta borde egentligen inte vara en jätteideologisk fråga för oss att hantera i utskottet, men tyvärr har vi inte fått gehör för den politik vi har lyft fram.

Ett av problemen med skollagens 4 kap. är att elevers individuella rätt till inflytande och elevsammanslutningars påverkansarbete blandas samman och likställs i lagstiftningen. För att elevers inflytande i skolan ska utvecklas måste dessa två begrepp särskiljas. Varje elev ska ha individuell rätt att utöva inflytande och rätt att utöva inflytande genom att organisera sig i elevorganisationer, elevråd etcetera.

Detta är således inte ett ansvar som kan läggas på elever genom elevkårer, elevråd eller andra elevsammanslutningar. Det individuella inflytandet ska inte heller förväxlas med elevers rätt att gå samman för att påverka. Denna skillnad behöver tydliggöras.

I dagsläget organiserar sig elever i olika former. Det är viktigt att huvudmannen och rektorerna inte försöker styra elevers sammanslutningar och att dessa sammanslutningar inte ses som ett sätt att säkerställa att elever får inflytande, utan som en fristående förening som värnar elevernas intressen.

I skollagen och i praktiken blandas dock de olika formerna för organisering ihop. Detta skapar problem för elevers rätt och möjligheter att organisera sig fritt. Vi vill att elevers rätt att själva avgöra vilka organisationsformer som ska användas för att få inflytande ska tydliggöras i skollagen.

Enligt Sveriges Elevkårer gick 55 procent av eleverna i gymnasieskolan på en skola med en elevkår 2015. 27 procent var medlemmar i en elevkår, och på de skolor där elevkårer fanns var ungefär hälften medlemmar i dem. Dessutom visar en rapport från Sveriges Elevkårer att 75 procent av rektorerna har mycket högt eller högt förtroende för de elevkårer som finns.

Trots detta finns elevkårer inte ens nämnda i skollagen, vilket är anmärkningsvärt. Detta ger en felaktig bild bland rektorer på landets gymnasieskolor av att elevkårer inte är så vanligt förekommande eller inte är en legitim organisationsform, som exempelvis elevråd, som alla här har talat om tidigare. Möjligheten att organisera sig i elevkårer bör därför också tydliggöras i skollagen.

Då går jag över till utbildningsutskottets betänkande 19, där jag hade lyft upp reservation 18, som handlar om avgifterna och en avgiftsfri skola. Detta är en avgörande fråga för många arbetarklassfamiljer och ensamstående, som inte har råd att betala för det som skolan egentligen ska stå för eller för de aktiviteter som skolan anordnar i samband med någon utbildningsverksamhet.

Ni känner alla till och har förmodligen själva, till skillnad från mig, barn som har haft kamrater som kanske inte har kunnat ha med sig en så fin matsäck som ni har skickat med era barn till friluftsdagen. Eller så har ni på annat sätt kunnat se att det finns många barn här i landet vars föräldrar inte har möjlighet att betala för elevernas skolutbildning.

Därför tycker jag ändå att riksdagens utbildningsutskott bör fundera på att förändra lagstiftningen så att skolan blir avgiftsfri på riktigt. I dag är den enligt lagstiftningen avgiftsfri till viss del, men samtidigt kan skolorna ta ut vissa avgifter, vilket man gör, bland annat i samband med friluftsdagar. Av denna anledning yrkar jag bifall till reservation 18.

Utöver detta nämns det fria skolvalet, aktivt skolval och kösystemet till fristående skolor i betänkandet och i reservationerna från de andra partierna. Vi i Vänsterpartiet är, som vi alltid har varit, väldigt tydliga i denna fråga. Oavsett om det handlar om det fria skolvalet eller friskolereformen och vinsterna är det en självklarhet för oss att vi inte ska ha ett system som bygger på att vi har bättre och sämre skolor, där människor i en konkurrenssituation så fort som möjligt behöver välja för att hitta den bästa skolan.

I stället måste vi se till att bygga upp ett likvärdigt skolsystem, där människor inte behöver hetsas till att välja. Det man kallar aktivt skolval bör kallas obligatoriskt skolval, för det är vad det handlar om: att tvinga människor att välja skola. Gör du inte det vet du att du inte kommer att få gå i den ”bättre” skolan.

Även i vinstfrågan tycker jag att Lena Hallengren tidigare, både i replikskiften och från talarstolen, var väldigt tydlig med vårt ställningstagande. Detta handlar inte om att sätta stopp för alla friskolor. Det handlar om att sätta stopp för de oseriösa aktörer som finns inom friskolesektorn, men också för alla dem som enbart finns där för att göra pengar på våra skatteresurser, våra elever och vår personal.

Därmed bör vem som helst, tycker jag, instämma i det som Lena och jag har tagit upp här. Alla resurser som kommer till vår skola ska också gå till elever, lärare och personal.

Anf. 134 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr talman! År 1492 – det är svårt att sätta sig in i den känsla som Columbus och hans medarbetare måste ha haft när de klev i land i det som sedan skulle kallas Amerika och upptäckte djur som de aldrig hade sett förut, växter som de inte trodde fanns, människor som de inte kunde prata med och sätt att leva som de som européer inte förr hade upplevt. Det måste ha skakat om deras liv, och det måste också ha skakat om alla andra européers liv. Ännu värre blev det några år senare, när Copernicus kom med idéer som visade att allt inte var som man trodde: Det var inte jorden som var i centrum utan solen.

Därefter körde den vetenskapliga revolutionen igång, och det berodde på att man började tänka: Vad mer har vi missat? Om vi under alla dessa år har missat att jorden inte är i centrum, vad har vi mer missat, och vad mer finns att upptäcka?

På detta sätt, herr talman, skulle jag vilja att svensk skola var för varje elev, så att varje elev får känslan: Wow, det finns massor med saker som jag ännu inte visste om och som jag kan upptäcka!

Det finns de som tycker att skolan ska vara en förlängning av elevens vardag och utgå från elevens eget intresse. Då är det bara bra att en kille som vet precis allt om Barcelonas fotbollslag inte behöver plugga om spanska inbördeskriget.

Jag tycker tvärtom. Skolan ska vara en väg ut ur de omständigheter som man har fötts in i – en bro vidare till en annan värld. Man ska få intressen som man inte visste att man hade. Man ska få drömmar som man inte visste att man kunde ha, och man ska lära sig saker man inte trodde fanns.

Tänk er en kille som bor i en by i Skåne. Hans liv kretsar kring en moped. Han hoppas få vara den som är sist vid kiosken, för då vet han att han gratis får det mos som blir över när alla andra har handlat. Han funderar på vilken moped som är bäst och om han ska köpa en A-traktor. Ingen säger till honom att han ska plugga. Ingen säger till honom att läsa tidningen. Ingen säger till honom att läsa en bok. Ingen frågar om han har gjort läxan. Ingen väntar sig att han ska satsa på skolan, och ingen väntar sig att han ska plugga vidare på universitet därefter.

På honom ska skolan ha extremt höga förväntningar och tydliga kunskapskrav. För honom ska den skickligaste läraren finnas.

För en ung människa som växer upp i förorten och kanske tror att kriminalitet och medlemskap i ett kriminellt gäng är den snabbaste vägen till rikedom, framgång och karriär – ett sätt att ta sig ut ur fattigdomen – ska skolan vara en plats av ordning, reda och lagbundenhet. För honom är det särskilt viktigt att skolan upprätthåller studiero. För honom är det särskilt viktigt att varje litet brott som begås faktiskt anmäls och tas på allra största allvar.

För den vars vardag är kaos ska skolan inte bjuda på mer stök utan ordning och reda och studiero. För den som inte möts av förväntningar hemma måste skolan ha så höga förväntningar som det bara är möjligt. För varje kille och tjej som tror att man måste följa de vägar som tidigare generationer har plöjt upp – att man ska följa förväntningar på hur kvinnor respektive män ska vara och att man ska välja de yrken som kvinnor respektive män ska ha – ska skolan visa att man kan välja sin egen väg och att man kan bryta könsmonster.

För den som kommit ny till Sverige ska skolan inte vara så intresserad av var man kommer från och vilket fack man ska placeras in i, utan skolan ska ställa frågan vart man är på väg och vart man vill: Vet du om att man också kan söka sig åt det hållet?

För den som kommer från ett hem utan böcker ska skolan erbjuda ett jättestort bibliotek och en skicklig och entusiasmerande bibliotekarie.

För den tjej som drabbas av hederskultur – man kan se henne framför sig: hon sitter i ett hörn, lite rufsig, tårar på kinderna och kläderna är skrynkliga för att hon har varit på flykt några dagar, och de som jagar henne är de som borde skydda henne allra mest, nämligen hennes föräldrar, hennes bröder och hennes släkt – måste skolan vara en oas av frihet.

Skolan ska inte vara en förlängning av vardagsrummet. Den ska inte vara ett stort fritidshem, utan den ska vara något annat. Den ska visa på en väg till något annat. Det är därför vi liberaler är så passionerat förälskade i skolan. Det är därför vi är så passionerade när det gäller att skolans huvuduppgifter ska vara kunskap. Det är därför vi säger att skolan är frihetens viktigaste verktyg.

Herr talman! Det är också därför som vi i detta betänkande föreslår mer undervisningstid. Fler ska lära sig mer. Vi har för få timmar i svensk skola i dag. Det viktigaste är att de som kommer nya till Sverige får en chans till fler timmar och därmed får lära sig mer för att komma i kapp. Men vi behöver också fler timmar åt alla andra. Alla andra elever måste få större chanser att lära sig mer. I de internationella kunskapsundersökningar som görs ska Sverige upp i topp. Vi ska vara bland de tio bästa, och därför behöver vi mer undervisningstid.

För att bryta gamla vanor föreslår vi aktivt skolval, för att bostadssegregationen inte ska slå igenom så tungt som den gör i dag. Det är därför vi vill utveckla elevhälsan – inte för att lärare ska kunna lösa alla problem, men en lärare ska kunna upptäcka de problem som finns och hitta hur man hjälper eleverna att ta sig ur dessa.

Det är därför vi säger nej till könsuppdelad undervisning, könsuppdelade skolbussar och allting annat av den karaktären. Jag är mycket glad över att utskottet i dag samlas till ett tillkännagivande för att skärpa skollagen på den punkten.

Det är därför vi vill att de nationella proven i ökad grad ska digitaliseras och rättas nationellt. Då kan skolan använda de resurser man har till mer undervisning.

Det är därför vi föreslår starkare studie- och yrkesvägledning, för det är då som man tidigt kan få stöd för att hitta en annan väg än den man förväntas välja på grund av att man är född in i en viss omständighet.

Herr talman! Alla människor kan inte få uppleva den känsla som Columbus och hans medarbetare hade 1492, men jag önskar att varje elev någon gång – ja, faktiskt flera gånger, kanske varje dag – fick ha en liknande känsla. Det handlar om att få det där intresset man inte visste att man hade, att få den där kunskapen man inte visste fanns, att få de där drömmarna man inte visste om att man kunde ha och att få en känsla i vardagen: Wow, finns den där världen också?

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 1 i UbU17, reservation 20 i UbU18 och reservation 8 i UbU19.
(Applåder)

Anf. 135 ARON MODIG (KD):

Herr talman! Vi debatterar i dag tre betänkanden från utbildningsutskottet, UbU17, UbU18 och UbU19, som alla rör skolväsendet i olika avseenden och därmed innehåller förslag och idéer om hur svensk skola kan bli bättre. I de tre betänkandena har Kristdemokraterna totalt 14 reservationer, ensamma eller tillsammans med i första hand de övriga allianspartierna. Jag har inte tänkt gå igenom dem alla utan göra några nedslag på områden och förslag som vi från KD:s sida ser som särskilt viktiga för att förbättra skolan, så att Sverige kan stå fortsatt starkt och våra unga på sikt kan stå ännu bättre rustade för framtiden.

Till att börja med vill jag betona reservation 2 i betänkande 19, som innehåller Alliansens målsättning att på sikt utöka undervisningstiden i skolan. Internationella studier ger stöd för sambandet mellan utökad undervisningstid och kunskapsresultat, där utökad undervisningstid exempelvis visats ge positiva effekter på elevers resultat i matematik i såväl de lägre som de högre årskurserna.

Att utöka den generella undervisningstiden är naturligtvis en stor reform för det svenska skolväsendet, och det är därför befogat att göra en utbyggnad i flera steg, i en takt som ekonomin tillåter och som också kan hållas utan att kvaliteten i undervisningen försämras. I ett första steg menar Alliansen att skoldagarna i lågstadiet bör utökas med en timme per dag.

Kopplat till detta är förstas också vad lärarna har möjlighet att göra med sin arbetstid. Jag vill därför rikta fokus mot reservation 2 i betänkande UbU18, som rör Alliansens förslag för att minska administrationen för lärare.

Mycket tyder på att en stor del av de senaste decenniernas resultatförsämringar i den svenska skolan kan förklaras av att den faktiska, lärarledda, undervisningen har minskat.

Tiden för ämnesundervisning har trängts undan av fler och fler uppgifter som har lagts på lärare. Det handlar om skolans utökade roll som fostrare, om lärare som experter inom ett otal områden och om en ökad administrativ börda. Det har gjort att alltmer ska rymmas inom den garanterade undervisningstiden.

För att öka den lärarledda ämnesundervisningen krävs det därför att de olika uppgifter och ansvar som lärare har ses över och vid behov rensas bort. Men det behövs också fler vuxna i skolan som kan ge avlastning i klassrummen och vara i korridoren och på skolgården under rasterna, så att lärarna i större utsträckning kan ägna sig åt sina kärnuppgifter: att förbereda lektioner, att förkovra sig ytterligare och att undervisa.

Av den anledningen vill vi från Alliansens sida införa lärarassistenter, som en ny yrkeskategori i skolan. Tanken är att lärarassistenter ska kunna ta över administrativa och praktiska uppgifter från lärarna. Av den anledningen vill vi också underlätta för aktörer från det civila samhället att bidra till och delta i skolans verksamhet när det gäller att öka tryggheten i skolan, hjälpa till med läxläsning och i stort just avlasta lärarna.

Herr talman! Jag vill också lyfta fram reservation 8 i betänkande 19, som rör Alliansens förslag om att det ska införas ett aktivt skolval. Vi menar att det offentliga ska erbjuda föräldrar och elever möjlighet att fritt välja den skola som passar bäst eller välja bort den skola som inte fungerar, oavsett om skälet är skolans kvalitet, den pedagogiska inriktningen, lärarnas bemötande eller något annat.

Ett skolsystem som medger valfrihet och mångfald kan under rätt förutsättningar vara kvalitetsdrivande. Men det finns också starka rättviseargument för ett fritt skolval. Det är betydligt lättare för ekonomiskt svagare familjer att välja en skola än att köpa en bostad i ett område där den bra skolan ligger.

Elevers rätt att välja måste därför stärkas. Vi ser ett behov av att vidareutveckla, förenkla, kvalitetssäkra och förstärka valfriheten så att den tillgängliggörs för fler.

Till gymnasiet är det många som aktivt väljer skola redan i dag, oavsett socioekonomisk bakgrund. Men när det gäller grundskolan är det främst elever med välbeställda och insatta föräldrar som väljer aktivt medan de elever som inte gör ett aktivt val blir placerade i en skola i enlighet med närhetsprincipen. Det innebär att de som inte känner till det fria skolvalet inte heller ges möjlighet att välja skola.

Från Alliansens sida värnar vi det fria skolvalet och möjligheten att välja mellan olika skolor. Valfriheten är en rättighet som ska garanteras alla elever. För att säkerställa att alla elever ges möjlighet att använda den rättigheten vill vi att det införs ett aktivt skolval i Sveriges samtliga kommuner, så att det helt enkelt blir obligatoriskt att välja. För att det ska vara möjligt måste dock både informationsinsatserna och möjligheterna att jämföra olika skolor med varandra, baserat på relevanta kriterier, öka.

Herr talman! Något som är viktigare än vad vi kanske trott historiskt för att barn och unga ska lyckas väl i skolan är att de rör på sig regelbundet. Fysiskt aktiva elever utvecklar inte bara en starkare fysik och blir friskare rent allmänt, utan de förbättrar också bland annat minnet, koncentrationsförmågan och inlärningen, vilket gör att de kan prestera bättre i skolan och i större utsträckning nå målen i alla ämnen.

Enligt timplanen ska grundskolan innehålla idrottsundervisning motsvarande ungefär en och en halv timme i veckan. Men skolorna har ganska stora möjligheter att justera detta både uppåt och nedåt, vilket gör att skillnaderna i dag är ganska stora både mellan och inom kommuner.

Från KD:s sida menar vi att idrottsundervisningen i skolan måste få ett större utrymme. I ett första steg vill vi att det totala antalet idrottstimmar i grundskolan ska utökas från 500 till 700 samtidigt som elevens val minskas med lika många timmar. Målet på sikt ska vara att eleverna i svensk skola har idrott med fysisk aktivitet på schemat varje dag.

Avslutningsvis vill jag rikta fokus på reservation 6 i betänkande 17, vars innebörd är att vi från Alliansens sida vill se mer av programmering i skolan. Bakgrunden är förstås att kunskaper i programmering framöver kommer att bli allt viktigare såväl på arbetsmarknaden som för vår ekonomi och vårt samhälle i stort. En grundläggande kunskap i programmering bidrar till en viktig förståelse för hur all digital teknik är uppbyggd och fungerar. Det är inte minst kopplat till logiskt tänkande och matematik.

Vi kan också vara säkra på att ett större fokus på programmering i grundskolan skulle leda till ett ökat intresse för teknik bland unga och i nästa steg få fler att söka sig till ingenjörsutbildningar. Det är något som måste till om vi framöver ska kunna upprätthålla landets konkurrenskraft. Från Alliansens sida menar vi därför att vi måste säkerställa att alla barn får med sig både kunskaper om och färdigheter i programmering från den svenska skolan. Här måste mer göras.

Herr talman! Som jag sa inledningsvis har Kristdemokraterna i de tre betänkandena totalt 14 reservationer. Vi står naturligtvis bakom alla dessa. Men för tids vinnande väljer vi att här i kammaren yrka bifall endast till följande av dem: den alliansgemensamma reservationen 6 i betänkande 17, reservation 18 i betänkande 18 och den alliansgemensamma reservationen 8 i betänkande 19.

(Applåder)

Anf. 136 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i alla tre betänkanden.

Det är viktigt att våra barn och ungdomar får en bra start i livet. Då är möjligheten att ha en bra lärare det som kan göra skillnad. En av de första åtgärder som den nuvarande regeringen vidtog var att tillsätta den nationella samlingen för läraryrket, där regeringen tillsammans med parterna diskuterar de utmaningar som finns och sedan kommer med förslag som ska göra arbetsmiljön bättre och läraryrket mer attraktivt. Vi har de senaste åren sett en mängd bra förslag som har kommit från dessa möten, förslag som gör skillnad i klassrummen, för den enskilde läraren och för eleverna, såklart. Det handlar bland annat om kompetensutveckling, om lärarutbildning, om minskad administration, om lärarassistenter och om skolledarens förutsättningar.

Regeringen tillsatte också Skolkommissionen, som alldeles nyss lämnade sitt betänkande. Kommissionens uppdrag var att presentera förslag med tre övergripande syften – att höja kunskapsresultaten, att förbättra kvaliteten i undervisningen och att öka likvärdigheten i skolan. Det är ett fantastiskt arbete som är gjort av forskare och av de fackliga representanterna. De har vridit och vänt på alla utmaningar och gemensamt kommit överens om i vilken riktning vi i Sverige bör gå. Även om de inte har varit överens om allt har de enats om detta.

Nu är det ute på remiss. Jag hoppas att vi så småningom kan samla oss kring viktiga förändringar för skolan – förändringar som ökar likvärdigheten, förbättrar kvaliteten och höjer kunskapsresultaten. Det är vi skyldiga alla barn och ungdomar att göra. Kan andra länder enas kring vad som är viktigt i skolan borde vi kunna göra det här i Sverige också, för alla barns framtids skull.

Regeringen har satsat på och kommer att fortsätta att satsa på de skolor som har de största utmaningarna, för vi ska bara ha bra skolor. Lärarna är en nyckelfaktor för att vi ska lyckas. Minst lika viktiga är dock skolledarna, som behöver tid, mandat och stöd för sitt uppdrag. De måste få vara de pedagogiska ledare som de faktiskt är. Andra behöver kunna ta över uppgifter som inte just en skolledare behöver göra.

I morse var jag på frukostmöte hos Teach for Sweden – det är en av de där andra vägarna in i läraryrket, som är så viktiga. Det är rekordmånga som söker deras program. Alla kommer inte att kunna delta där eftersom de har en ganska tuff process när det gäller vilka som ska delta i deras program. Då är det viktigt att vi inte har system som utestänger dem som har en annan utbildning men som känner att skolan är det ställe de vill jobba på och som alltså har sökt en av de alternativa vägar som finns men inte kommit med. Då gäller det för oss att haka i de här personerna, som vill något, och se till att de kommer in via andra vägar.

Vi har en regering som redan har gjort massor för att stärka skolan, eleverna och lärarnas viktiga uppdrag. Men vi har trots det en del kvar att göra. Jag ser fram emot att få vara en del i det utvecklingsarbetet.
(Applåder)

Anf. 137 ERIK BENGZBOE (M):

Herr talman! Ja, det är sannerligen glädjande att det råder positiva tongångar i den utbildningspolitiska debatten. Efter årtionden av fallande resultat i svensk skola finns det äntligen ljusglimtar vi kan välja att fokusera på, och vi kan bygga svensk skola starkare för framtiden.

Svensk skola har fortsatt stora utmaningar framför sig. Om det råder ingen tvekan. En punkt är inte en trend, men resultaten från både PISA och Timss visar det som förhoppningsvis är början på en trend. Det är minst sagt en välbehövlig och välkommen återkoppling till hårt kämpande lärare och skolledare.

Reformer som karriärtjänster, tidigare betyg, kompetensutveckling för lärare och tydliga kontrollstationer ger resultat. Men det som kanske ger bäst resultat av allt är det tydliga fokus på skolan som har kommit från politiker, skolan själv, kommuner och andra huvudmän.

Vi har dock fortfarande långt kvar innan vi kan vara nöjda. Svenska skolelever presterar fortfarande under de resultat som våra grannländer levererar. Vi ligger fortfarande under de historiska nivåer Sverige tidigare har legat på. Det är med andra ord fortsatt fokus på att återupprätta kunskapsskolan. Många problem och utmaningar behöver adresseras av lärare runt om i klassrummen men också på systemnivå av oss här i kammaren.

Låt oss för det första konstatera att ambitionerna för svensk skola fortsatt behöver höjas. Svenska skolelever får hundratals timmar mindre undervisningstid än elever i andra jämförbara OECD-länder. Det är inte rimligt. Vi kan inte förvänta oss lika goda resultat som länder som har mer undervisningstid än vad Sverige har.

Herr talman! Det är intressant att höra tongångarna från andra debattörer i kammaren. De menar att man med mindre undervisning skulle kunna uppnå mer kunskap och att svenska skolelever skulle bli bättre om de tillbringade mindre tid med sina lärare. Om man tror att det är bättre för elevernas resultat om de inte är där visar man upp att man har en naiv och, om jag ska vara ärlig, en något föraktfull bild av svensk skola.

Vi behöver mer undervisning, och det kräver handling och inte bara fina ord, herr talman. Moderaterna har i sin budget föreslagit en timme mer per dag för att börja bygga ut undervisningstiden. Det motsvarar en kostnad på hela 5 miljarder kronor. Det kräver betydande investeringar och ett betydande antal kronor.

Vad gäller matematik har Alliansen redan börjat bygga ut undervisningstiden. Vi har ett stort behov av att fortsätta göra det för att se till att alla elever får den grundplåt som man behöver i livet.

Idrott och rörlighet är ytterligare ett ämne där vi behöver höja ambitionerna i svensk skola för att se till att få ut bästa möjliga resultat. Evidensen är i dag tämligen tydlig. Med mer rörlighet och mer idrott ser vi också till att svenska skolelever inte bara får ett hälsosammare liv utan också faktiskt bättre skolresultat, vilket borde vara i fokus här i kammaren och i den utbildningspolitiska debatten.

Prot. 2016/17:105

4 maj

Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor

För det andra är studie- och yrkesvägledningen, herr talman, ytterligare ett ämne som vi diskuterar i alla de betänkanden vi hanterar i dag. Detta är i behov av reform och förstärkning. Osäkerheten inför alla de val man ska göra som ung är stor. Felvalen är tyvärr också många. Det skapar oro bland elever, och det skapar kostnader och stress för samhälle och föräldrar.

Enligt Skolverket går 21 000 elever ett extra gymnasieår i onödan i Sverige i dag. För vissa är det säkerligen behövt. Vissa går till och med på specialutformade program som kräver mer undervisningstid. Men den stora mängden handlar om elever som har bytt eller hoppat av sin utbildning och tvingas börja om. Den totala kostnaden för detta är 2,3 miljarder kronor. Den totala samhällskostnaden för att man dessutom skjuter upp inträdet på arbetsmarknaden med åtminstone ett år är ännu större.

Jag är därför glad över att vi kan vara överens här i kammaren om att vi ska göra nödvändiga insatser för att stärka yrkesvägledarnas kompetens. Det är inte bara nödvändigt för att få bättre resultat i studievägledningen utan också för att se till att avlasta lärarna så att de får en möjlighet att fokusera på att undervisa.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis konstatera att Skolkommissionen i det betänkande som har lämnats och som nu är ute på remiss har valt att ställa sig bakom Alliansens krav på ett aktivt skolval. Det är oerhört glädjande för svenska elever. Ett aktivt skolval är ett kraftfullt verktyg för att bryta den bostadssegregation som vi ser breder ut sig över Sverige.

Regeringen väljer dock att skjuta problemet framför sig i stället för att agera. Förslaget finns redan på bordet, och regeringspartierna skulle redan nu kunna rösta för att utöka dessa befogenheter och möjligheter.

Herr talman! Jag står självfallet bakom Moderaternas samtliga reservationer, men låt mig till sist yrka bifall till reservation nr 7 i UbU17, reservation nr 6 i UbU18 och reservation nr 16 i UbU19.

(Applåder)

Anf. 138 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr talman! Min kollega Jakobsson har redan yrkat bifall till våra reservationer, så jag nöjer mig med det. Jag tänkte tala lite allmänt om skolan och sedan betänkandena i ordningsföljd.

Först vill jag säga att jag är lite undrande. Jag har inte hört någon här säga att vi ska ha *mindre* skoltid. Det gjorde mig lite konfunderad.

Jag gick i den svenska skolan på 60- och 70-talen. Det var innan det som kom att kallas SIA-skolan fick genomslag. Skolan då hade problem av olika slag, kanske till och med en del stora problem. Det fanns problem med mobbning, ordningsstörningar och en del andra saker. Men skolan då måste ha varit väldigt bra jämfört med skolan i dag.

Efter en rad reformer och en massa politiska förslag, som ofta genomförs med mycket bred politisk enighet, har den svenska skolan större problem än den skola jag en gång i tiden gick i. Vi har fått det svart på vitt i de internationella undersökningar vi har deltagit i. Det ska sägas att vi i de senaste undersökningarna har vänt kurvan från en låg nivå, vilket faktiskt är både glädjande och hoppfullt.

Vi politiker diskuterar ofta enskilda förslag, små delar av en helhet. Vi diskuterar mer sällan vad som verkligen har fallerat och vad som har fått verklig betydelse. Sverigedemokraterna anser att det ytterst beror på en

låtgåattityd i samhället som har smittat av sig på skolan. Det har fått mycket negativa konsekvenser, till exempel när det gäller studieron, som är mycket viktig.

Jag anser också att kundsystemet, där elever och föräldrar betraktas som kunder, har undergrävt skolans och lärarnas auktoritet. För ett par år sedan talade vi allihop mycket om lärarnas och skolans auktoritet.

När jag gick i skolan bestämde läraren i klassrummet och rektorn i skolan. Odemokratiskt? Nej, på samma sätt som föräldrar sätter ramar för åttaårige Kalle på fritiden måste skolan och lärarna få sätta ramarna för Kalle – eller förresten för åttaårige Robert. Jag behövde definitivt ramar i skolan när jag var åtta år.

Studiero och skolans auktoritet är nyckelord om vi ska rikta upp den svenska skolan. Detta motsäger inte på något sätt att man har elevdemokrati, och naturligtvis ökad sådan med stigande ålder. Det är också viktigt.

Herr talman! Sverigedemokraterna har tyvärr erfarit och fått alltför många rapporter om att lärare inte har varit partipolitiskt neutrala i sin undervisning. De har under undervisningstid pekat ut ett parti som man inte bör sympatisera med av diverse olika fantasifulla anledningar. En del partier här behöver kanske allt stöd med opinionsbildning de kan få. Men det ska och får inte ske av tjänstgörande lärare, vilka undervisar unga och formbara elever. Lärarna, som av tradition ska vara liberaler, anser säkert att de representerar den yttersta godheten. Det ansåg nog politrukerna i det forna DDR också.

Lärare som inte kan följa enkla regler om opartiskhet och allsidighet borde kanske inte vara lärare alls. I vilket fall bör det få konsekvenser för lärare som bryter mot opartiskheten. De borde i värsta fall, efter varningar, entledigas.

Könsuppdelad undervisning har uppmärksammats i medierna den senaste tiden. Frågan har tagits upp flera gånger i kammaren. Det här var inte heller en aktuell fråga i den skola jag gick i. Jag ska erkänna att det var skönt att slippa flickorna på gymnastiken och spela fotboll med tacklingar ibland. Nu har vi ett mångkulturellt samhälle, och könsuppdelning är plötsligt en fråga igen.

Självklart ska lärare ibland få dela upp klassen efter kön vid speciella tillfällen – precis som när vi fick rusa av oss på fotbollsplanen. Men uppdelning av religiösa skäl och uppdelning mellan könen på skolbussar och så vidare för närmast tankarna till amerikanska södern under första hälften av förra århundradet och uppdelningen mellan svarta och vita. Religiösa friskolor som ägnar sig åt sådant borde i förlängningen stängas. Grova övertramp borde också upptäckas av Skolinspektionen – inte av medierna, som jag tror var fallet sist. Skärpning, Skolinspektionen!

Herr talman! I dag räknas de som är nyanlända in i betygsstatistiken så fort de får ett godkänt betyg i ett ämne i skolan. Nackdelen är att även övriga betyg automatiskt räknas in i meritvärderingen, vilket ger den enskilda eleven ett lågt meritvärde och skolan försämrade betygsstatistik.

Den skola med lärare som jobbar hårt och är duktiga missgynnas – och självklart tvärtom. Det leder helt fel, som alla förstår. De skolor som har tagit emot många nyanlända riskerar att misskrediteras och hamna långt ned på skolrankningen. Av den anledningen föreslår vi därför att samtliga nyanlända räknas bort ur statistiken och särredovisas.

Prot. 2016/17:105
4 maj

Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor

Jag ska också säga något kort, herr talman, om förberedelseskola. Det har varit diskussioner tidigare i kammaren, och det är bäst att klargöra vår inställning. Vår mening med förberedelseskola är att de nyanlända måste kunna tillgodogöra sig undervisningen, som ju sker på svenska, innan de hamnar i en vanlig klass. Att sätta en elev som inte förstår språket i en vanlig klass förefaller ur min synvinkel orationellt. Skulle jag som nyanländ i Finland sättas i en finsktalande klass skulle jag i början inte förstå vare sig lärare eller elever. Dessutom är våra lärare fullt upptagna med undervisningen, speciellt som de har krav på sig att möta varje elev exakt där de befinner sig.

Hur mycket av lärarens tid går då åt till att hjälpa och stötta elever som inte förstår språket? Hur mycket mindre tid får övriga elever om det kommer nyanlända in i klassen? Hur drabbar detta skolresultaten långsiktigt?

Herr talman! Jag var politisk sekreterare när regeringen föreslog och riksdagen beslutade om att erbjuda skolgång till dem som befinner sig i landet illegalt. Jag var lika förvånad då som jag är nu över beslutet. Själva innebörden av lagar är att det är meningen att de ska följas. Med ett beslut om skolgång till tillståndslösa gröper man ur grundbegreppet med en lagstiftning.

Den som får avslag på sin asylansökan ska lämna landet, inte stanna kvar. Det har både Löfven och Kinberg Batra sagt, och till och med Miljöpartiet har snuddat vid tanken. Man kan inte med trovärdighet på bästa sändningstid i tv-rutan säga att de som får avslag ska lämna landet för att i nästa andetag erbjuda den gruppen skolgång. För att skapa trovärdighet och konsekvens: Riv upp detta märkliga beslut.

(Applåder)

I detta anförande instämde Stefan Jakobsson och Crister Spets (båda SD).

Anf. 139 ERIK BENG TZBOE (M) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att talarstolen i kammaren primärt ska användas för hårklyverier och diskussioner om vad som egentligen är sagt eller inte. Men med tanke på vad personen som alldeles nyss var uppe i talarstolen sa, herr talman, finns det ibland behov av att klargöra Sverigedemokraternas ställning.

I ett tidigare replikskifte under denna debatt försvarade Sverigedemokraterna att man inte vill bygga ut undervisningstiden i Sverige och hänvisade till Finland och sa att mer undervisningstid inte är det Sverige behöver. I stället kan det vara så att man behöver mindre undervisningstid för att nå goda resultat.

Sedan går Robert Stenkvist upp, herr talman, och tvärtom argumenterar för att det inte finns någon här som vill föreslå mindre undervisningstid eller är nöjd med nuvarande undervisningstid. Det bidrar till en viss otydlighet om vad Sverigedemokraterna egentligen tycker på utbildningsområdet.

Utbildning är ingen lekstuga. Utbildning är inget utrymme för populistiska snabba svängningar. Utbildning är kanske den enskilt viktigaste investeringen vi kan göra för att stärka Sverige i framtiden.

Alliansen och Moderaterna är tydliga. Vi vill satsa mer på utbildning. Vi satsar där det behövs, och vi utbildar lärare, vi kompetensutvecklar lärare och vi ger lärare och rektorer de befogenheter de behöver. Vi ser också till att de får betalt för mer undervisningstid för att förmedla mer kunskap.

Vad vill Sverigedemokraterna?

Anf. 140 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag hörde också Stefan Jakobssons replikskifte. Han sa glasklart att det inte ska vara mindre undervisningstid. Han sa att Finland har mindre undervisningstid, men han föreslog absolut inte att Sverige ska ha mindre undervisningstid. Det är två olika saker.

Sverigedemokraterna har för övrigt föreslagit utökad matematikundervisning och gymnastikundervisning, och det måste vara bekant. Det är i själva verket en utökning av tiden.

Jag vet inte om Moderaterna är rätt parti att prata om snabba svängningar.

Anf. 141 ERIK BENGTZBOE (M) replik:

Herr talman! Vad jag ska göra av Robert Stenkvis sista passus i repliken vet jag inte riktigt. Hans allmänna uppfattning om Moderaterna är väl tämligen klar, och den får gott stå för honom själv. Men faktum är att en moderatledd alliansregering under åtta år genomförde de kanske enskilt största skolreformerna landet har sett under lång tid.

Vi kompetensutvecklade lärare. Vi genomförde de största kompetensutvecklingsinsatserna Sverige har sett. Vi ökade undervisningstiden. Vi införde tidigare och tydligare kontrollstationer. Vi införde tidigare betygssättning. Vi införde karriärtjänster. Vi genomförde en rad olika reformer som intressant nog, trots kritik från både sverigedemokrater och annat håll, ändå ligger fast i Sverige efter att den regeringsperioden är över.

Att kritisera är en sak, men att bedriva någon form av politik där man faktiskt för fram alternativ verkar inte vara något som intresserar.

Herr talman! Jag får tacka för det svar jag ändå fick av Robert Stenkvist, även om jag även i fortsättningen kan konstatera att det som verkar vara Sverigedemokraternas specialitet i utbildningsfrågor är att lite predikande föreläsa om hur det minsann kan ligga till på olika platser i olika länder. Men att faktiskt leverera någon politik som gör skillnad för kunskapsresultaten för svenska elever lyser fortfarande med sin frånvaro.

Anf. 142 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag är lite förvånad över vad som sas sist. Vi har lagt fram en massa förslag om hur den svenska skolan kan göras bättre. Sedan kan man ha olika åsikter om våra förslag. Vi har många idéer och många visioner, och vi har lagt fram massvis med förslag.

Jag har stått i talarstolen och berömt en hel del av den förra alliansregeringens förslag och reformer. Det gäller långt ifrån alla, men en del reformer var mycket bra och jag sympatiserade i högsta grad med dem. Det var inga problem. En del förslag som Björklund levererade var mycket bra, och det har jag sagt ett antal gånger i talarstolen.

Anf. 143 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Man kan rycka på axlarna och tänka att han kanske inte menade exakt vad han sa eller att det inte var så farligt. Men jag vill ändå att Robert Stenkvist ska fundera lite över sina yttranden om den svenska lärarkåren. Stenkvist hävdar att han har fått flera rapporter om lärarkårens opartiskhet. Han har nu chansen att under två minuter redogöra för dessa rapporter. Det är viktigt att man har bra på fötterna om man slänger ur sig vissa saker.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Stenkvist om skolans värdegrund. Den säger att man i skolan ska arbeta för demokrati, allas lika rättigheter, individens frihet, jämställdhet, solidaritet och så vidare. Är det att vara partisk att stå upp för dessa värderingar?

Anf. 144 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr talman! Den sista frågan är mycket lätt att svara på: Nej, Christer Nylander, det du räknade upp är absolut inte att vara partisk. Jag har ingenting emot att lärare förespråkar de värden som du anförde. Det är helt okej. Det tycker jag att de ska göra.

När det gäller lärarkårens partiskhet kommer jag ihåg det senaste fallet där förtvivlade sverigedemokratiska föräldrar ringde. Det handlade om en skola i Tyresö, där läraren under någon samhällskunskapslektion hade uttalat sig om Sverigedemokraterna. Det har hänt fler gånger. Jag kan inte minnas nu; jag har någon lista där jag har skrivit upp det, men jag kan inte ytterligare redogöra för det. Hade jag vetat hade jag tagit med mig listan. Men det har hänt några gånger, och jag tycker att det är fullkomligt oacceptabelt.

Jag tycker inte att lärare ska gå ut och säga någonting om något parti. Det gäller även Vänsterpartiet, Liberalerna och Moderaterna. Ren partipolitik ska lärare helt enkelt hålla sig undan från, och det gäller alla partier. Det är väl också en värdegrund, som i alla fall jag står för. Jag skulle bli upprörd också om de talade illa om något annat parti.

Anf. 145 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att säga att när man står i riksdagens talarstol och så generaliserande och svepande talar om en partisk lärarkår, då måste man ha något mer på fötterna än ett enstaka fall från Tyresö.

Det är viktigt att skolan inte är rädd för att stå upp för viktiga värderingar. Det är därför vi har en gemensam värdegrund.

Jag tror också att det är viktigt att skolan berättar om partiernas erfarenheter, historia och ståndpunkt. Om man när man berättar om Sverigedemokraternas historia upptäcker att där finns flera fall som står i strid med den värdegrund som skolan ska stå för, då är det klart att man redovisar också den historien.

Jag tycker att Stenkvist och även andra sverigedemokrater ofta är väl generaliserande och rackar ned väl mycket på den svenska lärarkåren. Det är klart att det finns enstaka personer i den svenska lärarkåren som inte sköter sig, precis som det finns på alla arbetsplatser inklusive denna. Men att generalisera och påstå att den svenska lärarkåren är partisk och står upp för enskilda politiska ståndpunkter mot Sverigedemokraterna, det tycker

jag är ett generaliserande som inte hör hemma här om man inte kan redovisa bättre fakta än Stenkvist just gjorde.

Prot. 2016/17:105
4 maj

Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor

Anf. 146 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr talman! Då får jag rätta. Jag menar bara de lärare som gör sig skyldiga till det här, inga andra. Jag har väl hört talas om en sex sju fall de senaste åren. Sex sju fall innebär naturligtvis inte hela lärarkåren. Det vore absurd att ens tänka den tanken. Det här är ingen kritik mot lärarkåren som sådan, utan det är kritik mot de lärare som gör sig skyldiga till det här. Jag har hört talas om sex sju fall de senaste åren, men vi har ju tusentals lärare i Sverige som inte har gjort sig skyldiga till det här. Jag borde ha varit tydligare, och det får jag ta på mig. Jag borde ha varit tydligare med det.

När det gäller partiets historia och värdegrund har våra partiföreträdare Mattias Karlsson och Jimmie Åkesson varit tydliga med att vi har fläckar på vår historia. Det har inte varit någon hemlighet. Jag har läst en skrift av Mattias, där han mycket ingående berättar om vad som hänt och så där. Det är klart att under en historielektion på gymnasiet vore det inte fel av en lärare att behandla det som står där. Det tycker inte jag.

Tittar man på Allmänna valmansförbundet – föregångaren till Moderaterna – hittar man kanske en del fläckar där också, Christer. Då ska det tas upp på samma sätt. De äldre partierna här – Sverigedemokraterna är ett ungt parti – har också fläckar på sin historia. Alla partier har det. Jag vet inte om Liberalerna utgör det gyllene undantaget, men jag vet att sossarna har vissa fläckar. Moderaterna och Centerpartiet har det absolut.

Anf. 147 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i Christer Nylanders tidigare yrkanden.

Det finns massor jag skulle kunna börja med att säga, men jag tror att jag hoppar över det och går direkt in på det jag faktiskt har tänkt tala om. Jag tänker gå in lite djupare på här med skolhälsovården.

Ett av tio barn har upplevt våld i hemmet. Det är någonstans mellan två och tre i varje klass eller minst 150 000 barn. Jag vill gärna använda uttrycket ”upplevt våld” i stället för ”bevittnat våld”, då att uppleva våld också innebär att man kan höra eller se spåren av det. Man vet helt enkelt att det förekommer hemma. Det finns mycket forskning som visar att upplevt våld kan vara minst lika skadligt som att bli direkt utsatt. Våld mellan föräldrar är också den absolut största riskfaktorn för att barn själva ska bli misshandlade.

Trots att man vet det här utreds på tok för sällan barnens situation när en förälder har gjort en ny anmälan om misshandel eller det på annat sätt har uppmärksamrats.

Socialtjänstlagen pekar på socialtjänstlagens särskilda ansvar för att ge stöd och hjälp åt de kvinnor som är eller har varit utsatta för våld samt att man ska vara medveten om att barnen kan behöva stöd och hjälp.

Vi liberaler menar att det behövs tydligare och skarpare direktiv här. Det måste säkerställas att barn dels kommer till tals, dels får rätt stöd i samband med anmälningar om våld i nära relationer men också att man fokuserar mer på detta i skolhälsovården.

Det är lätt att tro att vi är mer eller mindre vaccinerade när det gäller våld mot barn. Vi antog tidigt en lag, och vi har varit långt framme som land när det gäller det här. En ganska stor uppmärksamhet kring våld mot barn under de senaste åren har bidragit till att det har kommit in fler polisanmälningar, men liksom vid sexuella övergrepp är mörkertalet oerhört stort.

Skolan och barnomsorgen har anmälningsplikt, men kunskapen om hur man upptäcker våld och övergrepp är ganska låg. Det finns till exempel vissa spår i nacken och bakom öronen som man lätt kan upptäcka vid en vanlig hälsoundersökning – om man vet vad man ska titta efter. Tidig upptäckt gör att det går snabbare att sätta in stödinsatser.

Ett annat sätt är att helt enkelt ställa frågan – att fråga barnen om de upplevt våld, antingen mot sig själva eller mot någon annan. Enligt skollagen ska Elevhälsan främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Varje elev ska också erbjudas minst tre hälsobesök. Att under dem rutinmässigt ställa frågan är en förebyggande åtgärd.

Därför vill vi liberaler att det ska finnas tydliga riktlinjer för skolhälsovården att rutinmässigt ställa frågor om våld.

När man frågade skolhälsovården om det här svarade en majoritet att man vill ha just riktlinjer eftersom det blir lättare och mer naturligt att ta upp frågan. Man var orolig för att annars få frågan: Varför ställer ni frågan?

Om alla elever får frågan känns det inte särskilt utpekande för den som faktiskt är utsatt. Det kan också vara så att även om man inte svarar på frågan första gången eller ens andra gången får man åtminstone signalen att det här är någonting som vi tycker är fel och någonting som inte ska ske.

En annan oerhört viktig fråga för inte bara Elevhälsan utan hela samhället är suicidprevention. Sedan 1980-talet har antalet självmord sjunkit i alla åldersgrupper – utom bland dem som är mellan 15 och 24. Där ser vi tyvärr en ökning – tack och lov liten men ändå – det senaste decenniet. År 2014, som är det absolut senaste året jag hittar siffror för, försökte 2 303 ungdomar mellan 15 och 24 ta livet av sig i Sverige. Av dem dog 170. Här förekommer ibland också yngre barn. Det förekommer självmordsförsök bland barn som är så unga att de går på förskola.

Skolan har en nyckelroll här. Det finns exempel som Elevhälsoportalen i Stockholms läns landsting, som vänder sig till förskolor och skolor med metoder för att förebygga och fånga upp psykisk ohälsa, och Yam, som är en hälsofrämjande och preventiv insats för att förbättra den psykiska hälsan och minska självmordsförsöken i åldrarna 14–16.

Det handlar också om att uppmärksamma och vara medveten om de riskgrupper som finns.

Depressioner, psykos, missbruk och även riskbruk av alkohol och annat samt självmord är vanligare bland hbtq-personer.

25 procent av homo- och bisexuella kvinnor i åldern 16–29 uppger att de har försökt begå självmord. Det ska jämföras med 8 procent av heterosexuella kvinnor i samma ålder.

För transpersoner är siffrorna än mer alarmerande. Varannan transperson har någon gång övervägt att ta sitt liv. Det är oerhört viktigt att skolhälsovården och skolan har kompetens och kunskap för att kunna möta just de här eleverna.

Andra som behöver extra stöd och hjälp och som man behöver specialkunskaper om är placerade barn i allmänhet och kanske ensamkommande barn i synnerhet.

I fråga om att möta alla elever talade vi när det gällde ett tidigare betänkande om FN:s konvention om personer med funktionsnedsättning. Den är tydlig. Personer med funktionsnedsättning ska på lika villkor som alla andra få en utbildning av precis samma kvalitet.

Under den tid som Liberalerna, dåvarande Folkpartiet liberalerna, ledde Utbildningsdepartementet drev vi igenom flera viktiga reformer för elever med funktionsnedsättning. Men det återstår fortfarande väldigt mycket att göra. I praktiken lever svensk skola inte upp till de mål som vi själva har satt och inte heller till de mål som finns i FN:s barnkonvention eller FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

När skolan brister i fråga om den fysiska tillgängligheten drabbar det inte bara eleverna som inte kan gå tillsammans med sina kompisar och syskon. Det drabbar också föräldrar som inte kommer in på skolan och naturligtvis lärare och annan personal som inte kan söka jobb på skolan. När lekredskap inte är tillgängliga utestänger vi barn från lek och socialisering med andra barn. Den plats där unga vistas en stor del av dagen måste vara tillgänglig för alla.

För att elever ska känna sig trygga behöver lärarna känna sig trygga, på många sätt, också i sin kunskap och kompetens. De ska veta att de får göra det de faktiskt är utbildade för. Det borde egentligen inte vara särskilt kontroversiellt att lärare ska undervisa och sätta betyg i de ämnen för vilka de har legitimation.

Det borde inte heller vara kontroversiellt att skolledare ska ha kunskap för att kunna möta alla elever. Skolan är en plats där man formas och möter vänner för livet. En bra skola och förskola är det bästa sättet att skapa jämlika möjligheter inför framtiden. Därför är det viktigt att den som leder skolan har kunskap om hur elever med exempelvis en funktionsnedsättning kan mötas och att det inte per automatik betyder att det ska sättas in specialpedagogiska insatser. Det kravet finns för lärare, men det finns inte för skolledare.

Avslutningsvis vill jag, utifrån den diskussion som fördes i tidigare anförande och framför allt i replikskiftet, delge en hoppfull bild av dagens unga och den generation som är på väg att erövra världen. Det handlar om två tioåriga gossar. I deras skola pratade man om demokrati och genomförde ett skolval. De här pojkarna startade ett eget parti, Folkcentern. De krävde kortare raster och längre lektioner. Det var hela deras valprogram. Jag vet ungefär vad ni tänker: Det var kanske inte så smart. Det hade inte vi röstat på.

Men anledningen till att jag ser positivt på den nya generationen är att de krossade motståndet totalt. De vann på det valprogrammet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)

Anf. 148 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Herr talman! Interparlamentariska unionen, IPU, är världens äldsta multilaterala organisation. Den grundades 1889 med syfte att arbeta för fred och mellanfolkligt samarbete.

Jag vill passa på att upplysa kammaren om att svenska parlamentariker blev aktiva i IPU år 1892. Vi fyller därför 125 år i år, vilket kommer att uppmärksammas med olika aktiviteter under hösten.

Herr talman! Organisationen hade vid årsskiftet 171 nationella parlament som medlemmar. I IPU:s uppgifter ingår att främja personliga kontakter mellan parlamentsledamöter i alla länder och att verka för de parlamentariska institutionernas utveckling. Att hjälpa till med att bygga upp demokratiska funktioner och fungerande parlament är en ständigt växande del av IPU:s verksamhet.

IPU kan inte fatta några beslut som är bindande för medlemsländerna eller parlamenten utan har i stället valt att lägga fram konkreta förslag och anta resolutioner i de huvudämnen som debatteras vid varje församling.

IPU bedriver omfattande biståndsverksamhet i frågor som representativ demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet och kvinnors deltagande i politiken. Organisationen värnar även parlamentarikers mänskliga rättigheter och främjar internationell säkerhet och hållbar utveckling.

IPU har genom åren närmat sig FN och har sedan 2002 observatörsstatus i FN:s generalförsamling.

Herr talman! I årsredogörelsen redovisas delegationens verksamhet 2016 och de aktiviteter som har genomförts under året. Under 2016 har IPU bland annat arbetat för att utöka det globala samarbetet för att motverka terrorism, förhindra förstörelse av kulturella världsarv samt öka unga människors deltagande i det sociala, politiska och ekonomiska livet. IPU har också behandlat frågor om den humanitära situationen i Syrien, parlamentets roll vid allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter samt vikten av kvinnors deltagande i politiska processer.

Under året släppte IPU en rapport om sexism mot kvinnliga parlamentariker och har i anslutning till det lagt fram flera initiativ för att främja jämställdhetsreformer i parlamenten. I samband med den internationella dagen för eliminering av våld mot kvinnor släppte IPU även en större publikation för att sprida information om detta.

Herr talman! Riksdagens IPU-delegation består av fem ledamöter. Till vårens församlingsmöte bjuds även talmannen och två ledamöter, från de utskott som är mest berörda, in för att delta i arbetet. Under 2016 har delegationsmöten hållits vid flera tillfällen. Mötena har till stor del ägnats åt substansfrågor och förberedelser inför IPU:s två årliga församlingsmöten.

Ytterligare ett exempel på aktiviteter som genomförs är det seminarium som anordnades i riksdagen av den svenska IPU-delegationen den 14 september förra året. Bland andra Anders Kompass och Inga-Britt Ahlenius var inbjudna panelister. Temat var FN:s hantering av sexuellt våld i fält och hanteringen av visseblåsare, och ansvarsutkrävandet inom

världsorganisationen diskuterades. Seminariet var välbesökt. Omkring 100 deltagande kom. Det var riksdagsledamöter, tjänstemän från riksdagen och Regeringskansliet samt representanter från inbjudna organisationer.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utrikesutskottets förslag.

Anf. 149 ANTI AVSAN (M):

Herr talman! Jag yrkar också bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Jag kan nämna lite mer specifikt vad jag, utifrån mitt eget perspektiv, tycker har varit väsentligt under det år som redovisningen omfattar. IPU som organisation och det IPU gör har Krister Örnfjäder berört mycket väl. Jag ska titta lite mer på vad som har hänt kronologiskt och utifrån mitt perspektiv.

Jag har förmånen att vara ordförande för IPU:s fjärde fasta kommitté, kommittén för FN-frågor. Det arbete som jag tycker är viktigt för IPU i dag, inte minst för den kommitté som jag har ansvar för, är att få genomslag för FN i världssamfundet.

FN har lite problem med sin legitimitet i olika delar av världen men också svårigheter att få igenom olika förslag, inte minst bindande resolutioner från säkerhetsrådet. Det beror på att FN är en organisation för länders regeringar, eftersom det är regeringar som representerar länderna. Man når inte parlament och människor i olika länder. Och det har uppfattats som ett problem.

Det har kommit olika initiativ om parlamentariska komplement till FN. Men det naturliga parlamentariska komplementet till FN är IPU av flera olika skäl.

Så sent som den 25 juli 2016 beslutade generalförsamlingen i enighet om en resolution som handlar om just det arbete som ska ske med FN å ena sidan och nationella parlament och Interparlamentariska unionen å andra sidan. En mängd olika processer, inte minst genomförandet av Agenda 2030-målen, förutsätter parlamentarisk medverkan från många länder.

I Sverige fungerar det ganska naturligt genom den samverkan som vi har mellan riksdag och regering. Men så är det inte i många andra länder där förutsättningarna ser annorlunda ut.

Interparlamentariska unionen, IPU, lade ned ett ganska omfattande arbete för att få till mål nr 16, Good governance, som handlar om grundförutsättningen att det måste finnas en fungerande demokrati, en fungerande parlamentarism och ett fungerande beslutsfattande för att man faktiskt ska kunna få en hållbar utveckling i många av världens länder.

Dessutom omfattar målet också rättsväsendet, som är ett annat grundfundament för att länder ska kunna fungera. Fungerar inte detta kan man inte fatta beslut, och man kan inte ha en hållbar utveckling enligt de intentioner som finns i 2030-målen.

I början av 2016 anordnade IPU tillsammans med generalförsamlingen en särskild konferens för världens parlamentariker i New York om narkotikafrågan. Den frågan skulle behandlas på FN:s generalförsamlings särskilda högnivåsession om narkotika senare den våren. Det gällde alltså om FN:s narkotikakonventioner ska bestå i den form som de har i dag eller inte. Det har nämligen tagits en mängd olika initiativ från olika håll i världen för att försöka få till stånd någonting annat.

Detta blev en mycket lyckad konferens. Det som är glädjande är att det av många har nämnts som hela Ungass-processens kanske bästa konferens. Det är glädjande att IPU kunde sätta detta avtryck i det sammanhanget. Det har också medfört att IPU, också i enlighet med den resolution som jag nämnde tidigare, har kommit närmare de centrala processerna i FN och ska fortsätta att göra det. Detta har också tagits om hand inom IPU till exempel under senare delen av våren 2016, under vårsessionen, när frågan om val av FN:s generalsekreterare var uppe. Då diskuterades en ny utnämningsprocess som skulle vara mer transparent än den som har varit tidigare och som också skulle koppla bättre till världssamfundet i andra delar än de som FN når direkt, nämligen också till parlament och därigenom till olika länders befolkningar. Det skulle vara ett sätt för FN att kunna komma närmare människor och också få större genomslag för sina beslut och sin verksamhet. Detta påverkade nog också FN i någon mån, och det sändes särskilda hälsningar från flera av kandidaterna som då inte kunde närvara vid just denna session.

När det gäller FN:s hållbarhetsmål har IPU bidragit med en modellresolution för länder som har den typen av parlament som antar resolutioner. Det är ett mycket viktigt arbete.

Jag ska också nämna arbetet mot terrorism. Där har det under 2017 påbörjats ett mycket omfattande arbete för att omsätta allt det som IPU har behandlat under en lång rad år på terrorismområdet, bland annat ett direkt ansvar för parlament att faktiskt implementera FN:s säkerhetsråds bindande resolutioner på terrorismområdet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)

§ 16 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)

Utrikesutskottets betänkande 2016/17:UU17

Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM) (redog. 2016/17:RS2) föredrogs.

Anf. 150 OLLE THORELL (S):

Herr talman! I dag debatterar vi den årliga redogörelsen för riksdagens delegation till Parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet, PA-UfM.

Det är en organisation som är sprungen ur Barcelonaprocessen om interkulturell dialog mellan länderna runt Medelhavet och om att bidra till fred i Mellanöstern. Detta har nu växt till att bli ett samarbete mellan regeringar runt Medelhavet, och den organisationen heter Unionen för Medelhavet. Parlamenten i EU:s länder samt parlamenten i de sydliga länder som omger Medelhavet ingår i just den parlamentariska samarbetsorganisationen PA-UfM, och jag är ordförande för den svenska delegationen.

Arbetet i Unionen för Medelhavet generellt, både på regeringssidan och på den parlamentariska sidan, går ut på att öka samarbetet mellan nord och syd, att bidra till ökat välbefinnande, att få en bättre havsmiljö, att öka den

interkulturella dialogen och förståelsen och att stärka demokratin och respekten för mänskliga rättigheter i hela området.

Unionen för Medelhavet är en av få organisationer i världen där både Israel och Palestina är medlemmar och kan mötas.

Syftet är alltså mycket vällovligt, och det finns utmaningar att ta tag i där. Tyvärr präglas arbetet i den parlamentariska församlingen av en hel del bekymmer. På regeringssidan i Unionen för Medelhavet har man mandat, exekutiv kompetens och pengar för att få saker att hända. Samarbetsprojekt av olika slag sjösätts och blir till verkstad. Den parlamentariska församlingen å andra sidan har varken några ekonomiska muskler att tala om eller något mandat att utföra något annat än att hålla möten och diskutera.

Arbetet i församlingen sker i fem fackutskott. Det är utskott för kultur, energi och miljö, ekonomi, politik och kvinnor. Utskotten ska sammanträda fyra fem gånger om året och ta fram förslag till slutsatser som sedan ska fastställas på den årliga sessionen, som äger rum på våren. Ordförandeskapet växlar mellan nord och syd varje år, och det finns ett sekretariat i Bryssel som ska koordinera det hela. I år är Italien ordförandeland, och förra året var det Marocko. Ordförandelandet står värd för sessionen.

De problem som vi i den svenska delegationen upplever är bland annat att det brister i organisation och administration. Framförhållningen inför möten är ofta dålig. Vissa utskott fungerar sämre än andra och hade knappt några möten under förra året. Vissa utskott fungerar bättre, som utskottet för kvinnofrågor och utskottet för miljö och energi.

Israel–Palestina-frågan är förstås känslig och präglar ofta debatterna på de utskottsmöten som hålls, oavsett vilken fråga som står på dagordningen. Så sker också på sessionsmötena. Vi har också noterat att Israel och Palestina i olika faser av organisationens historia har visat ett minskande engagemang för att delta på mötena. Så värst många möten mellan Israel och Palestina har jag inte noterat på senare tid.

På sessionen i Marocko förra året, där jag och Amir Adan deltog, fanns en hel del i övrigt att önska vad gäller substans och beslutsfattande. Däremot var själva mötena välorganiserade. Vi hade många bilaterala möten som var givande, inte minst med regeringsföreträdare från Marocko, där vi hade möjlighet att ta upp frågor av intresse för Sverige.

Herr talman! Sammanfattningsvis är PA-UfM en organisation som har ett vällovligt syfte och är ett forum för dialog mellan länderna runt Medelhavet och övriga EU som borde kunna utvecklas.

Vi i den svenska delegationen kommer att göra vårt, både i utskotten och på den årliga sessionen, för att förbättra arbetssättet och bidra till organisationens utveckling.

Jag vill passa på att tacka delegationen förstås men också den personal på Riksdagens internationella kansli som hjälpte oss under förra året. Det var Anette Nilsson, som nu har lämnat RIK, och Petra Sjöström, som nu har tagit över efter henne.

Jag yrkar bifall till förslaget att lägga redogörelsen till handlingarna.

Anf. 151 AMIR ADAN (M):

Herr talman! I dag behandlar vi betänkande UU17 *Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)*. Det är riks-

dagsstyrelsens redogörelse för verksamheten inom Parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet och den svenska PA-UfM-delegationens arbete under 2016.

Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget att lägga redogörelsen till handlingarna.

Unionen för Medelhavet syftar till att främja fred, demokrati och välstånd i Medelhavsområdet genom att stärka regionalt samarbete och integration mellan företrädesvis EU-länder och ett antal länder i Mellanöstern och Nordafrika. Den parlamentariska församlingen PA-UfM är sedan 2003 en mötesplats för parlamentariker från EU-länder och de så kallade partnerländerna Algeriet, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, den palestinska myndigheten, Syrien, Tunisien och Turkiet. Det är också ett av få forum i världen där mötet mellan Israel och stora delar av arabvärlden sker.

I församlingen ingår 280 parlamentariker från de deltagande länderna, från olika nationella parlamentet och från Europaparlamentet. Ordförandeskapet i PA-UfM roteras på årsbasis, och årets möte kommer att gå av stapeln nästa vecka – den 12 och 13 maj – i Rom. Målet är att stärka fred och stabilitet i världen, inte minst i området runt Medelhavet, genom att samarbeta i sociala och kulturella frågor men också genom att skapa ett forum för möten mellan till exempel i det här fallet Israel och övriga arabvärlden. Dock har detta inte skett i den grad man kunde ha önskat.

De fem ständiga utskott som finns i församlingen har stor betydelse eftersom de bland annat tar upp frågor om mänskliga rättigheter, kvinnors rättigheter, livskvalitet, energi, miljö och vatten utöver de andra specifika områdena i de respektive utskotten. Regionen i Mellanöstern och Nordafrika har präglats av auktoritära och totalitära styrelseskick. Bristen på fungerande demokratiska mekanismer och respekt för grundläggande mänskliga rättigheter pekas ofta ut som en anledning till regionens underutveckling, särskilt när det gäller kvinnors svaga ställning inom samhällsområdet. Kvinnor i regionen är formellt och reellt berövade många av sina rättigheter.

Tyvärr kan man konstatera att den södra Medelhavsregionen står inför stora utmaningar. I flera länder har demokratiseringsprocessen sedan 2011 inte utvecklats så som man hade hoppats. Situationen i Syrien är ytterst allvarlig och påverkar även Europa.

Herr talman! Migrations- och asylfrågor har stått i fokus för PA-UfM:s verksamhet under 2016. Församlingssessionerna ägde rum i Marocko i maj förra året, och jag deltog i det politiska utskottet. Det antogs dock inga rekommendationer i det politiska utskottet, då man inte kunde nå en konsensus. Skiljelinjerna mellan organisationens nordliga och sydliga medlemsländer blev också tydliga.

Medelhavsunionen utgör en god plattform för att man genom interparlamentariska relationer ska kunna stärka förtroendet och samarbetet mellan EU och partnerländerna, till gagn för alla parter. Vi har tagit en allt större plats där, och vi ska fortsätta att göra det.

Med dessa ord vill jag tacka för att jag i riksdagen har fått redogöra för det arbete PA-UfM gör.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)

Socialutskottets betänkande 2016/17:SoU7

Folkhälsofrågor

föredrogs.

Anf. 152 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Vi går över till att behandla ett motionsbetänkande från socialutskottet där folkhälsofrågor behandlas.

Det är ca 120 olika motionsyrkanden som tas upp i detta betänkande, och de rör vitt skilda frågor som alla har det gemensamt att de är kopplade till folkhälsan. Det handlar om antibiotikaresistens, djurens påverkan på hälsan, smittskydd och självmordsprevention, för att nämna några av de saker som tas upp. Jag tänker i mitt anförande koncentrera mig på några saker som är av stor vikt för oss kristdemokrater.

Jag tror att det första jag ska ta upp är någonting som är av stor vikt för samtliga i utskottet, och det är de växande hälsoskillnader som finns i vårt land. Trots att vi i grunden borde ha goda förutsättningar att få hälsoklyftorna att minska – vi har en stark ekonomi och lever i ett land med god välfärd – är det så att hälsan är sämre. För många har förutsättningarna inte heller förbättrats så mycket som vi skulle kunna önska att de gjorde.

För oss kristdemokrater är detta så angeläget att många av de satsningar vi har på just detta område inte tas upp i betänkandet; de är nämligen redan behandlade i och med att det finns medel avsatta för dem i vår budget. Därmed är området behandlat i vår budget, men jag skulle ändå vilja passa på att nämna några av satsningarna.

Detta handlar om hälsan under hela livet. Därför har vi satsningar i vår budget som handlar om stöd till barn och familjer, för vi vet att vi måste börja från början om vi ska kunna ge goda förutsättningar för ett hälsosamt och långt liv.

Våra satsningar handlar om stöd till föräldrar – stöd att vara förälder – men också om stöd till barn i de familjer där man inte längre kan leva tillsammans med sina föräldrar. Det handlar om elevhälsan och att varje barn varje dag i skolan ska kunna komma i kontakt med elevhälsan och få den hjälp man behöver.

Det handlar också om den senare delen av livet, där inte minst maten är ett område som är viktigt för ett gott välbefinnande och för god hälsa. Där har vi också medel avsatta i vår budget.

Ytterligare en liten men viktig del, där det finns en stor skillnad mellan oss och regeringen, handlar om att det är viktigt för barn att kunna vara aktiva och få vara med på lika villkor. Där hade vi infört en fritidspeng, som den här regeringen bestämde sig för att avskaffa. För den som inte vet vad fritidspengen innebar handlade det om att barn i familjer som är beroende av försörjningsstöd fick medel särskilt för att kunna delta i fritidsaktiviteter.

Detta var pengar som barnet inte behövde känna togs från familjens gemensamma kassa, som kanske skulle gå till annat. Vi vet nämligen att barn tar på sig ett stort ansvar om de lever i en familj med dålig ekonomi. De säger att de inte vill spela fotboll längre, trots att de definitivt vill det. Att regeringen har tagit bort fritidspengen har gett sämre förutsättningar.

I detta betänkande har vi några yrkanden, och jag tänkte beröra dem också. Ett av dem handlar om astma och allergi. Jag är en av de lyckligt lottade som inte fasar för vårens intåg, men vi vet att det är många som just nu, när våren står i sin fulla prakt, tycker att det är riktigt jobbigt. De får nämligen svårt att andas och svårt att vara så pigga och alerta som de skulle önska.

Vi vet att allt fler drabbas av olika astma- och allergisymtom, och därför menar vi att det vore viktigt att införa en nationell strategi för astma och allergi. Eftersom vi såg till att detta arbete sattes igång känner vi väl till att det finns en strategi med en satsning gällande kroniska sjukdomar, där ju astma och allergi ingår. Det är en satsning som pågår mellan 2014 och 2017, men vi menar att detta är ett område där man behöver satsa ännu mer.

Jag skulle också vilja nämna ett viktigt område som tas upp i betänkandet, och det är sexuell och reproduktiv hälsa – en annan del av blommor och bin, så att säga. Där ser vi att det görs en del som är bra.

Till exempel har man nu tagit bort det undantag för aborter som tidigare fanns i förordningen som reglerar patientregister. Det togs bort den 1 oktober 2016, och det gör att man nu utifrån ett patientsäkerhetsperspektiv kommer att kunna följa effekten av till exempel medicinska aborter. Hur påverkar det här reproduktionen framöver? Vilka biverkningar finns? Det har varit ett problem för kvinnors hälsa att man inte har kunnat följa detta, och vi är väldigt positiva till att det nu har tagits bort.

Vi är dock skeptiska till en del av regeringens satsningar. Vi vet att det är viktigt med preventivmedel, och i regeringens budget avsatte man medel för att göra preventivmedel avgiftsfria för personer upp till 21 år.

Vårt alternativ är att man i stället använder dessa medel till att sänka kostnaden för preventivmedel för personer upp till 24 år. Vi vet nämligen att det i åldersgruppen 21–24 år förekommer många oönskade graviditeter. Dessa leder många gånger till abort, vilket skulle kunna undvikas genom att man undviker oönskade graviditeter.

Herr talman! Vi står såklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 3.

Anf. 153 AMIR ADAN (M):

Herr talman! Frånvaron av en enhetlig definition av folkhälsa visar på den bredd och komplexitet det rör sig om. Det handlar om en rad olika saker, såsom kost, motion, arbetsmiljö, utbildningsnivå, uppväxt och buller.

Klart är i alla fall att folkhälsan utvecklats i takt med vår ökade välfärd. Medellivslängden för såväl kvinnor som män ökar, fler sjukdomar upptäcks i tid och kan botas och vår tobaks- och alkoholkonsumtion minskar. Detta hänger samman med ökade ekonomiska resurser, höjd utbildningsnivå, bättre sjukvård och förbättrade kunskaper om hur vi kan främja hälsa och förebygga ohälsa.

Men samtidigt som vi blir friskare och lever längre står vi inför flera hälsopolitiska utmaningar.

Hälsopolitiken bör vara framåtsyftande, stimulerande och inspirerande. Människor har ju själva ett stort ansvar för sin hälsa. Det handlar om vad man dricker och hur mycket; det handlar om vad man äter och hur

mycket; det handlar om huruvida man röker och hur mycket man rör på sig. Allt detta kan man själv påverka som individ, men också som förälder.

Vi vet att kost, motion, alkohol och rökning påverkar vår hälsa. Ändå är medvetandet om dessa faktorer inverkan på vår hälsa så olika. De program om hälsosam mat som visas i tv, de dieter som presenteras och vetenskapen att motion och idrott är mycket viktigt för att kroppen och psyket ska må bättre kan inte ha undgått någon.

Ändå är det oroväckande få som rör sig tillräckligt varje dag. Ungefär 50 procent av Sveriges befolkning rör sig minst 30 minuter per dag, vilket är den lägsta rekommendationen för fysisk aktivitet.

Därför är det bra att vi inom Alliansen har föreslagit mer idrott i skolan och rätt till fysisk aktivitet på arbetsplatser. Då kan man starta med något som man sedan kan fortsätta med resten av livet. Om man börjar i en tidig ålder har man vanan med sig uppåt i åldrarna.

Lika oroande som utebliven motion är att många människor äter alldeles för mycket och fel. Föräldrar har ett stort ansvar för att lägga en bra grund för sina barn genom den kost de ger dem. Utöver kost gäller detta ansvar tandvård och glädje i rörelse och aktiviteter.

Hjärt-kärlsjukdomar ökar och hör till de livsstilssjukdomar som kan förebyggas med hälsosammare livsföring.

De flesta av dessa faktorer kan vi själva påverka och undvika. Den enskilt viktigaste åtgärden för att förbättra folkhälsan i Sverige är att minska tobaksbruket. Varje år orsakar rökning 6 500 fall av cancer och 4 000 dödsfall i cancer. Detta innebär att nästan en femtedel av alla dödsfall i cancer kan relateras till rökning.

Att ta ansvar för och påverka den egna hälsan ska kännas engagerande och angeläget. Samhällets ansvar är att ge verktyg till den enskilde och förutsättningar för att stödja den enskildes ansvarstagande genom en effektiv samverkan mellan offentliga, privata och civilsamhälleliga aktörer. Här är mödravårdscentraler, barnavårdscentraler och skolhälsovården mycket viktiga aktörer för att hjälpa och ge råd till både föräldrar och elever.

Herr talman! Forskningen visar tydligt att grunden för en god hälsa läggs tidigt i livet och att folkhälsa och högre utbildning går hand i hand. Ett flertal mätningar bekräftar att personer med kort utbildning har sämre hälsa än personer med längre utbildning.

Utbildningsnivån är också tätt sammankopplad med den socioekonomiska situationen. Forskningen visar att risken för dödlighet bland barn är ungefär 30 procent högre i socioekonomiskt svaga grupper än i socioekonomiskt starka grupper. Här är också risken för depression och ångest avsevärt högre.

En bra skola som ger alla elever individuella förutsättningar att skaffa sig kunskap är både på kort och på lång sikt avgörande för samhället i stort. Detta gäller för såväl tillväxt och välfärd som för en bättre folkhälsa.

Helt avgörande för samma faktorer är sysselsättning och arbete. Att vi kan arbeta, försörja oss själva och göra egna prioriteringar och val är av stor betydelse för hur vi mår.

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till vår reservation 2.

Anf. 154 CHRISTINA ÖSTBERG (SD):

Herr talman! Folkhälsofrågor är ett område som är otroligt viktigt av flera skäl. Det är viktigt för att vårt lands medborgare ska kunna må bra och ha ett välmående och gott liv.

De förslag som vi debatterar i dag och de politiska beslut vi tar som gäller folkhälsan kommer att ge efterverkningar under lång tid framöver. Jag kommer bara att beröra ett par av dem här i dag.

Jag vill börja med frågan om självmordsprevention och med att tala om våra äldres psykiska ohälsa. Det är en fråga som är otroligt viktig, både på individnivå och för samhället som helhet.

I Sverige lider runt 150 000 äldre av depression. Var tionde person över 65 år lider av ångestsyndrom. Det är den livssituation som ålderdom bär med sig som orsakar nedstämdhet hos så många – inte ålderdomen i sig.

Inom vården är äldre psykiskt sjuka en bortglömd grupp, och omhändertagandet varierar mellan olika delar av landet – detta trots att depression är vanligare än demenssjukdomar bland äldre och leder till många svåra konsekvenser.

Alla professioner inom vårdcentralen ser dem, men vet inte riktigt vad de ska göra med dem. Inom äldreomsorgen behöver alla professionella som möter äldre få ökad kunskap om vad som är psykisk ohälsa och vad som kan leda till psykisk ohälsa.

Herr talman! På flera platser i landet, bland annat i Norrtälje, har man i förebyggande syfte satsat på en metod som kallas reminiscens och som även används inom demensvården. Den går ut på att man i grupp bjuder varandra på sina minnen. Deltagarna får möjlighet att berätta om och diskutera betydelsefulla händelser i livet. Det får gärna vara positiva och glada minnen, men även sådant som har varit svårt ska få ta plats.

Metoden har varit framgångsrik, då det har varit bra respons, hög närvaro och glada miner.

Personer med psykisk ohälsa – oavsett ålder och kön, liksom art och grad av ohälsa – måste kunna räkna med att få tillgång till rätt insatser i rätt tid. Vi sverigedemokrater anser att fler självmord skulle kunna förhindras i alla åldersgrupper med rätt insatser och utökade sådana.

Att arbeta förebyggande är viktigt. En insats är att självmordsbenägna patienter i kontakten med myndigheter alltid ges möjlighet att möta personal som är rätt utbildad för att kunna hantera den typ av riskabla situationer som patienterna befinner sig i.

Vi anser att landstingen bör införa vårdprogram för självmordsprevention. Syftet är att ge all personal som möter självmordsbenägna patienter i sitt arbete tillräcklig kunskap om hur de på bästa sätt kan arbeta för att förebygga självmord.

Om självmord trots allt sker är det viktigt att ge stöd till de efterlevande. Vi anser att en utredning bör tillsättas för att se över vilka insatser som behövs, för att kunna möta de efterlevandes behov och för att stödja och vägleda dessa personer.

Herr talman! Det andra området jag tänkte tala om är hepatit C.

Omkring 2 000 patienter med nyupptäckt hepatit C-virusinfektion anmäls enligt smittskyddslagen årligen i Sverige. Ungefär 180 personer dör som följd av sjukdomen varje år, vilket är nästan lika många som dör i trafiken.

I dag sprids hepatit C framför allt bland personer som injicerar droger. Det har under de senaste åren skett ett genombrott för behandling av kronisk hepatit C. Sedan 2014 har flera nya läkemedel godkänts, vilket har inneburit kortare behandlingstider, färre och mildare biverkningar och bättre behandlingsresultat.

En lyckad behandling innebär inte enbart att risken för allvarlig lever sjukdom eller andra sjukdomar minskar eller försvinner utan även att patienten blir smittfri. Därmed minskar riskerna för smitta mellan mor och barn vid graviditet och förlossning, för sexuell smitta och för smitta om injektionsverktyg delas.

Vi kan konstatera att det finns ett stort kunskapsbehov kring frågan om hepatit C och de möjligheter som finns i och med nya behandlingar. För att öka kunskapen om hepatit C anser vi att regeringen bör vidta åtgärder och återkomma till riksdagen med ett förslag om detta.

Slutligen står vi bakom samtliga våra reservationer. Men jag yrkar bifall endast till reservation 10.

Anf. 155 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Det område vi nu debatterar i kammaren är någonting som står allra högst på agendan i de flesta länder. I stort sett alla har utmaningen hur man ska klara av välfärdens framtida finansiering. Där är att se till att förebygga ett av de absolut viktigaste instrumenten. Det handlar om de kroniska sjukdomarna. Det är ofta där vi hamnar i diskussionen. Men vi får heller inte glömma alla de smittsamma sjukdomarna. På båda de områdena riskerar vi att få en snabb ökning av kostnaderna av att sjukdomsbördan ökar i samhället.

Vi har i debatten tidigare haft en väldigt tråkig polarisering. Man har sagt att det bara beror på individfaktorer. Det är individen som är helt ansvarig för sin egen hälsa oavsett om det handlar om smittsamma sjukdomar eller kroniska sjukdomar. På den andra sidan har man sagt att individen inte har någonting med detta att göra. Det är bara de samhällseliga faktorerna det beror på. Det är där vi kan åstadkomma en starkare folkhälsa.

Nu har dessa sidor mötts, och det tycker jag är positivt i diskussionen. Vi ser att det behövs insatser på samhällselig nivå och samtidigt insatser på individnivå. Vi vet vad gäller de kroniska sjukdomarna att det finns väldigt mycket som går att förebygga. Vad gäller hjärt- och kärlsjukdomar är det så mycket som 80 procent, och vad gäller cancer är det 30 procent.

En av de viktigaste sakerna handlar om att angripa de klassiska folkhälsofaktorerna. Det är tobak, alkohol och motion. Det handlar dessutom om att äta en bra kost. Men det handlar också om att se till att minska klyftorna i samhället.

Där har betydande forskning gjorts av Sir Michael Marmot. Han har vid åtminstone två tillfällen varit här i riksdagen och haft föreläsningar, inbjuden av Centerpartiet. Det han kunde visa i sin forskning, som sedan blev en stor WHO-rapport, var att ju mindre klyftor man har i ett samhälle, desto bättre är folkhälsan för alla inblandade grupper.

Vi var därför från Centerpartiets sida väldigt glada när regeringen tillsatte Folkhälsokommissionen för att titta på vad vi i Sverige kan göra för att minska klyftorna. Även om vi är det land inom OECD som har de minsta klyftorna vad gäller hälsa – och det ska vi vara stolta över – är de fortfarande oacceptabla.

Vi riktade ganska skarp kritik när kommissionen tillsattes mot att man inte har valt att adressera en av de viktiga faktorerna. Det handlar om de regionala skillnaderna. Vi ser att i dag i Sverige varierar folkhälsan inte bara beroende på om människor har jobb eller inte har jobb, om de har en bra bostad eller inte och vilken utbildning de har. Den varierar dessutom med var människor bor i landet. Det är beklagligt att regeringen inte valde att lägga in det i direktiven i ett läge där vi ser att Sverige håller på att klyvas inte minst regionalt.

Vi ser fram emot när kommissionen inom kort kommer med sitt slutbetänkande. Jag är helt övertygad om att den kommer att se att en viktig faktor är att vi måste se till att fler människor kommer i arbete och inte minst de som står långt från arbetsmarknaden. Jag är helt övertygad om att den kommer att fokusera på bristen på bostäder och förstås också skillnaderna i den form av utbildning människor har.

Vi kommer att kunna ta del av det arbetet och sedan se vad man kan göra vidare. Tyvärr finns det farhågor om att det inte kommer att vara så mycket av konkreta förslag som kommer från kommissionen. Men det vet vi först när kommissionen har lagt fram sitt förslag.

Den andra delen som vi inte får glömma handlar om de smittsamma sjukdomarna. Där finns det i utskottets betänkande flera intressanta områden. Det handlar om att se till att vi inte får ökade problem med antibiotikaresistens. Det har tidigare varit en viktig del när vi i Centerpartiet har diskuterat frågorna i kammaren. Där ser vi att det har tagits en rad initiativ från regeringens sida, och det välkomnar vi.

Ett andra område handlar om vaccination. Vi i utskottet har fått ta emot många mejl på det temat. Det är framför allt utifrån diskussionerna om vi ska göra vaccination obligatorisk i Sverige eller inte. Det finns ingenting som talar för att vi ska gå den vägen. Vi har en mycket hög vaccinationsfrekvens i Sverige. Det behövs inte någon lag för det. Däremot behövs det mer av upplysning. Det är för mig personligen självklart att man ska vaccinera sina barn. Jag har svårt att förstå de föräldrar som tar risken att inte göra det.

Den andra diskussionen har rört om man bör införa ytterligare vaccinationsprogram, där ett antal förslag har kommit. Vi införde under alliansregeringens tid ett ordnat sätt för hur det ska gå till i Sverige när vi plockar in nya bra vacciner. Det är en utredning från en myndighet, och sedan blir det ett beslut av regeringen. Det är som vi ser det ingenting som ska beslutas i riksdagens kammare eftersom vi där inte har kompetensen.

Jag har ytterligare en punkt. Det handlar om en av de smittsamma sjukdomarna, där vi nu börjar ha möjligheten att helt utrota den. Det gäller hepatit C. Här finns det tydliga förslag. Det är där väldigt viktigt att regeringen går vidare med att ta fram en strategi för hur vi ska kunna åstadkomma det. Här har vi den historiska möjligheten att utrota en sjukdom som dödar ett antal människor varje år. Då gäller det att vi tar den möjligheten.

Jag står självklart bakom Centerpartiets samtliga reservationer men yrkar bifall endast till reservation nr 9.

Anf. 156 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Det känns som att det är dags att utjämna skillnaden i hälsa mellan Djursholm och Rågsved. Det är precis vad folkhälsa handlar om: allas rätt till en bra hälsa.

Kommissionen för jämlik hälsa ska snart lämna sina förslag, som ska bidra till att minska hälsoklyftorna. Vi hoppas på att det är någorlunda konkreta förslag, för det är efterlängtat. Hälsoklyftorna är väldigt stora, och det är definitivt också en fråga om klass. Det är till och med några i före detta Alliansen som har nämnt det, vilket gläder mig lite.

Folkhälsomyndighetens årsrapport *Folkhälsan i Sverige 2016* visar olika tendenser. Vi lever längre, och vi har generellt en bättre hälsa. Men när man delar in befolkningen efter utbildningsnivå är det i stort sett så att de med kort utbildning faller ut på alla typer av risker och sjukdomar. Det handlar helt enkelt om klass och hälsa. Man kan också se att skillnaderna har ökat under de senaste decennierna.

När man tittar på all genomgången forskning av ojämlikhet och hälsa är det väldigt tydligt att inkomstklyftor försämrar människors hälsa. De ekonomiska klyftorna gör helt enkelt människor sjuka på olika ledder. Rik och frisk, fattig och sjuk, klingar ganska bekant. Vi behöver en tydligare politik som arbetar enligt principen inkomstfördelning för att skapa det mer jämlika samhället.

Om vi tittar i Vårdanalys rapport *Förebygga för att överbrygga? Jämlikhet i hälso- och sjukvårdens förebyggande arbete mot ohälsosamma levnadsvanor*, en väldigt lång titel, från 2016 är det väldigt tydligt att vi kan göra så mycket mer specifikt i landstingen. Det är uppenbart att landstingens styrning av vården inte fokuserar på jämlikhet trots att samtliga landsting tycker att det är väldigt viktigt.

Vi kan också se att det inte är många specifikt öronmärkta ersättningar som går ut till landstingen för det förebyggande arbetet med syftet att minska hälsoklyftorna. Vi kan göra så mycket mer. Kommissionen för jämlik hälsa skriver i sitt delbetänkande att den önskar se en beredning om behov av en folkhälsolag. Vänsterpartiet välkomnar det och menar att det är dags för en folkhälsolag, vilket redan finns i Norge. Vi vill att man utreder förutsättningarna. Att arbeta med att minska hälsoklyftorna kan inte vara fritt valt arbete för landstingen. Utgångspunkten ska vara att varje kommun och landsting självklart ska ingå i det arbetet.

Herr talman! Alltför många barn far illa. Hur barnen mår säger mycket om ett lands västånd. Sverige är ett väldigt rikt land. Vi hamnar i topp när det gäller barns hälsa och barns villkor när man tittar på OECD:s mätningar. Men larmet går ändå. Barns hälsa bestäms i stor utsträckning av socioekonomiska faktorer hos föräldrarna. Det handlar om föräldrarnas utbildningsnivå, och så vidare.

Vi vet alla att det man får med sig från barndomen bär man med sig som vuxen.

Barn till föräldrar som har hög inkomst och utbildning har upp till 40–45 procents lägre sannolikhet att bli inskrivna på sjukhus jämfört med barn till föräldrar med kortare utbildning. Barn till föräldrar som tar emot ekonomiskt bistånd är särskilt drabbade av hälsoproblem, och de löper mer än dubbelt så hög risk att dö under barndomen jämfört med andra barn. Det är tydliga siffror.

Klyftorna i västvärlden har vuxit snabbt, och Sverige är ett av de länder där skillnaderna har ökat mest.

Vi vet att tidiga insatser betyder mycket. Vänstern vill att lämplig myndighet uppdras att ta fram ett förslag till en handlingsplan för att minska hälsoklyftorna bland barn och unga. Vi kan inte längre avvakta med det.

Herr talman! Att ta sitt liv drabbar. Ett liv försvinner, och anhöriga, vänner och arbetskamrater kan inte bli kvitt känslan av onödighet, smärta och skuld.

Det nuvarande nationella handlingsprogrammet för suicidprevention togs fram 2008.

År 2015 dog fler än 1 500 personer genom självmord i Sverige, vilket innebär fyra självmord per dag. Bland dem som tar livet av sig finns äldre med psykisk ohälsa men även unga människor. Varje år tar 40–50 ungdomar sitt liv. I Sverige har denna grupp ökat i betydligt större omfattning än i andra EU-länder.

Den psykiska ohälsan är omfattande bland hbtq-personer. Var tredje transperson har övervägt att ta sitt liv. Vi måste ha en större medvetenhet om vad som utgör riskfaktorer och vilka som utgör riskgrupper för självmord. Det går att rigga ett sådant system.

Även människor som har kontakt med vården tar sina liv. År 2014 hade 106 suicidfall varit i kontakt med vården. 70 procent av dessa patienter erbjöds inte vård med större hjälpinsats och tillsyn när de bad om hjälp. Det gör mig gråtfärdig.

Detta visar på en rad brister beträffande suicid inom vården som vi måste göra något åt.

Många barn och unga förlorar en förälder eller ett syskon genom suicid. När någon har tagit sitt liv är det viktigt att de efterlevande får stöd. Det bör vara obligatoriskt så länge man inte avböjer. Det bör därför tas fram ett nationellt program för stöd till dessa efterlevande eftersom det är så drabbande och något man bär med sig.

Herr talman! Det fanns en tid då politiker ville internera hiv-infekterade. Det har Jonas Gardell skildrat i *Torka aldrig tårar utan handskar*. Då innebar hiv död i aids. Vi får tacka alla forskare internationellt och nationellt för att det i dag finns mediciner som gör att hivviruset knappt kan mätas hos en hivinfekterad person. Det är en extrem framgång för Sverige och hela världen.

Åtgärder för att begränsa spridning av hiv är att fler måste använda kondom och att fler måste testa sig. Det är the main thing.

Det är också nödvändigt att stigmatiseringen av hivpositiva minskar och att personer som lever med hiv får medicinsk behandling.

Det är viktigt att lagen och förhållningsreglerna speglar den förändring som har skett, men det ser vi inte nu. Det har kommit ny kunskap på hivområdet, och det finns inte längre evidens för att informationsplikt har en positiv effekt. Sverige kritiserar också ganska hårt internationellt för sin lagstiftning, och det är dags att vi ser över den.

En annan farhåga är att man försätts i en falsk känsla av trygghet: Om ingen säger att den är hivpositiv så är ingen det.

I ett internationellt sammanhang ligger Sverige högt när det gäller antalet fällande domar mot hivpositiva.

Vi anser att smittskyddslagen bör ses över i syfte att ta bort osakliga förhållningsregler och tvångsåtgärder för människor som lever med hiv.

Herr talman! Min sista punkt handlar om vaccinationer. Det allmänna vaccinationsprogrammet har god täckning, och de flesta barn är i dag skyddade mot exempelvis mässling och polio. Det förekommer dock en lite yvig diskussion, bland annat på nätet, om nyttan av vacciner. Det bygger upp en skepsis mot vacciner.

Det är av samhälleligt intresse att så många som möjligt får vaccin mot dessa barnsjukdomar, infektioner och så vidare. Därför vill vi utforma en informationsinsats och riktade insatser om fördelarna och nödvändigheten av barnvaccinationsprogrammet.

Jag står självklart bakom alla våra motioner och reservationer men yrkar bifall bara till reservation 5.

Anf. 157 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Precis som flera har sagt är det mycket viktigt att arbetet för en bättre folkhälsa och för minskade klyftor på detta område är toppprioriterat, både för enskilda individers skull och för att ekonomisera med de pengar vi har inom hälso- och sjukvården. Att arbeta med denna fråga är inte ett ansvar bara för hälso- och sjukvården utan för hela samhället.

Detta blir tydligt i vår reservation om ökad hälsa på äldre dagar. Vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till denna reservation.

Antalet årsrika människor i samhället ökar. Att kunna klara sig själv upp i åren och inte bli beroende av andra är viktigt. Här kommer de förebyggande insatserna in. De börjar dock inte när man fyller 65 eller 75 utan tidigt i livet genom försök att förhindra att ungdomar börjar röka och missbruka alkohol och så vidare. Detta följer alltså med under hela livsresan.

När det gäller den äldsta generationen är det viktigt att hela samhället verkar för att det till exempel är sandat under isiga perioder av året, att bostäder är lättillgängliga, att det finns hiss och att det är bra belysning.

Den här generationen måste också få information om vad man ska tänka på. Här har primärvården och apoteken en viktig roll men även de ideella organisationerna. Det handlar om balansövningar, om att det är viktigt att man äter regelbundet, om att få vara delaktig i ett socialt nätverk och så vidare.

Det behövs en bred ansats, och därför har vi tjatat i riksdagen om att årsrika människors hälsa ska ha ett eget mål.

Jag tror dock att detta med mål kommer att se annorlunda ut i de förslag som Folkhälsokommissionen kommer med, men det är viktigt att den breda ansatsen lyfts fram och att man inte får bortse från denna växande generations behov av folkhälsoinsatser.

Så till klyftorna. Jag satt faktiskt i Michael Marmots utredning nummer två, och där diskuterade vi varför klyftorna har ökat så i Sverige. Reaktionen vi fick var: Ni har varit så duktiga med att arbeta med tobaksfrågan och en rad andra frågor, men ni har bara nått de välutbildade och välsituerade. Ni måste försöka nå de andra grupperna också.

Då kom vi in på förebilder och vilka som är förebilder för ungdomar i olika delar av landet. Vilka ser de upp till? Kan vi hitta förebilder som de vill likna i sina livsstilar? Där tror jag att vi har en hel del att göra, inte minst i det mångkulturella samhälle vi nu lever i.

Det finns andra frågor att ta upp. Frågan om självmord återkommer inte bara när det gäller ungdomar, utan även bland hbtq-personer och årsrika personer. Av de registrerade självmorden begås faktiskt en fjärdedel av personer som är 65 år och äldre, men det är säkert inte den rätta siffran. Årsrika människors självmord registreras nämligen inte. Vad låg bakom i fall där människor slutat äta och dricka eller enligt dödsorsaksstatistiken ospecificerat dött av hög ålder?

Det är glädjande att en grupp Göteborgsforskare har börjat djupdyka i detta. Vad ligger bakom dessa odefinierade dödsfall? Vad hade man kunnat göra för att öka livskvaliteten för dessa människor?

Vi har även annat bland våra reservationer. Informationsplikten är en fråga; den har lyfts tidigare. Hepatit C var Anders W Jonsson inne på. Det handlar om småsnålhet när man i det svenska samhället inte antar en strategi för att utrota hepatit C. Vi har läkemedlen. De kostar, javisst, men TLV kanske kan pressa priset ytterligare om man förskriver dem till fler smittade. Vi skulle kunna utrota denna farliga sjukdom om vi gjorde rätt saker. Metodiken finns – vi har läkemedlen. Så detta handlar om ren och skär småsnålhet, skulle jag vilja säga.

Anf. 158 LENNART AXELSSON (S):

Herr talman! Jag tänkte börja med att kommentera de inlägg vi har hört lite grann. Jag börjar med Emma Henriksson, som tog upp astma och allergi och behovet av en nationell strategi. Om jag förstått det rätt införde regeringen en strategi för perioden 2014–2017 och har nu gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer om detta. Det gällde inte specifikt astma och allergi utan kroniska sjukdomar.

Detta innebär också att utskottet konstaterar att Emmas motion delvis har tillgodosetts, och det är inte så vanligt. Det får man väl gratulera till!

Från Moderaternas sida talar man om vikten av minskat tobaksbruk, och det välkomnar jag verkligen. Framöver hoppas vi få behandla propositioner som leder i den riktning som du, Amir Adan, tog upp.

När det gäller Anders W Jonsson är det sällan jag har känt att jag nog hade kunnat använda hans inlägg rakt av. Han tog upp frågor som väldigt mycket liknar dem som jag har tagit med i mitt anförande. Det lovar gott inför framtiden att det finns partier som vi är överens med om att det är viktigt att vi motarbetar klyftor.

Vänsterpartiet talade om informationsplikten. Nu ligger ansvaret på läkare och på den smittade, men det finns också en uppföljningsskyldighet som ligger på Folkhälsomyndigheten, som fick det uppdraget så sent som i mars i år. Vi får hoppas att det de kommer fram till kan ligga till grund för ytterligare något steg.

Liberalerna tog upp årsrikas behov. Jag var självklart tacksam för att även du, Barbro Westerholm, lyfte fram behovet av att minska klyftor. Det känns som att vi har en majoritet här i kammaren när det gäller den delen.

Herr talman! Folkhälsa är ett väldigt omfattande begrepp. Hur människor mår avgörs av väldigt många olika faktorer. Detta framgår också av det engagemang som en mängd riksdagsledamöter visar för detta område. Det har skrivits motioner med olika förslag på sammanlagt 560 sidor.

Det engagemanget är naturligtvis väldigt positivt. Ännu mer positivt är att kunna konstatera att det pågår arbeten inom Regeringskansliet och inom många andra sektorer i samhället, som till exempel Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och Brottsförebyggande rådet, för att driva dessa frågor framåt.

Detta är arbeten som i många fall görs på uppdrag av den nuvarande regeringen men i en del fall också den tidigare. I de flesta fall leder arbetet i den riktning som motionärerna vill. Det anses därför inte finnas behov av ytterligare uppdrag i nuläget. Av den anledningen föreslår en majoritet i

utskottet att samtliga motioner avslås. Jag yrkar därför också avslag på motionerna och bifall till utskottets förslag.

Herr talman! Om det fanns ett instrument som kunde mäta hur folket mår och man placerade det på Sveriges geografiska mittpunkt, berget Flaktlocken i Ånge kommun, skulle det med all sannolikhet visa att den genomsnittliga folkhälsan i landet är väldigt god. Men det skulle inte visa att det finns stora grupper som inte alls får del av detta goda liv. Den goda folkhälsan är nämligen väldigt orättvist fördelad.

Visst har vi i ett internationellt perspektiv relativt små klyftor i samhället, något som vi för övrigt delar med de övriga nordiska länderna. Det som vi i Sverige ofta talar om som den svenska modellen vidgas ofta till att kallas den nordiska modellen.

Det är välfärdssamhällen där vi betalar relativt sett höga skatter men också får mycket tillbaka. Alla barn ges tillgång till förskola och skola. Sjukvård ges efter behov och inget annat. Här känns det tryggt att åldras, och det finns ett ekonomiskt skyddsnät som tar emot under den tid vi behöver för att rehabilitera oss eller hitta ett nytt jobb om vi haft otur att bli sjuka eller arbetslösa. En generell välfärd som fungerar håller också ihop ett samhälle.

Forskningsrapporter visar dessutom tydligt att de samhällen där klyftorna mellan människor är små är de samhällen där folk mår som allra bäst – både bland dem som befinner sig långt ned på stegen ekonomiskt sett och bland dem som befinner sig högst upp.

Herr talman! Men vi får alltså inte glömma att alla inte har det bra, och det måste vi ständigt arbeta för att förändra. Av den orsaken menar jag att det som statsminister Stefan Löfven under sin första regeringsförklaring slog fast som en av regeringens främsta målsättningar, att de påverkbara hälsoklyftorna ska slutas inom en generation, i backspegeln kommer att ses som ett av de viktigaste politiska ställningstagandena under denna mandatperiod.

Kommissionen för jämlik hälsa, som tillsattes för att påbörja arbetet med denna målsättning, fick i uppdrag att lämna förslag som kan bidra till att hälsoklyftorna minskar. Deras huvudsakliga fokus ska ligga på hälso-skillnader mellan kvinnor och män och mellan olika socioekonomiska grupper.

När det gäller de senare kan man i alla större samhällen konstatera att antalet levnadsår skiljer sig åt stort mellan olika delar av samhället. Här i Stockholm brukar man ta som exempel att det skiljer fem år i beräknad levnadsålder mellan den ena änden på en tunnelbanelinje och den andra.

Kommissionen har så här långt lämnat två delbetänkanden och ska lämna sitt slutbetänkande till regeringen före maj månads utgång. Jag ser fram emot att få ta del av detta och att med deras förslag som utgångspunkt få fortsätta debattera hur vi bäst arbetar med utmaningen att ge alla del av en förbättrad folkhälsa i hela landet.

Herr talman! Om vi tittar lite närmare på innehållet i betänkandet kan vi konstatera att det övergripande målet för folkhälsoarbetet är att skapa förutsättningar i samhället för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. För att underlätta uppföljningen av det övergripande målet har elva målområden utvecklats.

Det finns ett antal motioner där det föreslås införande av ytterligare sådana målområden. Det handlar till exempel om äldre, om våld i nära

relationer och om psykisk hälsa. Dessutom finns motioner om sjukdomsförebyggande metoder. Jag kan mycket väl sympatisera med dessa angelägna förslag, men det pågående arbetet och att Kommissionen för jämlik hälsa föreslår en minskning av antalet områden talar emot en utökning i detta skede.

Antibiotikaresistens tas också upp, och ska man rangordna några faror för hälsan i världen hamnar den frågan väldigt högt upp. Samtidigt inser allt fler nödvändigheten av att allt måste göras för att både få stopp på utvecklingen och forska fram ny antibiotika. Här pågår ett omfattande arbete både nationellt och internationellt.

Under rubriken Jämlik hälsa framställs olika krav på satsningar för speciella grupper. Även här kan vi självklart förvänta oss förslag från kommissionen.

Herr talman! Alla motioner speglar naturligtvis frågor som motionärerna anser vara viktiga att lyfta fram, men det finns inte utrymme att kommentera alla enskilt. Men ett område jag ändå vill ta upp är hur vi arbetar för att förebygga att människor väljer att ta sitt liv.

Det är av yttersta vikt att vi fortsätter att arbeta utifrån det handlingsprogram som en enig riksdag antog 2008. Karin Rågsjö beskrev på ett väldigt bra sätt konsekvenserna av att en människa kommer i ett läge där hon känner sig tvingad att ta sitt liv. Det behöver jag inte gå in ytterligare på. Men, och det är ett väldigt viktigt men: Vi måste ständigt jobba med hur vi ser till att stödet alltid finns där när någon enskild människa behöver det.

Anf. 159 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Åhörare, tittare och lyssnare! Den rödgröna feministiska regeringen arbetar, som ni alla vid det här laget vet, långsiktigt med välfärdspolitiken. Folkhälsoperspektivet har alltid varit centralt för Miljöpartiet.

Miljöpartiet bildades som en reaktion på ett 1970-tal där medvetandet om gifter i livsmedel spreds, inte minst bland barnfamiljer. En efterfrågan på leksaker från tillverkare som utvecklade alternativ i trä till den tidens väldigt giftiga plastleksaker är bara ett exempel på hur konsumenterna reagerade. Alternativa livsmedelsbutiker växte fram därför att många inte litade på den mat som de stora kedjorna tillhandahöll. Det är ett annat exempel.

Miljöpartiet bildades även som en reaktion på den fara för folkhälsan som kärnkraften då betraktades som, och som den tyvärr fortfarande utgör. Skogsplantagerna, och det biologiskt alltmer utarmade landskapet utanför våra städer, var även det en anledning till att många sökte efter en ny politisk kraft – ett parti med en vision om en samhällsutveckling som inte innebar ett hot mot hälsan.

Som vi alla här i salen vet: Politik tar tid, och samhällsförändringar går oftast väldigt trögt. Det har nu gått många år sedan 1970-talet och den gröna vågen. Tyvärr har hoten mot folkhälsan inte minskat sedan dess, även om rökningen har minskat. Nya hot mot folkhälsan tillkommer tyvärr hela tiden.

Det vi kallar för utveckling innebär exempelvis fortfarande att nya farliga kemikalier dagligen utvecklas. På global nivå tillkommer 23 nya kemiska substanser per minut. Ni hörde faktiskt rätt: 23 nya per minut. Det

existerar i dag fler än 50 miljoner kända kemiska substanser i världen, varav 6,5 miljoner påstås vara möjliga att köpa.

Av alla dessa kemikalier anses dock endast 100 000 vara användbara, och i den gruppen tillkommer ungefär 500 nya varje år, alltså ungefär tio i veckan, som vi vet om. Av alla dessa kemiska substanser är det dock enbart ungefär 50 000 som vi enligt myndigheterna medvetet använder, huvudsakligen inom industrin. Uppgifterna kommer från Kemikalieinspektionen.

Konsekvenserna för folkhälsan av att allt fler och alltmer komplicerade kemikalier sprids genom exempelvis kosmetika och läkemedel till våra vattendrag går knappast att överblicka. Reningsverken klarar av att ta hand om många ämnen, men det finns substanser som helt opåverkade passerar ut i våra sjöar och vattendrag.

Herr talman! Dagens betänkande om folkhälsofrågor är ett motionsbetänkande, som behandlar 120 yrkanden från allmänna motionstiderna 2015 och 2016. Här finns exempelvis förslag som berör problematiken med antibiotikaresistens, vilket jag tycker är ett väldigt tydligt exempel på hur illa det kan gå när vi i det globala samhället inte lyckas hantera ämnen vi skapar och producerar på ett kontrollerat och genomtänkt sätt.

Min lilla inledning om kemikalier, kärnkraft och folkhälsa, som lika väl hade kunnat handla om stadsplanering och folkhälsa eller transportsektorn och folkhälsa var enbart ett sätt för mig att tydligt poängtera detta att folkhälsa är en fråga som i praktiken berör alla politikområden och nästan alla komponenter i vårt gemensamma samhällsbygge.

Forskare och samhällsdebattörer talar allt oftare om hur samhället drabbas av växande ojämlikhet mellan medborgarna. Alla politiska partier, tror jag, inget undantaget, vill att samtliga medborgare ska ha möjlighet att utveckla sin fulla potential, även om man kanske uttrycker det med olika ord i sina partiprogram.

Men ibland verkar vi glömma bort att samma förutsättningar inte alltid räcker till för att alla ska kunna utveckla sin fulla potential och bidra till det gemensamma. Inte ens förutsättningarna för en god hälsa är jämnt fördelade. Utskottet fick nyligen ett delbetänkande från Kommissionen för en jämlik hälsa som underströk just detta.

Arbetet för en bättre folkhälsa kan också beskrivas som ett arbete med målet att förebygga ohälsa. Det är troligen det mest lönsamma som ett samhälle kan ägna sig åt.

Tidiga insatser för att förebygga övervikt hos barn, för att stötta goda vanor till exempel vad gäller fysisk aktivitet, för att väcka läslust och nyfikenhet – alltså den mentala hälsan – liksom insatser för att minska risken för att unga börjar med alkohol- och tobaksbruk är bara några exempel på insatser som har hög prioritet för Miljöpartiet och den feministiska röd-gröna regeringen. Men samhället får inte glömma att olika individer har olika förutsättningar och därför behov av olika nivåer och former av stöd och insatser.

Den kommersiella marknaden erbjuder många fallgropar genom hela livet även för den som fått en bra start. Att hålla ohälsan borta är en ständig kamp för var och en. Till skillnad från 1970-talet är inte alla skyltfönster och reklampelare fyllda med ohälsosamma lockelser. I dag finns det även många kommersiella aktörer som faktiskt tjänar bra med pengar på sunda lockelser. Det är en positiv utveckling, som säkert underlättar för många

att upprätthålla en god hälsa. Tyvärr har dock till exempel utbudet av sötade drycker fullkomligt exploderat i våra butiker, och så kallad skräpmat är förmodligen en betydligt större sektor i dagens samhälle än den var för 45 år sedan.

Folkhälsomyndigheten i första hand men även hälso- och sjukvården har som en av sina uppgifter att stötta oss alla i strävan att upprätthålla en god hälsa genom hela livet.

Regeringen har nyligen utsett en särskild utredare för insatser för män som utsätter närstående för våld. Bakgrunden till det uppdraget finns i strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Det är ett område där det också finns stora folkhälsovinster att hämta för samhället som helhet, förutom naturligtvis det individuella lidande som kan undvikas genom åtgärder på området.

Bruket av antidepressiva läkemedel har ökat under många år. En oro för framtiden kan ligga bakom detta. Det handlar inte enbart om att unga människor i dag faktiskt är väl medvetna om vad ett förändrat klimat kommer att innebära redan under deras livstid, utan det handlar också om många andra saker. Det handlar om otrygghet, om osäkerhet, om de krav man har på sig själv, om andras krav, om drömmar som inte tycks kunna förverkligas och om att det helt enkelt kan vara svårt att leva. Det är vanligt att unga berättar om vuxna som har svikit, om löften som har brutits och om obesvarad kärlek och liknande som gör ont in i själen.

Att livet är grymt ibland leder naturligtvis inte per automatik till psykisk ohälsa. Tvärtom kan det vara stärkande som en erfarenhet. Men när smärtan lindras med antidepressiva läkemedel kan, med lite otur, resan mot psykisk ohälsa ha påbörjats. Industrin erbjuder ibland en quickfix, men priset för individen kan bli väldigt högt. Detta var bara ett exempel på alla de risker och fallgropar som livet erbjuder.

Att främja psykisk hälsa har blivit ett allt viktigare område. Regeringen har en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om hur det arbetet ska drivas vidare. Folkhälsomyndigheten, den nationella samordnaren för psykisk hälsa och Kommissionen för jämlik hälsa arbetar tillsammans med att bygga upp kunskap på området. Regeringen har även i sina budgetar tillfört en hel del nya resurser under de här åren för arbetet med psykisk ohälsa, och mer kommer.

Det är väldigt bra att Sverige nu går i spetsen för de internationella ansträngningarna att förbättra hanteringen av antibiotika, så att resistens förhoppningsvis inte fortsätter att utvecklas i den takt som det har gjort de senaste åren. Det har gått väldigt fort. Vi hoppas att man får insikt om att djurs hälsa och människors hälsa är samma problem, alltså one health, så att antibiotikaanvändningen framför allt i djurhållningen stramas upp kraftigt i många länder där så inte är fallet i dag.

Herr talman! Även om jag inte har för avsikt att yrka bifall till någon av reservationerna i betänkandet vill jag säga att jag tycker att det är väldigt värdefullt att ledamöter motionerar om till exempel hepatitis och tuberkulos för att hela tiden hålla myndigheter och regeringen på tårna. Det är viktiga frågor som tas upp. Det handlar om astma och allergi, om självmordsprevention och inte minst om ANDT-frågor – rökning, tobak och så vidare. De frågorna behöver hela tiden lyftas fram, tror jag. Regeringen arbetar för ett rökfritt Sverige, för ett minskat riskbruk av alkohol och så

vidare. I ett land som har höga ambitioner på folkhälsoområdet måste naturligtvis dessa frågor hela tiden ha en hög prioritet och ligga högt på agendan.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)

Prot. 2016/17:105
4 maj

Folkhälsofrågor

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2016/17:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Motioner

med anledning av prop. 2016/17:99 Vårändringsbudget för 2017

2016/17:3725 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2016/17:100 2017 års ekonomiska vårproposition

2016/17:3722 av Annie Lööf m.fl. (C)

2016/17:3726 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD)

2016/17:3727 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (M)

2016/17:3728 av Andreas Carlson m.fl. (KD)

2016/17:3730 av Jan Björklund m.fl. (L)

med anledning av skr. 2016/17:98 Redovisning av skatteutgifter 2017

2016/17:3732 av Olle Felten och David Lång (SD)

2016/17:3733 av Per Åsling m.fl. (C, M, L, KD)

med anledning av skr. 2016/17:170 Riksrevisionens rapport om sjukskrivning

2016/17:3731 av Johan Forssell m.fl. (M)

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 3 maj

2016/17:495 Saudiarabien i FN:s kvinnokommission

av *Sofia Fölster* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:496 Trålfiskeförbud

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:497 Förslaget om förändrade 3:12-regler

av *Jörgen Warborn* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 3 maj

2016/17:1324 Ökade befogenheter till polisen

av *Thomas Finnborg* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1325 Infrastruktur och terrorism

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1326 Reglerna om överförmyndare, gode män och förvaltare

av *Thomas Finnborg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:1327 Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

**2016/17:1328 Konsekvensanalys inför försäljningen av Vattenfalls
brunkolsverksamhet**

av *Jens Holm* (V)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 3 maj

**2016/17:1253 Den EU-rättsliga dataskyddsregleringen och åtelkame-
ror**

av *Erik Ottoson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:1251 Sveriges beredskapslagstiftning

av *Jan R Andersson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1258 Sena utbetalningar av jordbruksstöd

av *Eskil Erlandsson* (C)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:1259 Tullens roll vid terrorattentat

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1254 En tullstation på E16

av *Pål Jonson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:1256 Stöd till demokratiaktivister i Turkiet

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1257 Akademisk frihet i Ungernav *Birgitta Ohlsson* (L)

till statsrådet Ann Linde (S)

2016/17:1255 En ny regional infrastrukturplanav *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1275 Hårdare regler mot matfuskav *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:1274 Förtrycket i Venezuelaav *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1273 Höjd biomomsav *Jörgen Warborn* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:1271 Initiativ för terrorbekämpningav *Sofia Fölster* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1260 Försörjningsstöd som utbetalas till mannens kontoav *Maj Karlsson* (V)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:1269 Åtgärder med anledning av hackerangreppav *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2016/17:1268 Målsättningen gällande förnybar energiav *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2016/17:1267 Skatteregler för fåmansföretagav *Jörgen Warborn* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:1266 Utbetalning av kontanter vid utvisning av dömda**brottslingar**av *Johan Forssell* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:1270 Utbetalningar från Kriminalvårdenav *Krister Hammarbergh* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:1265 Handel med svenska personuppgifterav *Johan Forssell* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:1264 Trygghet för barn till samkönade parav *Barbro Westerholm* (L)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:1263 Företagsskattekommitténs förslagav *Jörgen Warborn* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:1262 Förbud mot bly i ammunition vid jaktav *Jens Holm* (V)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:1261 Uppföljning av exportstrategin
av *Jörgen Warborn* (M)

till statsrådet Ann Linde (S)

2016/17:1277 Äldre som drabbas av undernäring
av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:1287 Vardagsbrotten
av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1278 Handel med id-handlingar
av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:1279 Ombildning till ägarlägenheter
av *Ewa Thalén Finné* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:1276 Skattehöjningar för företag
av *Sofia Fölster* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:1282 Statens anslag för att träna ledarhundar
av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:1280 Införandet av nationell läkemedelslista
av *Barbro Westerholm* (L)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:1283 Regeringens syn på Saudiarabiens jämställdhetspolitik
av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:1284 Saudiarabiens plats i FN:s kvinnokommission
av *Elisabeth Svantesson* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:1300 Saudiarabien i FN:s kvinnokommission
av *Tina Ghasemi* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1301 Saudiarabien i FN:s kvinnokommission
av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:1313 FN:s kvinnokommission
av *Jenny Petersson* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1288 Rymdstrategi
av *Mathias Sundin* (L)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:1296 Övergrepp mot hbtq-personer i Tjetjenien
av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1298 Fängslandet av oppositionella i Turkiet
av *Mia Sydow Mölleby* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1299 Moderniseringen av lagen om ekonomiska föreningar
av *Ewa Thalén Finné* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:1295 Järnvägsförbindelsen mellan Göteborg och Oslo
av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

Prot. 2016/17:105
4 maj

2016/17:1294 Gårdsförsäljning av öl och vin
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:1289 Försvarets utökade skjutningar i Vättern
av *Johan Andersson* (S)
till miljöminister Karolina Skog (MP)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 18.43.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.49,
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.54,
av talmannen därefter till och med § 17 anf. 154 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om ersättare	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott	2
§ 5 Minskning av antalet suppleanter	3
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	3
§ 7 Anmälan om granskningsrapport	5
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	6
§ 9 Vuxenutbildningen	6
Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU16.....	6
Anf. 1 IDA DROUGGE (M).....	6
Anf. 2 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	8
Anf. 3 DANIEL RIAZAT (V).....	9
Anf. 4 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L).....	11
Anf. 5 ARON MODIG (KD)	13
Anf. 6 GUNILLA SVANTORP (S).....	14
Anf. 7 IDA DROUGGE (M) replik.....	16
Anf. 8 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	16
Anf. 9 IDA DROUGGE (M) replik.....	16
Anf. 10 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	17
Anf. 11 STEFAN JAKOBSSON (SD).....	17
Anf. 12 DANIEL RIAZAT (V) replik	19
Anf. 13 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	19
Anf. 14 DANIEL RIAZAT (V) replik	20
Anf. 15 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	21
Anf. 16 ELISABET KNUTSSON (MP)	21
Anf. 17 PER LODENIUS (C)	23
Anf. 18 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S).....	24
(Beslut fattades under § 13.)	25
§ 10 Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor	25
Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU17.....	25
Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU18.....	25
Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU19.....	25
Anf. 19 LENA HALLENGREN (S)	25
Anf. 20 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	28
Anf. 21 LENA HALLENGREN (S) replik	32
Anf. 22 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	32
Anf. 23 LENA HALLENGREN (S) replik	33
Anf. 24 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	33
(forts. § 12).....	34
Ajournering	34
Återupptaget sammanträde	34
§ 11 Frågestund	34

Anf. 25 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	34	Prot. 2016/17:105
<i>Villkoren för svenska företag</i>	34	4 maj
Anf. 26 LARS HJÄLMERED (M).....	34	-----
Anf. 27 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	35	
Anf. 28 LARS HJÄLMERED (M).....	35	
Anf. 29 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	35	
<i>Väntetiderna i sjukvården</i>	36	
Anf. 30 PER RAMHORN (SD)	36	
Anf. 31 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	36	
Anf. 32 PER RAMHORN (SD)	36	
Anf. 33 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	37	
<i>Eftergymnasial utbildning för funktionshindrade</i>	37	
Anf. 34 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	37	
Anf. 35 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	37	
Anf. 36 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	37	
Anf. 37 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	38	
<i>Särskoleelevers möjligheter till vidare studier</i>	38	
Anf. 38 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L).....	38	
Anf. 39 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	38	
Anf. 40 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L).....	38	
Anf. 41 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	39	
<i>Framtidens föräldraförsäkring</i>	39	
Anf. 42 ARON MODIG (KD).....	39	
Anf. 43 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	39	
Anf. 44 ARON MODIG (KD).....	40	
Anf. 45 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	40	
<i>Kompetensförsörjningen i natur- och ekoturismen</i>	40	
Anf. 46 LENA HALLENGREN (S).....	40	
Anf. 47 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	40	
Anf. 48 LENA HALLENGREN (S).....	41	
Anf. 49 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	41	
<i>Diskriminering av romer på bostadsmarknaden</i>	41	
Anf. 50 EMMA HULT (MP)	41	
Anf. 51 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	41	
Anf. 52 EMMA HULT (MP)	42	
Anf. 53 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	42	
<i>Sveriges bidrag till Unescos kulturarvslista</i>	42	
Anf. 54 BORIANA ÅBERG (M).....	42	
Anf. 55 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	42	
Anf. 56 BORIANA ÅBERG (M).....	43	

Anf. 57 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	43
<i>Svenska traditioner och Unescos lista över immateriellt kulturarv</i>	43
Anf. 58 ANGELIKA BENGTSSON (SD).....	43
Anf. 59 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	43
Anf. 60 ANGELIKA BENGTSSON (SD).....	44
Anf. 61 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	44
<i>En ny filmutredning</i>	44
Anf. 62 ROLAND UTBULT (KD).....	44
Anf. 63 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	44
Anf. 64 ROLAND UTBULT (KD).....	45
Anf. 65 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	45
<i>Åtgärder för att stärka hyresgästers ställning</i>	45
Anf. 66 EVA LINDH (S).....	45
Anf. 67 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	45
Anf. 68 EVA LINDH (S).....	45
Anf. 69 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	46
<i>Konsekvenserna av regeringens skattepolitik</i>	46
Anf. 70 JÖRGEN WARBORN (M).....	46
Anf. 71 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	46
Anf. 72 JÖRGEN WARBORN (M).....	47
Anf. 73 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	47
<i>Hot mot journalister och pressfriheten</i>	47
Anf. 74 GUNILLA CARLSSON (S)	47
Anf. 75 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	47
Anf. 76 GUNILLA CARLSSON (S)	48
Anf. 77 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	48
<i>Kulturskoleutredningen</i>	48
Anf. 78 EVA LOHMAN (M).....	48
Anf. 79 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	48
Anf. 80 EVA LOHMAN (M).....	49
Anf. 81 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	49
<i>Folkhögskolornas roll</i>	49
Anf. 82 ANNA WALLENTHEIM (S).....	49
Anf. 83 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	49
Anf. 84 ANNA WALLENTHEIM (S).....	50
Anf. 85 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	50
<i>Tilläggsdirektivet till Arbetsmarknadsutredningen</i>	50

Anf. 86 ERIK ANDERSSON (M)	50	Prot. 2016/17:105
Anf. 87 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	50	4 maj
Anf. 88 ERIK ANDERSSON (M)	51	-----
Anf. 89 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	51	
<i>Regeringens filmpolitik</i>	51	
Anf. 90 CECILIA MAGNUSSON (M)	51	
Anf. 91 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	52	
Anf. 92 CECILIA MAGNUSSON (M)	52	
Anf. 93 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	52	
<i>Försäkringsbolagens grunder för att avslå ansökningar</i>	52	
Anf. 94 BÖRJE VESTLUND (S)	52	
Anf. 95 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	53	
Anf. 96 BÖRJE VESTLUND (S)	53	
<i>Åtgärder för att stärka lärarnas it-kompetens</i>	53	
Anf. 97 MARIA STOCKHAUS (M)	53	
Anf. 98 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S)	53	
Anf. 99 MARIA STOCKHAUS (M)	54	
Anf. 100 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S)	54	
<i>Utländska it-företags etablering i Sverige</i>	54	
Anf. 101 MATHIAS TEGNÉR (S)	54	
Anf. 102 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	54	
Anf. 103 MATHIAS TEGNÉR (S)	55	
Anf. 104 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	55	
<i>Följderna av slopade id-kontroller</i>	55	
Anf. 105 ELLEN JUNTTI (M)	55	
Anf. 106 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	55	
Anf. 107 ELLEN JUNTTI (M)	56	
Anf. 108 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	56	
<i>Mänskliga rättigheter och organhandel i Kina</i>	56	
Anf. 109 SOTIRIS DELIS (M)	56	
Anf. 110 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	56	
Anf. 111 SOTIRIS DELIS (M)	57	
Anf. 112 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	57	
<i>Taiwans deltagande i internationella organisationer</i>	57	
Anf. 113 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	57	
Anf. 114 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	57	
Anf. 115 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	57	

Anf. 116 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S).....	58
Anf. 117 FÖRSTE VICE TALMANNEN	58
§ 12 (forts. från § 10) Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor (forts. UbU17, UbU18 och UbU19).....	58
Anf. 118 STEFAN JAKOBSSON (SD).....	58
Anf. 119 LENA HALLENGREN (S) replik.....	62
Anf. 120 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	63
Anf. 121 LENA HALLENGREN (S) replik.....	63
Anf. 122 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	63
Anf. 123 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	64
Anf. 124 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	64
Anf. 125 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	65
Anf. 126 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	66
Anf. 127 ELISABET KNUTSSON (MP).....	66
Anf. 128 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	68
Anf. 129 ELISABET KNUTSSON (MP) replik.....	69
Anf. 130 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	69
Anf. 131 ELISABET KNUTSSON (MP) replik.....	70
(forts. § 14).....	70
Ajournering.....	70
Återupptaget sammanträde.....	70
§ 13 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	70
UbU16 Vuxenutbildningen	70
§ 14 (forts. från § 12) Skolväsendet – grundläggande om utbildningen, Skolväsendet – lärare och elever och Skolväsendet – övergripande skolfrågor (forts. UbU17, UbU18 och UbU19).....	71
Anf. 132 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	71
Anf. 133 DANIEL RIAZAT (V).....	74
Anf. 134 CHRISTER NYLANDER (L)	78
Anf. 135 ARON MODIG (KD)	80
Anf. 136 GUNILLA SVANTORP (S).....	82
Anf. 137 ERIK BENGTZBOE (M)	83
Anf. 138 ROBERT STENKVIST (SD)	84
Anf. 139 ERIK BENGTZBOE (M) replik.....	86
Anf. 140 ROBERT STENKVIST (SD) replik	87
Anf. 141 ERIK BENGTZBOE (M) replik	87
Anf. 142 ROBERT STENKVIST (SD) replik	87
Anf. 143 CHRISTER NYLANDER (L) replik	88
Anf. 144 ROBERT STENKVIST (SD) replik	88
Anf. 145 CHRISTER NYLANDER (L) replik	88
Anf. 146 ROBERT STENKVIST (SD) replik	89

Anf. 147 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L)	89	Prot. 2016/17:105
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)	91	4 maj
§ 15 Interparlamentariska unionen (IPU)	92	-----
Utrikesutskottets betänkande 2016/17:UU16	92	
Anf. 148 KRISTER ÖRNFJÄDER (S)	92	
Anf. 149 ANTI AVSAN (M)	93	
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)	94	
§ 16 Den parlamentariska församlingen för Unionen för		
Medelhavet (PA-UfM)	94	
Utrikesutskottets betänkande 2016/17:UU17	94	
Anf. 150 OLLE THORELL (S).....	94	
Anf. 151 AMIR ADAN (M).....	95	
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)	96	
§ 17 Folkhälsofrågor	97	
Socialutskottets betänkande 2016/17:SoU7	97	
Anf. 152 EMMA HENRIKSSON (KD).....	97	
Anf. 153 AMIR ADAN (M).....	98	
Anf. 154 CHRISTINA ÖSTBERG (SD).....	100	
Anf. 155 ANDERS W JONSSON (C)	101	
Anf. 156 KARIN RÅGSJÖ (V).....	102	
Anf. 157 BARBRO WESTERHOLM (L).....	105	
Anf. 158 LENNART AXELSSON (S).....	106	
Anf. 159 JAN LINDHOLM (MP).....	108	
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)	111	
§ 18 Bordläggning	111	
§ 19 Anmälan om interpellationer	111	
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	112	
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor	112	
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 18.43.....	115	